

DIDACTIC

PROF. MARIA GREABU
-coordonator-

**LUCRĂRILE SIMPOZIONULUI NAȚIONAL
“EDUCAȚIA INCLUZIVĂ - ACȚIUNI CONCRETE ÎN ȘI
PENTRU DIVERSITATEA INTEGRĂRII”
(MARTIE 2024)**

EDITURA MERITOCRAT CLUJ-NAPOCA
ISBN 978-630-323-117-4

prof. Maria Greabu
–coordonator–

**LUCRĂRILE SIMPOZIONULUI NAȚIONAL
“EDUCAȚIA INCLUZIVĂ- ACTIUNI CONCRETE ÎN ȘI PENTRU
DIVERSITATEA INTEGRĂRII”**

(MARTIE 2024)

EDITURA MERITOCRAT CLUJ-NAPOCA

TEXT © Lucrările Simpozionului Național “Educația incluzivă- acțiuni concrete în și pentru diversitatea integrării” (martie 2024) / prof. Maria Greabu – coordonator

Toate drepturile rezervate autorilor

Consilier editorial: lect. dr. Tiberiu Irimia

Lector de carte dr. Lavinia Hîruțan

Tehnoredactare: prof. Mariana Georgeta Strugar

Coperta I-IV: prof. Mariana Georgeta Strugar

Grafică generală: prof. Mariana Georgeta Strugar

Foto coperta I: Școala Gimnazială “Mihai Eminescu” Năsăud, jud. Bistrița-Năsăud

Editura Meritocrat Cluj-Napoca
Tel. 0760 607 889, 0741 494 338
e-mail: meritocratj@gmail.com

©2024 Editura Meritocrat Cluj-Napoca
Toate drepturile grafice asupra acestei ediții aparțin editurii Meritocrat, orice reproducere sau modificare, indiferent de formă și suport, neautorizată, urmând să suporte consecințele legii.

Responsabilitatea calității corecturii textelor din această carte aparține autorilor

EDUCAȚIA INCLUZIVĂ ȘI FACTORII INCLUZIUNII

Prof. Antohe Cornel

Școala Gimnazială Mihai Eminescu Năsăud jud. Bistrița-Năsăud

Conceptul de **educație incluzivă** a luat naștere ca răspuns la abordările tradiționale și perimate, conform cărora anumite categorii de copii au fost excluși din școlile de masă din motivul dizabilității, dificultăților/problemelor de învățare, vulnerabilității familiei sau din alte motive.

Conceptul incluziunii își are originile în *Declarația Universală a Drepturilor Omului* (ONU, 1948), care recunoaște că toate ființele umane se nasc libere și egale în demnitate și drepturi. Această declarație induce ideea că incluziunea este acceptarea tuturor oamenilor, independent de diferențele dintre ei. Este vorba despre aprecierea persoanelor pentru ceea ce sunt și competențele lor, mai degrabă decât despre felul în care merg, vorbesc sau se comportă. Incluziunea permite oamenilor să valorifice diferențele dintre ei, prin aprecierea că fiecare persoană este unică în felul său.

Ulterior, conceptul a fost completat, îmbogățit, fiindu-i atribuite diferite nuanțe semantice. Organizații internaționale cu notorietate, precum UNESCO, UNICEF, Banca Mondială și altele, au lansat viziunea lor asupra ei și a conceptelor ce derivă din aceasta.

Conceptul **Educației Incluzive** s-a dezvoltat din cel al **integrării**, aplicat în perioada de tranziție la noile viziuni asupra educației copiilor cu cerințe speciale.

Identificarea/constatarea diferențelor specifice ambelor concepte oferă posibilitatea evidențierii unor aspecte principial importante. Astfel, *integrarea* constă în asimilarea copilului în cadrul învățământului general, proces prin care se adaptează școlii, în timp ce aceasta rămâne, în cea mai mare parte, neschimbată, iar *incluziunea* presupune ca instituțiile și sistemul educațional, în general, să se schimbe și să se adapteze continuu necesităților copiilor.

Școala modernă, menită să răspundă tuturor problemelor pe care le ridică educația generațiilor contemporane de elevi, încearcă să se adapteze din mers la cerințele principiului egalității șanselor la educație pentru toți copiii, principiu desprins din dreptul fundamental la educație. Dacă în demersurile educaționale zilnice se va tine seama și de celelalte principii care vizează respectarea particularităților, intereselor și necesităților de învățare unice, specifice fiecărui copil, programele de învățare pot fi proiectate și aplicate în așa fel, încât să se țină seama de marea diversitate a particularităților și cerințelor, iar educația acestor copii se poate desfășura în învățământul de masă, urmând să fie centrată pe copil, diferențele dintre elevii obișnuiți și cei cu cerințe educaționale speciale vor putea fi atenuate, și de ce nu, chiar eliminate la o parte din elevi.

Indiferent cărei categorii aparțin, acești copii trebuie să-și găsească echilibrul în marea familie a școlii, aceasta având obligația de a-i integra în programul său, iar dascălii buni cunoscători ai naturii umane, sunt datori să găsească soluții viabile pentru rezolvarea problemelor acestor copii, adoptând strategii decente, care să permită implicarea activă a lor în procesul formării propriei personalități, iar felul în care vor funcționa relațiile dintre învățător și colectivul de elevi care include și elevii cu cerințe speciale vor asigura rezultatele preconizate.

Teoria psihopedagogică actuală tinde să se îndepărteze de termenii care pot eticheta și/sau stigmatiza copiii cu diverse probleme de dezvoltare și/sau învățare. Accentul se pune, de aceea, tot mai mult, pe necesitățile educaționale individuale, iar atunci când sunt utilizați

termeni uzuali, de circulație internațională (deficiență, incapacitate, handicap), aceștia sunt asociați permanent cu persoana, cu copilul (copil cu deficiență sau cu dizabilitate și nu deficient sau handicapat), ceea ce are o semnificație însemnată, întrucât primează calitatea de ființă umană. Cunoașterea terminologiei este necesară pentru înțelegerea evoluției concepțiilor, cât și pentru a se putea fundamenta satisfacerea cerințelor speciale de educație, ca și a altor drepturi umane.

Cerințele educative speciale (CES) reprezintă o sintagmă de dată relativ recentă, ivită, în principal, din dorința de a substitui, după caz, anormalitatea educațională sau inadaptarea școlară, care nu mai corespundeau noii viziuni asupra dreptului la educație. Conceptul a fost lansat în anul 1978, în Marea Britanie. Noțiunea de CES desemnează necesitățile educaționale complementare obiectivelor generale ale educației școlare, necesități care solicită o școlarizare adaptată particularităților individuale și/sau caracteristice unei deficiențe (ori tulburări de învățare), precum și o intervenție specifică, prin reabilitare/recuperare corespunzătoare. CES exprimă o necesitate evidentă de a se acorda anumitor copii o atenție și o asistență educațională suplimentară (un anumit fel de discriminare pozitivă), fără de care nu se poate vorbi efectiv de egalizarea șanselor, de acces și participare școlară și socială. Educația cerințelor speciale se referă la adaptarea, completarea și flexibilizarea educației pentru anumiți copii, în vederea egalizării șanselor de participare și integrare. Schimbarea sintagmei „educație specială” cu expresia „educația cerințelor speciale” este una oportună deoarece „educația specială” sugerează o abordare specială și deci segregati-vă, în schimb „educația cerințelor speciale” pune accentul pe faptul că anumiți copii pot avea cerințe speciale, dar acestea pot fi satisfăcute și în medii de învățare obișnuite, incluzive, nu numai în medii școlare separate. Astfel, ECS tinde să devină o parte integrantă și o responsabilitate a sistemului școlar – ca întreg, ea trebuie să fie accesibilă, flexibilă și comprehensivă, dimensiuni specifice educației incluzive. Grupul de copii care pot beneficia de ECS nu se rezumă la copiii cu dizabilități ci include, mai degrabă, toate grupurile vulnerabile și marginalizate. Sensul inițial al dificultăților/tulburărilor de învățare se referă la tulburări cu dominantă psihomotorie, psihoafectivă (fără deviații semnificative ale comportamentului), la ritm lent de învățare, la tulburările instrumentale (deficiențe minore de ordin perceptiv ori cognitiv). Un sens mai larg încearcă relativizarea și - într-un fel - estomparea utilizării unor termeni ce pot traumatiza și stigmatiza, (deficiența, incapacitatea, handicapul etc.) încercând relevarea consecințelor acestora asupra învățării, deci convertirea lor în limbaj psihopedagogic.

Deficiența s-ar traduce prin absența, pierderea sau alterarea unei structuri ori funcții (anatomice, fiziologice sau psihologice). Ea poate fi rezultatul unei maladii, al unui accident, dar și al unor condiții negative din mediul de creștere și de dezvoltare al unui copil.

Dizabilitatea / incapacitatea însumează un număr de limitări funcționale. Ea poate fi cauzată de deficiențe (fizice, senzoriale sau intelectuale), de condiții de sănătate (boli mintale/neuropsihice) sau de mediu. Acestea pot fi permanente sau temporare, reversibile sau ireversibile, progresive sau regresive.

Handicapul semnifică dezavantajul social rezultat din pierderea ori limitarea șanselor unei persoane de a lua parte la viața comunității, la un nivel echivalent cu ceilalți membri ai acesteia. Handicapul descrie interacțiunea dintre persoana cu dizabilitate și mediu.

Tulburările de dezvoltare reprezintă întârzierea, afectarea dezvoltării unui copil cauzate de diferite deficiențe, a existenței unor limitări sau dizabilități. Procesul dezvoltării poate fi afectat și de condiții negative în mediul de creștere, de un mediu familial și socio-cultural care împiedică dezvoltarea normală a copilului, îndeosebi la vârstele timpurii.

O școală integrativă este :

- școala în permanentă schimbare și adaptare la nevoile copiilor
- cel mai eficient mediu de combatere a atitudinilor de discriminare
- comunitate interculturală primitoare și deschisă

- scoala care-i valorizeaza in mod egal pe toti copiii, profesorii si parintii

Integrarea se bazează pe convingerea că adulții lucrează în comunități incluzive, alcătuite din persoane de diferite rase, religii, aspirații, cu sau fara dizabilități. Tot așa, indiferent de vârstă, copiii au nevoie să crească și să învețe în medii asemănătoare celor în care vor lucra ca adulți, iar scoala este principala institutie care trebuie sa raspunda acestei nevoi.

Profesorul din scoala integrativa va avea o serie de obiective de perfectionare si autoperfectionare profesionala, cum ar fi :

- Să fie capabil sa remarce punctele forte si interesele fiecărui copil și să le utilizeze pentru motivarea interioară in procesul de educatie.

- Să stie să stabilească obiective ambițioase dar diferențiate, adecvate elevului respectiv, ceea ce impune evaluare diferențiată.

Expert bune practici, Rof Claudia, noiembrie 2019

- Să formuleze așteptări adecvate pentru FIECARE elev, oricare ar fi capacitățile acestuia. Această abilitate a cadrului didactic permite tuturor elevilor să devină membri ai clasei și ai școlii.

- Să stie sa utilizeze un stil de predare bazat mai mult pe activități decât pe intervenția de la catedră.

- Să stie sa ofere zilnic condiții pentru ca fiecare elev sa aiba un succes

Competentele utile profesorului din scoala integrativa sunt:

- Să realizeze că răspunde de fiecare copil din clasă.

- Să cunoască diferite strategii de instruire și să știe să le folosească eficient.

- Să lucreze în echipă cu părinții și cu alti profesioniști care se ocupa de copil

- Să perceapă lucrul cu fiecare membru al clasei ca pe o oportunitate de perfecționare profesională și nu ca problemă pe care el sau alții o au de rezolvat.

- Să fie flexibil și să demonstreze un grad ridicat de toleranță.

EDUCAȚIA INCLUZIVĂ, O ȘANSĂ SPRE DIVERSITATEA INTEGRĂRII

*Prof. Berceni Camelia
Colegiul National „George Cosbuc” Năsăud jud. Bistrița-Năsăud*

Educația incluzivă este o filozofie și o abordare a predării care se concentrează pe oferirea unei educații de calitate tuturor copiilor, indiferent de abilitățile lor, mediul din care provin sau orice alt factor care i-ar putea diferenția.

Ideea principală este că toți copiii pot învăța și merită să fie incluși în școlile de masă, alături de colegii lor. Școlile incluzive se adaptează nevoilor individuale ale fiecărui elev, creând astfel un mediu în care toată lumea se simte valorizată și sprijinită.

Iată câteva aspecte cheie ale educației incluzive:

- **Valorizarea diversității:** Toți copiii sunt văzuți ca fiind un atu pentru clasă, iar diferențele sunt celebrate ca o resursă pentru învățare.
- **Participarea deplină:** Toți copiii au dreptul de a participa activ la toate aspectele vieții școlare.
- **Reducerea barierelor:** Școlile identifică și elimină orice obstacole care ar putea împiedica învățarea unui copil.
- **Predarea diferențiată:** Profesorii folosesc o varietate de metode de predare pentru a răspunde nevoilor tuturor elevilor.
- **Colaborarea:** Școlile lucrează cu familiile și comunitățile pentru a sprijini incluziunea.

Beneficiile educației incluzive sunt resimțite de toți copiii, nu doar de cei cu dizabilități. Într-un mediu incluziv, copiii învață să se respecte reciproc, să empatizeze cu ceilalți și să devină membri mai buni ai societății.

Metode de incluziune sunt strategii și activități folosite de profesori pentru a crea o clasă unde toți elevii se simt valorizați, participa la învățare și își ating potențialul. Iată câteva exemple:

Strategii didactice:

- **Predarea diferențiată:** Aceasta presupune adaptarea materialelor și metodelor de predare la nevoile individuale ale fiecărui elev. De exemplu, profesorul poate oferi instrucțiuni verbale, vizuale și scrise pentru a ajuta elevii care învață în stiluri diferite.
- **Învățarea cooperativă:** Elevii lucrează împreună în grupuri mici pentru a finaliza sarcini. Acest lucru îi ajută să dezvolte abilități de comunicare, colaborare și rezolvare a problemelor.
- **Utilizarea tehnologiei assistive:** Tehnologia poate fi un instrument important pentru incluziune. De exemplu, software-ul de text-to-speech poate ajuta elevii cu dificultăți de citire, iar programele de recunoaștere a vocii îi pot ajuta pe cei cu dificultăți de scriere.

Activități:

- **Jocuri cooperative:** Jocurile care îi încurajează pe elevi să lucreze împreună pentru a atinge un obiectiv comun pot ajuta la construirea relațiilor și la promovarea incluziunii.
- **Activități de brainstorming:** Aceste activități îi ajută pe elevii cu diferite stiluri de învățare să își contribuie ideile.

- **Proiecte pe grupe:** Proiectele pe grupe permit elevilor să își folosească punctele forte diferite și să învețe unii de la alții.

Alte metode:

- **Evaluare diferențiată:** Profesorii pot folosi o varietate de metode de evaluare pentru a măsura progresul fiecărui elev, ținând cont de nevoile lor individuale.
- **Colaborarea cu familiile și comunitatea:** Școlile pot lucra cu familiile și comunitatea pentru a identifica punctele forte ale fiecărui elev și pentru a oferi sprijin suplimentar atunci când este necesar.

Este important de menționat că nu există o metodă universală de incluziune. Profesorii trebuie să aleagă metodele care funcționează cel mai bine pentru elevii lor și să le adapteze în funcție de nevoile specifice ale fiecărui copil. Educația incluzivă are de asemenea și puncte slabe. Iată câțiva factori care pot duce la erori în implementarea ei:

- **Lipsa pregătirii profesorilor:** Profesorii au nevoie de o pregătire adecvată pentru a folosi metode de predare diferențiate și pentru a gestiona clase diverse. Dacă nu sunt pregătiți corespunzător, e posibil să nu poată oferi sprijinul necesar tuturor elevilor.
- **Resurse insuficiente:** Școlile au nevoie de resurse suficiente, cum ar fi personal specializat, tehnologie asistivă și spațiu fizic adecvat, pentru a implementa cu succes educația incluzivă. Lipsa resurselor poate îngreuna satisfacerea nevoilor tuturor elevilor.
- **Atitudini negative:** Uneori, profesori, părinți sau chiar elevi pot avea atitudini negative față de incluziune. Crediința că elevii cu dizabilități nu pot ține pasul cu colegii lor sau că prezența lor îi încetinește pe ceilalți poate crea o barieră în calea incluziunii reale.
- **Supra-focalizarea pe dizabilități:** Educația incluzivă nu înseamnă doar a se concentra pe elevii cu dizabilități. Toți copiii au nevoi individuale și stiluri diferite de învățare. A neglija diversitatea dincolo de dizabilități poate duce la excluderea altor elevi.
- **Evaluare standardizată:** Sistemele de evaluare standardizată nu sunt concepute pentru a ține cont de nevoile individuale ale elevilor. Utilizarea lor ca singur instrument de măsurare a progresului poate dezavantaja elevii care învață diferit.

Este important să se identifice aceste erori și să se lucreze la îmbunătățirea implementării educației incluzive. Prin oferirea de formare adecvată profesorilor, asigurarea resurselor necesare, promovarea atitudinilor pozitive și concentrarea pe nevoile individuale ale tuturor elevilor, se poate crea un mediu cu adevărat incluziv care să beneficieze toți copiii.

EDUCAȚIA INCLUZIVĂ ÎN GRĂDINIȚĂ

*prof. învățământul preșcolar Bîță Găzdac Codruța
Grădinița cu Program Prelungit nr.1 Năsăud jud. Bistrița-Năsăud*

Integrarea educativă vizează reabilitarea și formarea persoanelor cu nevoi speciale, aflate în dificultate psihomotorie, de intelect, de limbaj, psihocomportamentală, senzorială, printr-o serie de măsuri de natură juridică, politică, socială, pedagogică.

INTEGRAREA este asimilarea unui copil în educația generală, unde acesta se adaptează (sau nu) politicilor, practicilor și curriculum-urilor existente în școală sau grădiniță, în timp ce instituția în sine rămâne în mare parte neschimbată, dar cu adăugarea anumitor elemente care să răspundă copiilor cu nevoi diferite. Când se vorbește de integrare, se evoca un individ care este în afara grupului și pentru care se va face un “efort” pentru a-l primi în grup.

Există mai multe forme de integrare, iar între acestea putem identifica trei mai importante:

- Integrarea locală se produce atunci când elevii învață în același loc cu cei care frecventează cursurile școlii normale, dar unora dintre ei li se predă în clase sau unități separate sau învață după un curriculum diferit.

- Integrare socială : se produce atunci când copiii/elevii care frecventează cursurile speciale interacționează pe terenul de joacă cu elevii școlii normale, în timpul prânzului sau la diferite activități.

- Integrare funcțională : se produce atunci când participarea tuturor elevilor (adeseori neregulată) este asigurată în cadrul programelor educaționale (Ref: Raportul lui Warnock 1978) Fiecare copil este diferit, special și are propriile nevoi, fie că este sau nu un copil cu dizabilități.

Integrarea pune accent pe:

- a) nevoile “copiilor cu CES”;
- b) schimbarea, remediarea copilului vizat;
- c) profesioniști, expertiză specializată și sprijin formal.

Incluziunea pune accent pe:

- a) schimbările din grădiniță;
- b) beneficiile aduse copiilor prin faptul că îi include pe toți;
- c) sprijinul informal și expertiza școlilor generale;
- d) un bun act al predării pentru toți elevii.

Toți copiii au dreptul la educație în funcție de nevoile lor. Educația incluzivă are ca principiu fundamental un învățământ pentru toți, împreună cu toți, care constituie un deziderat și o realitate ce câștigă adepți și se concretizează în experiențe și bune practici de integrare/incluziune.

Copiii cu cerințe educative speciale integrați în programul grădiniței trebuie să dispună de o bună colaborare între educatoare, părinți, psihologi și profesorul logoped. Părinții sunt parteneri la educație pentru că dețin cele mai multe informații despre copiii lor. Relația de parteneriat între părinți și grădiniță presupune informarea părinților cu privire la programul grupelor, la conținuturile și metodele didactice, dar presupune și întâlniri cu aceștia, participări

la expoziții, excursii, serbări, vizite, etc., în care sunt implicați proprii lor copii.

Planificare pentru promovarea includerii

„Indexul pentru incluziune” (Booth 2002) definește procesul și furnizează o serie de indicatori care sprijină dezvoltarea școlilor incluzive. Booth propune următoarele ca prim pas în aplicarea indicatorilor.

Faza 1: Pornim la drum

- Înființarea unui grup de coordonare
- Clarificarea abordării privind dezvoltarea școlară
- Conștientizarea conceptului de incluziune
- Explorarea cunoștințelor deja existente folosind concepte și cadre de analiză
- Aprofundarea investigării folosind indicatori și întrebări
- Pregătirea colaborării cu alte grupuri

Faza 2: Ne cunoaștem mai bine grădinița

- Explorarea cunoștințelor cadrelor didactice și ale reprezentanților părinților
- Explorarea cunoștințelor copiilor
- Explorarea cunoștințelor părinților/tutorilor și ale membrilor comunității locale
- Stabilirea priorităților de dezvoltare

Faza 3: Elaborarea unui plan de dezvoltare a școlii incluzive

- Introducerea indicatorilor de incluziune în planul de dezvoltare a școlii
- Introducerea priorităților în planul de dezvoltare a școlii

Faza 4: Implementarea priorităților (proces continuu)

- Punerea priorităților în practică
- Susținerea efortului de dezvoltare
- Înregistrarea progresului realizat

Faza 5: Procesul de utilizare a indexului (proces continuu)

- Evaluarea progresului
- Analiza muncii depuse folosind indicatorii de incluziune
- Continuarea procesului de incluziune Cum facem ca părinții și vizitatorii să se simtă

bineveniți la școală

Organizarea adecvată a ședințelor cu părinții

- Există un program de ședințe cu părinții în care aceștia să fie ținuți la curent cu diversele probleme educaționale?
- Sunt ședințele cu părinții ținute în intervale orare convenabile pentru aceștia?
- Există un sistem prin care părinții să fie informați în avans în legătură cu aceste ședințe?
- Există ateliere de formare și cursuri adecvate disponibile pentru părinți?
- Mediatorul școlar sau alt membru al personalului menține o evidență a gradului de implicare a părinților?

Informarea părinților și comunității

- Sunt trimise broșuri despre școală tuturor părinților?
- Broșurile respective includ informații despre rolul părinților în școală?
- Sunt trimise în mod regulat buletine informative părinților?
- Mediatorul școlar sau alt membru al personalului verifică dacă toți părinții sunt ținuți la curent?
- Sunt materialele destinate părinților atractive și ușor de înțeles?
- Există un sistem prin care părinții să fie informați în legătură cu temele elevilor pe baza unui jurnal de comunicare profesor-părinte?
- Sunt părinții informați în legătură cu oportunitățile pe care au la dispoziție pentru a se implica mai mult în activitățile școlii?
- Există panouri de afișaj în cadrul comunității unde să se afișeze evenimentele care se

desfășoară în școală și ședințele cu părinții?

Fiecare gradiniță care dorește să fie deschisă și flexibilă, prin aplicarea principiilor incluziunii, trebuie să demonstreze, prin managementul pe care îl propune următoarele:

- înțelegerea reală și recunoașterea incluziunii ca o parte a politicilor de egalizare a șanselor persoanelor cu cerințe speciale și nu ca o simplă plasare a copiilor împreună;
- recunoașterea legăturilor dintre educația incluzivă și valorizarea diversității umane prin promovarea unui etos școlar care valorizează toți copiii și familiile lor;
- valorizarea unui climat de sprijin flexibil și oferirea unor răspunsuri adecvate cerințelor individuale prin oferta educațională a școlii;
- susținerea implicării comunității locale în dezvoltarea programelor și a ofertelor educaționale pentru toate categoriile de copii;
- favorizarea accesului personalului didactic la ocazii de dezvoltare a practicilor incluzive.

Bibliografie:

1. Ungureanu, D., Educația integrată și școala incluzivă, Editura de Vest, Timișoara, 2000.
2. Vrașmaș, T., Învățământul integrat și/sau inclusiv, Ed. Aramis, București, 2001.
3. Vrașmaș, T., Școala și educația pentru toți, Ed. Miniped, București, 2004.

EDUCAȚIA INCLUZIVĂ-ACTIUNI CONCRETE ÎN ȘI PENTRU DIVERSITATEA INTEGRĂRII

*Prof. Veronica Maria Buhai
Școala Profesională „Tiberiu Morariu” Salva județul Bistrița-Năsăud*

Integrarea copiilor cu nevoi speciale urmărește includerea lor în învățământul de masă și se referă la capacitatea unui grup, clasă, colectiv, școală de a primi noi membri care au nevoie de sprijin pentru adaptare, integrare, socializare. De obicei ei sunt mutați în clasele respective pentru a-și petrece timpul în clase separate și pentru a primi sprijinul necesar. Când această mutare a lor nu este acompaniată de o interacțiune crescută între copiii cu nevoi speciale și ceilalți copii, ea reprezintă doar un pas – integrarea fizică și nu adevărata incluziune. Incluziunea implică modificări structurale și funcționale de ambele părți: atât pentru cel care urmează a fi integrat dar și pentru cei care primesc/ includ în interiorul lor elemente noi. Rolul esențial în educația incluzivă îl deține învățătorul clasei, care devine principalul factor de acțiune și de coordonare a realizării programului pedagogic individual pentru elevi. Acesta trebuie:

- să elaboreze un program pedagogic individualizat.
- să-și îmbogățească pregătirea cu elemente care să-i faciliteze includerea optimă în clasă a acestor elevi și asigurarea de șanse egale pentru aceștia la instrucție și educație;
- să manifeste interes continuu pentru identificarea, evaluarea și reprogramarea periodică a conținuturilor învățării pentru fiecare elev;
- să coopereze cu ceilalți membri ai echipei educaționale, dar și cu familia elevului;

Școala are datoria de a asigura șanse egale tuturor elevilor. A asigura șanse egale elevilor înseamnă a asigura posibilități maxime de dezvoltare fiecăruia, în funcție de aptitudinile și interesele sale.

Educația incluzivă a devenit parte integrantă a educației pentru toți și constituie răspunsul școlii la nevoile ce decurg din diversitatea copiilor. Sunt aduși elevii împreună într-o sală de clasă și într-o comunitate, indiferent de punctele lor forte sau punctele slabe în orice domeniu, cautându-se maximizarea potențialului tuturor.

Fiecare copil este unic, cu necesități diferite. Noi, adulții, părinți și dascăli deopotrivă, încercăm să-i educăm, astfel încât să devină, la rândul lor, adulți fericiți, iubitori și eficienți. Însă există copii marginalizați, defavorizați și/sau excluși de la educație. Aceștia sunt cei pentru care educația incluzivă a devenit o șansă pentru o dezvoltare armonioasă.

Strategiile specifice integrării educative sunt la rândul lor flexibile, caracterizate prin diversitate. Conceptul de strategie în educația integrată se distanțează de accepția din pedagogia europeană-continentală. Aceasta nu pune accent pe combinarea inspirată a metodelor și mijloacelor clasic, ci pe „ aplicarea inspirată , originală, creativă, în orice caz, într-o nouă manieră, a unor metode și mijloace vechi , preexistente, acceptându-se chiar modificarea acestora. În esența lor, strategiile educației integrate sunt „strategii de micro-grup, activ-participative cooperative, colaborative, parteneriale, implicante, organizative și socializante “. Acestea, datorită atributelor lor, sunt adaptabile, putând fi cu ușurință multiplicare sau

diversificate pentru a acoperi situațiile noi . Aceste atribute caracterizează și învățarea, care trebuie să se realizeze în grupuri mici, să fie cooperativă, partenerială, activ-participativă, să se desfășoare într-un mediu relaxant plăcut.

Datorită strategiilor cooperative toți elevii învață să asculte activ, să fie toleranți, să ia decizii și să-și asume responsabilități în cadrul grupului. Învățarea în grupuri mici, activă și colaborativă asigură o reală interacțiune și intercomunicare, o redistribuire corectă de recompense sociale (apreciere considerare, respect), o distribuție eficientă a sarcinilor de lucru; un simț al disponibilității și al artei solicitării sau acordării ajutorului mult sporite.

Lecțiile bazate pe învățarea prin cooperare influențează în mod pozitiv formarea răspunderii individuale (elevii trebuie să comunice rezultate în nume personal sau în numele grupului), interacțiunea directă și formarea deprinderilor interpersonale și de grup mic. De asemenea, ele creează între elevi o interdependență pozitivă (aceștia realizează că au nevoie unii de alții pentru a realiza obiectivele și sarcinile grupului, că au resurse pe care trebuie să le administreze în comun , că recompensele vor fi comune).

Pentru ca activitatea instructiv –educativă să fie profitabilă pentru toți elevii, aceasta trebuie să se realizeze diferențiat. Educația diferențiată vizează adaptarea activității de instruire la posibilitățile diferite ale elevilor, la capacitatea de înțelegere și ritmul de lucru propriu unor grupuri de elevi sau chiar fiecărui elev în parte.

O categorie de copii pentru care educația incluzivă reprezintă o șansă la învățământul de masă, în care ei să se dezvolte alături de viitorii lor semenii, colegii de serviciu, vecini, prieteni, lideri de echipă, subordonați, sunt cei care manifestă tulburare de hiperactivitate cu deficit de atenție. Hiperactivitatea specifică preșcolarilor și școlarilor mici cu ADHD este cauzată de o serie de deficiențe cerebrale ale copiilor, de faptul că impulsurile și informațiile nu se transmit într-o manieră normală datorită insuficienței secreției neurotransmițătorilor. Conform cercetărilor realizate de specialiști, alte cauze ar fi plictiseala, supradotarea, conflictele psihice, tulburările emoționale, depresie, mediu familial conflictual, deficit de atenție, deficit de învățare, auz sau vâz, tulburări tiroidiene, alergii alimentare.

Educația incluzivă promovează egalitatea șanselor, oferind sprijin pentru învățare și acestor copii, care nu reușesc să se adapteze la exigențele școlii, care întâmpină dificultăți în învățare, care uneori vor, dar...nu pot.

Incluziunea presupune nu doar acceptarea, tolerarea copiilor cu nevoi speciale într-o clasă din învățământul de masă ci și adaptare la cerințele acestor copii, cuprinderea acestora în programele educaționale alături de copii normali, dar și responsabilitatea de a le asigura în același timp servicii de specialitate, programe de sprijin individualizate. Înseamnă asumarea unor schimbări în organizarea și dezvoltarea activităților instructiv – educative derulate în școală. Dar în condițiile actuale, într-o perioadă de transformări continue, patronate de lipsuri materiale, când numărul de copii la clasă este încă destul de mare, când prezența unui profesor de sprijin care să fie alături de copilul cu ADHD reprezintă doar o dorință a învățătorului, responsabilitatea pentru educarea unui astfel de copil pentru sprijinirea familiei lui cade pe umerii profesorilor și a psihologului din școală (acolo unde acesta există).

EXEMPLE DE JOCURI

1.Joc–Continuă desenul!

Este un joc care se poate juca în perechi sau în echipă. Un elev începe desenul, trage o linie pe hârtie, al doilea elev continuă desenul și tot așa până iese un element sau un peisaj.

2. Joc–Ștafetă desenată

- Se stabilește o temă – peisaj de primăvară
- Se împarte clasa în două echipe. Elevii din clasă stau în bănci. Primii elevi primesc câte o bucată de cretă. La semnal pornesc spre tablă și încep să deseneze până aud STOP DESEN! Cu creta în mână, elevii aleargă în banci se așază pe scaune și predau ștafeta (cretă). Elevii următori pornesc spre tablă și continuă desenul până la comandă etc.

- Câștigă echipa cu desenul cel mai frumos!

3 Joc- Baba oarba și ghidul

- Se aleg doi elevi: un elev se leagă la ochi – BABA OARBA, iar al doilea este ghidul.
- Se construiește un traseu în sala de clasă cu mai multe obstacole. Elevul legat la ochi trebuie să parcurgă traseul ajutat de ghid.
- Exemplu: trei pași înainte, un pas lateral, doi pași la dreapta etc.
- Se penalizează cu un punct elevul care atinge un obstacol.
- Câștigă echipa fără penalizări sau cu cele mai puține penalizări.

Raporturile ce se stabilesc cu fiecare elev în parte sunt foarte importante. Elevul trebuie să simtă că este apreciat ca individ. Astfel, elevii vor participa la procesul de învățământ după posibilitățile fiecăruia, cadrele didactice trebuind să-și adapteze metodele pedagogice în consecință.

Copiii sunt o categorie socială care, în ciuda aparențelor, nu au timp să aștepte: dacă sunt lăsați să crească fără ajutorul de care au nevoie, personalitatea viitorului adult are cu siguranță de suferit.

Bibliografie:

1. A. Ghergut, -Sinteze de psihopedagogie speciala, Editura Polirom, 2005;
2. A. Gherguț, -Psihopedagogia persoanelor cu cerințe speciale. Strategii de educație integrată, Ed. Polirom, Iași, 2001;
3. Gherguț, Alois,- Psihopedagogia persoanelor cu cerințe speciale-strategii diferențiate și incluzive în educație, editura Polirom , București, 2006;
4. Hall si Tinklin, -Elevii cu deficiențe din învățământul superior, Consiliul Scoțian de Cercetare a Educației, 1998;
5. Ungureanu, D., -Educația integrată și școala incluzivă, Editura de Vest, Timișoara, 2000;
6. Vrășmaș, T., -Învățământul integrat și/sau inclusiv, Ed. Aramis, București, 2001;
7. Vrășmaș, T., Școala și educația pentru toți, Ed. Miniped, București, 2004;
8. Vrășmaș, Traian, -Învățământul integrat și/sau incluziv, Editura Aramis, București, 2001.

EDUCATIA INCLUZIVĂ – ACȚIUNI CONCRETE ÎN ȘI PENTRU DIVERSITATEA INTEGRĂRII

EDUCATIA INCLUZIVĂ – ARTA DE A DIVERSIFICA INTEGRAREA ÎN ȘCOALĂ ȘI SOCIETATE

*Prof. Burdeț Rebeca Crina ,
Prof. Sîrb Nicoleta Valeria*

Școala Gimnazială Iacob și Ioachim Mureșanu, Rebrîșoara jud. Bistrița-Năsăud

Principiile egalității și ale inclusivității sunt parte a valorilor centrale ale Uniunii Europene. În același timp, societățile sunt tot mai diverse în multe aspecte, ceea ce duce la o mai mare nevoie de a învăța cum să fie abordată diversitatea și de a crea societăți incluzive și coerente în Europa.

Ce este educația incluzivă ?

- O abordare pedagogică
- O reconstrucție a procesului didactic
- O viziune holistică, pozitivă, democratică asupra educației școlare
- Un proces de schimbare continuă și transformațională
- Un sistem de referință bazat relațiile dintre politici, practici și cultură/ethos
- Un model de intervenție educațională care presupune sprijin pentru fiecare

Educația incluzivă pornește de la convingerea că dreptul la educație este unul din drepturile fundamentale ale omului și temelia unei societăți corecte, având ca scop exploatarea resurselor existente, în special a resurselor umane, pentru a susține participarea la procesul de învățământ a tuturor copiilor din cadrul unei comunități. În “Declarația de la Salamanca” (1994) se stipulează: „Principiul fundamental al școlii incluzive este că toți copiii trebuie să învețe împreună, oricând acest lucru este posibil, indiferent de dificultățile pe care aceștia le pot avea sau de diferențele care pot exista între ei”. Respectarea dreptului la educație, prin crearea unui mediu centrat pe copil, stimulat, sigur și sănătos, diferențierea și individualizarea învățării, aplicarea metodelor de învățare și predare active, participatorii, centrate pe copil, utilizarea creativă a tehnologiilor de asistență, formarea cadrelor didactice cu competențe necesare pentru a preda în medii diferite de învățare, organizarea diferențiată și individualizată a învățării, precum și valorificarea potențialului și punctelor forte ale fiecărui copil, evaluarea progresului fiecărui elev (în raport cu propriile rezultate anterioare), implicarea copiilor în diverse proiecte sau acțiuni de voluntariat, organizate la nivel de clasă, reprezintă acțiuni prioritare ale educației incluzive.

Educația incluzivă se definește prin particularități, precum:

- susține și confirmă că toți copiii pot învăța și au nevoie de o formă de sprijin pentru învățare;
- urmărește să identifice și să minimizeze barierele învățării;
- este mai cuprinzătoare decât educația formală obișnuită cuprinzând: educația pentru familie, pentru comunitate, educație extrașcolară;
- presupune schimbare de atitudini, comportamente, curriculum, care să satisfacă diversitatea copiilor, inclusiv a celor cu C.E.S;
- este un proces dinamic, care se dezvoltă continuu în funcție de cultură și context;
- este parte a strategiei de dezvoltare a unei societăți incluzive

Deci, în contextul actual național, educația incluzivă devine tipul de educație responsabil de asigurarea dreptului la educație al tuturor copiilor, fără nicio discriminare și, mai ales, de asigurarea unei educații de calitate.

„Fiecare copil este o lume” care trebuie descoperită, stimulată și promovată. Educația incluzivă își propune să creeze o lume în care toți copiii sunt tratați cu iubire, răbdare, toleranță și sunt învățați ce înseamnă empatia și respectul. Prin acest tip de educație, se sădește *în sufletul copiilor dorința de a intra în lumea cunoașterii de sine și a lumii înconjurătoare cu pasiune, optimism și fericire.*

Realizarea educației incluzive presupune o serie de principii, acțiuni concrete:

- existența și aplicarea principiilor incluziunii: principiul drepturilor egale, principiul nondiscriminării, principiul egalizării șanselor în educație, principiul centrării pe copil, principiul intervenției timpurii, principiul educației de bază pentru toți copiii, principiul asigurării serviciilor de sprijin, principiul cooperării și parteneriatului.
- punerea în aplicare a unei pedagogii incluzive, o pedagogie a diversității, care conține în esența ei atributele de a fi: pedocentristă, progresistă, personalizată, optimistă, socială, o pedagogie a iubirii.
- elaborarea unui curriculum “incluziv”, care să se definească prin flexibilitate și diversitate: curriculumul adaptat la nevoile copilului; diversitatea situațiilor de învățare și a materialelor suportive; metodologie didactică diversificată, interactivă, adecvată stilurilor și tipurilor de învățare diferite ale elevilor; diversitate în evaluare: forme, metode, instrumente.
- crearea și funcționarea unui sistem de servicii de sprijin la toate nivelurile învățământului: asistență psiho-pedagogică (psiholog, logoped), asistență socială, medicală, sprijin în învățare (învățător/profesor de sprijin).
- valorizarea egală a tuturor elevilor și a personalului;
- creșterea participării tuturor elevilor la educație și, totodată, reducerea numărului celor excluși din cultura și valorile comunității promovate prin școala de masă;
- restructurarea culturii, a politicilor și a practicilor din școli, astfel încât ele să răspundă diversității elevilor din localitate;
- reducerea barierelor în învățare și participare pentru toți elevii, nu doar pentru cei cu dizabilități sau cei etichetați ca având nevoi educaționale speciale;
- însușirea cunoștințelor rezultate din încercările de depășire a barierelor de accesare a școlii și de participare din partea unor elevi;
- înțelegerea diferențelor dintre elevi ca resursă pentru procesul de învățare, nu ca o problemă ce trebuie depășită;
- recunoașterea dreptului elevilor la educație în propria lor localitate.

Demararea procesului integrării ca și al studiilor pe aceasta temă, continuă și în prezent, când putem afirma că, pe baza acumulării unei experiențe teoretice și practice s-a conturat o concepție și o strategie mai clară, cu specific românesc, din care au fost dominante tradiții, principii și valori ale școlii românești, susținute de echipe de cadre didactice, părinți, pedagogi, cercetători și reprezentanți ai unei organizații a persoanelor cu dizabilități, a școlilor publice cu o bogată experiență în încurajarea implementării educației incluzive.

În educația incluzivă, o acțiune concretă în și pentru diversitatea integrării este jocul didactic, care este un tip specific de activitate prin care profesorul consolidează, precizează și chiar verifică cunoștințele elevilor, le îmbunătățește sfera de cunoștințe, pune în valoare și le antrenează capacitățile creatoare ale acestora. Formele de joc au menirea să intercepteze tulburările de comportament ce pot fi declanșate de inhibarea instinctelor. Cu alte cuvinte, cine își descarcă, pe terenul de fotbal, mișcările instinctuale asupra dușmanului său, nu o va transfera asupra unui membru al familiei sale și este probabil că va avea un comportament acceptabil în acest mediu. Terapia prin joc are la bază efectul său armonizator. Din această cauză, jocul terapeutic a fost numit o „pace încheiată cu sine și cu ceilalți”. Armonizarea realizată cu

ajutorul jocului se manifestă sub forma unei concordanțe subiective între dorință și putință. Datorită acesteia, copilul găsește în joc un răspuns pozitiv la încercările sale mascate de a fi înțeleș și o confirmare a sentimentului propriei valori. Jocul constituie un sprijin necesar în organizarea evaluării, având în vedere faptul că monotonia produsă de formele stereotipe ale exercițiilor produce rapid plictiseala. Aceasta are ca efect secundar scăderea dorinței de a învăța, a interesului și atenției elevilor.

Bibliografie:

Bîrzea, C. - *Arta și știința educației*, Editura Didactică și Pedagogică, București, 1995;
Gherguț, A. - *Sinteze de psihopedagogie specială*, Editura Polirom, 2005;
Păun, Emil - *Școala - o abordare sociopedagogică*, Ed. Polirom, Iași, 1999;
Popovici, Doru, *Elemente de Psihopedagogia Integrării*, Editura Pro Humanitate, 2000;
Vrășmaș, E. - *Introducere în educația cerințelor speciale*, Editura Credis, București, 2004.

EDUCAȚIA INCLUSIVĂ: PROMOVAREA DREPTULUI LA ÎNVĂȚARE PENTRU TOȚI

*prof. Nastasia Celsie,
Prof. Alina Lucreția Sălvan,
Liceul Economic Năsăud, jud. Bistrița-Năsăud*

Educația inclusivă un concept fundamental în societatea contemporană, având la bază ideea că fiecare individ, indiferent de abilități sau nevoile sale, are dreptul deplin la acces la educație și la participarea activă în procesul de învățare. Prin încurajarea diversității și a acceptării reciproce, educația inclusivă se străduiește să creeze un mediu în care fiecare elev se simte valorizat și susținut, având posibilitatea de a-și atinge potențialul maxim. În acest referat, vom explora conceptul de educație inclusivă, beneficiile sale, principiile de bază și modalitățile practice de implementare.

Educația inclusivă poate fi definită ca un proces care implică asigurarea participărilor depline, a accesului echitabil și a oportunităților egale pentru toți elevii, indiferent de diferențe lor individuale, capacități sau nevoi. Aceasta implică recunoașterea și respectarea diversității în cadrul comunității școlare și promovarea unei culturi a acceptării și a sprijinului reciproc. În esență, educația inclusivă urmărește să elimine barierele care împiedică participarea și succesul elevilor în cadrul sistemului educațional.

Beneficiile Educației Inclusive

1. Educația inclusivă aduce multe beneficii atât pentru elevi, cât și pentru societate ansamblu. Printre acestea se numără:
2. Oportunități egale de învățare : Prin promovarea accesului echitabil la educație, fiecare elev are șansa de a-și dezvolta abilități și de a-și atinge potențialul maxim.
3. Înțelegere și acceptare a diversității : Prin interacțiunea cu colegii din medii și cu nevoi diferite, elevii învață să-și dezvolte empatia, înțelegerea și respectul pentru diversitatea umană.
4. Creșterea performanței școlare : Educația inclusivă poate conduce la creșterea performanței toți elevii școlare pentru a oferi un mediu în care fiecare în care simte susținut și motivat să-și arate obiectivele academice.
5. Promovarea incluziunii sociale : Prin integrarea elevilor cu nevoi speciale în mediul educațional mainstream, educația inclusivă contribuie la reducerea discriminării și la promovarea incluziunii sociale în societate.

Implementarea eficientă a educației inclusive se bazează pe următoarele principii de bază:

Implementarea educației inclusiv necesită angajament și colaborare din partea tuturor actorilor implicați în procesul educațional: elevi, cadre didactice, părinți, autorități locale și societatea în ansamblu. Printre principalele strategii pentru implementarea eficientă a educației inclusiv se numără:

1. Evaluarea individuală. Identificarea nevoilor specifice ale zonei de evaluare și a nevoilor primul pas în cadrul unei abordări personalizate a procesului de învățare.
2. Adaptarea curriculumului și a metodologiilor de predare. Curriculumul și metodologiile de predare ar trebui să fie adaptate pentru a se potrivi nevoilor și stilurilor de învățare ale tuturor elevilor, inclusiv celor cu nevoi speciale.

3. Suport individualizat. Furnizarea de suport individualizat și intervenții suplimentare pentru elevii cu nevoi speciale este esențială pentru a asigura progresul în cadrul sistemului educațional.
 4. Promovarea colaborării și a parteneriatelor. Implicarea părinților, a comunității și a altor servicii educaționale în procesul de învățare poate contribui la crearea unui mediu inclusiv și la susținerea succesului tuturor elevilor.
 5. Formarea cadrelor didactice. Profesorii joacă un rol crucial în promovarea unui mediu de învățare inclusiv. Prin urmare, este esențială asigurarea unei formări continue pentru cadrele didactice în domeniul educației incluzive, pentru a-i ajuta să dezvolte competențe și abordări adecvate pentru gestionarea diversității în clasă.
 6. Adaptarea curriculumului și a metodelor de învățare. Curriculumul și metodele de predare ar trebui să fie adaptate pentru a răspunde nevoilor și stilurilor de învățare ale tuturor elevilor, incluzând și pe cei cu nevoi speciale sau diferențe individuale semnificative.
 7. Crearea unui mediu școlar incluziv. Școlile ar trebui să fie concepute și organizate în așa fel încât să faciliteze accesul și participarea tuturor elevilor, indiferent de nevoile lor. Acest lucru implică adaptarea infrastructurii școlare, precum și promovarea unei culturi a respectului și a acceptării în rândul comunității școlare.
 8. Parteneriate cu comunitatea și resurse externe. Colaborarea cu organizații non-guvernamentale, instituții sociale și alte resurse externe poate facilita accesul la servicii și suport suplimentar pentru elevii cu nevoi speciale sau dificultăți de învățare.
 9. Accesibilitate și echitate. Toți elevii trebuie să aibă acces la educație și să beneficieze de oportunități egale, indiferent de originea lor socială, etnică, gen sau abilități.
 10. Participare și implicare activă. Educația inclusivă promovează participarea activă a tuturor elevilor în procesul de învățare, încurajându-i să-și exprime opiniile și să-și împărtășească perspectivele.
 11. Respectarea diversității. Prin recunoașterea și respectarea diversității individuale, educația inclusivă creează un mediu în care fiecare elev se simte acceptat și valorizat.
 12. Colaborare și sprijin reciproc. Educația inclusivă implică colaborarea între elevi, cadre didactice, părinți și comunitate în ansamblu, în vederea asigurării unui mediu de învățare susținător și încurajator.
- Educația inclusivă reprezintă nu doar un drept fundamental, ci și o necesitate pentru dezvoltarea unei societăți mai juste, mai echitabile și mai prospere. Prin promovarea accesului egal la educație și acceptarea diversității, educația inclusivă contribuie la formarea unei generații de tineri mai empatici, mai competenți și mai bine pregătiți pentru a face față provocărilor unei lumi în continuă schimbare. Implementarea eficientă a educației inclusiv necesită un angajament ferm din partea tuturor actorilor implicați în procesul educațional, dar beneficiile pe termen lung justifică eforturile depuse în acest sens.

Bibliografie

1. Daniela Apostol - *Educația incluzivă în învățământul preuniversitar*, Editura Didactică și Pedagogică, 2016.
2. Irina Neacșu - *Educația incluzivă în România. Provocări, oportunități și modele de bune practici*, Editura Didactică și Pedagogică, 2018.
3. Viorica Nistor - *Abordări teoretice și practice în educația incluzivă*, Editura Universității din București, 2015.

EDUCAȚIA INCLUZIVĂ – NECESITATE SAU MOFT

*Prof. inv. primar, Chiorean Alexandrina Florina
Școala. Gimnazială. "HOREA, CLOȘCA ȘI CRIȘAN" Turda, Jud. Cluj*

Omul se constituie într-un univers unic, irepetabil, deosebit de complex, fiecare individ reușind să realizeze pe parcursul vieții doar o infimă parte din ceea ce reprezintă potențialul său. În același timp, oamenii sunt absolut egali, cu șanse, drepturi și perspective egale: nu suntem cu nimic mai buni sau mai prejos decât oricare dintre semenii noștri.

Însă și oamenii care se nasc cu unele deficiențe sau care în urma unor împrejurări nefericite rămân cu anumite disfuncționalități, au întotdeauna posibilități imense de a le depăși, de a se realiza pe deplin. Și de cele mai multe ori chiar ei sunt cei care ajung să valorifice mult mai fructuos resursele organismului uman. Acești semeni ai noștri, care obțin succesul în urma unui efort mult mai mare, în virtutea unor afecțiuni sau a unor lipsuri de ordin fiziologic, intelectual, sunt mult prea des condamnați, acuzați de cei din jur sau adeseori disprețuiți, doar pentru că ei nu pot să își formeze atât de ușor anumite abilități, priceperi. Ideal ar fi ca neputințele lor să nu ne "deranjeze", ci să admirăm tenacitatea și ambiția lor în ceea ce privește obținerea succesului.

Elevii cu cerințe educaționale speciale (CES) se confruntă cu dificultăți de învățare din cauza cărora le este mai greu să progreseze decât majoritatea elevilor de aceeași vârstă. Acești elevi au nevoie de o ofertă educațională specială, suplimentară sau doar diferită de cea asigurată în general pentru elevii de aceeași vârstă în școlile obișnuite. Aceste persoane au nevoie de exemple de bună practică, multiple și variate, de acțiuni concrete care să le faciliteze integrarea.

Apare așadar, o întrebare fundamentală. Pornind de la considerentele expuse mai sus, educația incluzivă este un mof, o invenție a vremurilor sau devine cu precădere, o necesitate, o dovadă de maturitate a unei societăți sănătoase?

Educația incluzivă este o necesitate și în același timp o provocare uriașă. Incluziunea copiilor cu cerințe educaționale speciale în învățământul de masă este un proces complex. Toți copiii au dreptul la educație și fiecare copil este capabil să învețe în ritm propriu. Școala și politicile școlare trebuie să se schimbe în funcție de nevoile fiecărui copil. Tipul dizabilității, atitudinea cadrelor didactice, a copiilor, implicarea familiei sunt factori care influențează educația incluzivă.

Copiii sunt ca fluturii care zboară în văzduh. Unii se înalță mai sus ca alții, însă fiecare zboară cât de bine poate. De ce să-i compari între ei? Fiecare este diferit. Fiecare este special. Fiecare este frumos. Fiecare poate fi util.

Există copii care ar vrea „să zboare”, dar, pur și simplu nu pot, pentru că nu știu cum să o facă, sau știu cum să o facă, dar, pur și simplu nu pot. Aceștia sunt copiii cu cerințe educative speciale, sau copiii cu dificultăți de învățare. Toți copiii au dreptul la educație, iar școala și noi dascălii, în principal, suntem datori să le-o oferim. Fiecare copil are nevoie de școală și chiar și școala are nevoie de fiecare dintre ei. Astăzi, nu ni se mai pare ciudat ca un elev să aibă dificultăți de învățare și pentru că ne pasă, ne punem întrebarea: Cum îi putem ajuta? Cel mai greu e să găsim metodele potrivite pentru a-i sprijini pe acești elevi să învețe, să progreseze, să se adapteze, să răspundem nevoilor lor atât de diferite. De ce? Pentru că fiecare este unic și chiar și atunci când crezi că ai descoperit o metodă potrivită, poate deveni imediat mai puțin eficientă, sau se dovedește utilă în cazul unora, dar complet inutilă sau ineficientă cu alții.

Copiii cu CES nu se pot adapta ritmului și cerințelor școlii, ei pot participa conform

abilităților și propriului nivel de dezvoltare. De aceea, școala, în general, a început să se transforme pentru a răspunde nevoilor de învățare și dezvoltare ale copilului. Câți pași a făcut spre incluziune? Cred că depinde de fiecare școală, de fiecare elev, de fiecare cadru didactic, de fiecare părinte sau, de ce nu, de întreaga comunitate. Incluziunea școlară este o treaptă spre incluziunea la nivelul societății și nu orice treaptă, ci una primordială. Aceste trepte trebuie să fie solide, bine ancorate, încât să poată susține ceea ce se clădește ulterior.

Toți copiii, cu sau fără dizabilități, trebuie să învețe împreună, indiferent de mediul social sau cultural din care provin, de religie, etnie, limbă. Este foarte important să reducem, ba chiar să eliminăm excluziunea și discriminarea, indiferent ce formă ar avea ele, să oferim copiilor cu tipuri și niveluri diferite de cerințe speciale șanse egale să participe la educație în cadrul sistemului general de învățământ.

Beneficiind de servicii de sprijin corespunzătoare în cadrul școlii unde sunt integrați, persoanele deficiente au posibilitatea de a ajunge la niveluri funcționale fizice, psihice și sociale care le pot schimba viața, le pot da un mai mare grad de independență. Totodată, copiii tipici vor învăța ce înseamnă toleranța, acceptarea, întraajutorarea, vor deveni mai buni. Așadar, incluziunea celor cu dificultăți are efecte benefice asupra tuturor.

Educația incluzivă este un proces permanent care presupune școlarizarea copiilor cu cerințe educative speciale, adaptarea școlii la nevoile acestora, participarea lor la activități educative formale și non-formale, care să le asigure învățarea și dezvoltarea. Incluziunea presupune identificarea și eliminarea barierelor, bariere care pot avea legătură cu modul de organizare a școlilor, cu modalitățile de predare și evaluare a progresului elevilor, cu percepția celorlalți asupra acestor probleme.

Transformarea școlii și a politicilor școlare astfel încât să răspundă nevoilor educative și de dezvoltare ale fiecărui copil duce la incluziune școlară, dar mai ales la incluziune socială, unde oricine, indiferent de deficiență, să poată fi tratat ca un membru al comunității din care face parte, un membru cu responsabilități, dar și cu drepturi depline.

Este deosebit de importantă atitudinea comunității față de copiii cu CES, a cadrelor didactice, a părinților, a colegilor de clasă, a cadrelor didactice. Dacă învățătorul dovedește înțelegere și o atitudine pozitivă, el poate influența atât atitudinea clasei incluzive, a părinților, dar și a copilului cu CES. Gradul de acceptare, ajutorarea și relaționarea din partea colegilor sunt și ele premise ale integrării.

Integrarea unui copil cu CES în învățământul de masă depinde de familia acestuia. Mulți părinți refuză să accepte că proprii lor copii ar avea probleme. Pentru a-i determina să conștientizeze deficiențele pe care le are copilul, cadrele didactice pot apela la consilierul școlar. Colaborarea familiei cu echipa de caz este necesară.

Un alt factor important este copilul cu CES, nevoile acestuia. De exemplu, un copil cu deficiențe senzoriale, auditive sau vizuale nu va putea fi integrat într-o școală de masă, unde nu există specialiști. De asemenea, atitudinea lui negativă față de acceptarea sprijinului, instabilitatea emoțională, factorii temperamentali pot îngreuna derularea unui program de intervenție.

Educația incluzivă presupune schimbarea atitudinilor, a mentalităților, a politicilor și practicilor de excludere și segregare. Aceasta este promovată prin documente naționale de politică educațională care promovează o educație centrată pe elev, o educație de calitate care se poate realiza prin programe de învățământ adecvate, o bună organizare, alegerea unor strategii optime de predare-învățare-evaluare, folosirea unor resurse și tehnologii variate etc.

O școală incluzivă pune accent pe progresul individual și nu pe diferențele dintre elevi. Este promovată învățarea prin cooperare, în cadrul căreia copiii sunt încurajați să se ajute, învață unii de la alții și fiecare elev este valorificat. O școală și un profesor bun sunt aceia care obțin progres cu toți elevii.

Devizele și demersurile întreprinse ar trebui să se bazeze pe următorii piloni:
EU SUNT SPECIAL...pentru că sunt un copil normal, dar pot să-i ajut pe cei mai puțin

norocoși ca mine!

EU SUNT SPECIAL...pentru că am dificultăți în învățare, dar am nevoie să mă accepti așa cum sunt!

EU SUNT SPECIAL...pentru că sunt părinte, îmi înțeleg copilul și vreau să-l învăț ce e frumos în oameni!

EU SUNT SPECIAL...pentru că sunt cadru didactic și am înțeles că educația dată copiilor, reprezintă, de fapt, viitorul!

Bibliografie

- Gheorghiu, F. (2005), Modalități de intervenție personalizată în cadrul învățământului integrat, Presa Universitară Clujeană.
- Gherguț, A. (2001), Psihopedagogia persoanelor cu cerințe speciale, Editura Polirom, Iași.
- Vrajmaș, E. și alții (2005), ghid pentru cadre didactice de sprijin, Editura Vanemonde, 2005.

EDUCAȚIA INCLUZIVĂ- FACTORI FACILITATORI AI INCLUZIUNII ȘCOLARE

*Prof. Copil Alina-Simona
Școala Gimnazială „Mihai Eminescu”, Năsăud jud. Bistrița – Năsăud*

Conform legislației în vigoare, incluziunea școlară este definită ca fiind „procesul permanent de îmbunătățire a serviciilor oferite de unitățile de învățământ pentru a cuprinde în procesul de educație toți membrii comunității, indiferent de caracteristicile, dezavantajele sau dificultățile acestora.”

Nu putem considera că un copil este integrat atâta timp cât el este marginalizat, ignorat sau neacceptat de colectivul de elevi, nu beneficiază de curriculum adaptat și de metode de învățământ și evaluare specifice, ori rezultatele sale sunt apreciate în funcție de programa școlară generală și indicatorii generali de performanță. Desigur, pentru a realiza o integrare autentică, este nevoie de crearea unei echipe pluridisciplinare, din care să facă parte profesori de sprijin, specialiști (consilier, psiholog, logoped), medicul școlar, părintele. Sistemul de educație în ansamblul său trebuie să se adapteze la toți indivizii, pornind de la premisa diversității acestora în comunitățile de proveniență. Indiferent de mediul de proveniență, toți copiii au dreptul la educație, iar școala este datoare să le-o ofere.

Facilitatori ai incluziunii și ai echității sunt interesul școlilor și flexibilitatea acestora, autonomia profesională a profesorilor, formarea lor, părinții motivați și dedicați, conducerea școlilor și organizațiile din comunitate. Planurile individuale de educație sunt alți facilitatori ai succesului în procesul de incluziune și echitate. Alți facilitatori sunt climatul pozitiv socio-emoțional și echipamentele și materialele suficiente din școli și din clasă.

Din punct școlar, este necesară elaborarea unei proceduri clare și transparente de integrare a copilului în sistemul educațional de masă, precum și accesul celor interesați la aceste informații. Școlile deschise, prietenoase, în care se urmărește flexibilizarea curriculumului, calitatea predării- învățării, evaluarea permanentă și parteneriatul educațional sunt școli incluzive. Principiile cheie ale incluziunii au în vedere concepte fundamentale: valorizarea diversității, dreptul de a fi respectat, demnitatea ființei umane, nevoile individuale înțelese ca cerințe individuale, planificarea, responsabilitatea colectivă, dezvoltarea relațiilor și culturii profesionale, dezvoltarea profesională, șanse egale.

Factorii care facilitează incluziunea la nivelul școlii se concentrează pe trei dimensiuni: cultura, strategia (politica educațională) și practica. Cultura se referă la măsura în care filosofia educației incluzive este împărtășită de toate cadrele didactice din școală, de măsura în care aceasta poate fi onservată de toți membrii comunității școlare și de toți cei care intră în școală. Strategia se referă la plasarea abordării incluzive în nucleul dezvoltării școlare, astfel încât aceasta să se reflecte în toate strategiile și să nu fie privită ca o nouă strategie, distinctă de toate celelalte, care se adaugă la cele existente. Practica se referă la asigurarea reflectării în activitatea la clasă, atât a culturii, cât și a politicilor incluzive ale școlii. Activitățile de predare- învățare trebuie să încurajeze participarea tuturor elevilor la clasă.

„Dezvoltarea unei culturi incluzive” determină o școală primitoare pentru toată lumea, o școală care caută în mod activ să-și dezvolte relațiile în comunitatea locală. Diversitatea elevilor este privită ca o resursă de valoare. Profesorul își cunoaște și își valorizează toți elevii în mod egal.

Un sistem ideal incluziv ar avea următoarele caracteristici: existența unui program

eficient de integrare pentru toți elevii noi; elevi au dreptul să studieze orice materie și să participe la toate activitățile; școala dispune de o politică eficientă de reducere a absenteismului elevilor și de reducere a exmatriculărilor din motive disciplinare, a încercărilor de intimidare și de abuz asupra elevilor și între elevi ; strategia de elaborare a curriculumului ține seama de diversitatea elevilor în ceea ce privește diferențele culturale, lingvistice, de sex, realizările și deficiențele acestora ; școala realizează adaptări ale clădirii care să o facă accesibilă tuturor; sistemul de evaluare practicat de școală apreciază adecvat rezultatele tuturor elevilor; formarea continuă a cadrelor didactice are în vedere diversitatea elevilor; politicile și serviciile de sprijin sunt coordonate global, iar politicile pentru copiii cu cerințe educaționale speciale vizează stimularea participării în activitățile obișnuite în clasă.

În ceea ce privește rolul profesorului în demersul incluziunii, aceștia planifică lecțiile având în vedere toți elevii. Lecțiile dezvoltă înțelegerea și sentimentul de respect pentru diferențe. Explicațiile profesorului ajută elevii să înțeleagă și să învețe lecția din clasă. În timpul lecțiilor, elevii sunt învățați să coopereze. Profesorul este atent la reacțiile elevilor și își adaptează lecțiile în funcție de ceea ce observă.

Principalele trăsături ale procesului didactic de tip incluziv sunt cele care țin de adaptarea lui la diferențele dintre copii. Profesorul organizează activități în care îi implică pe toți elevii și în care poate valoriza potențialul fiecărui elev în parte, într-o manieră pozitivă și flexibilă. Procesul de învățare este mai important ca produsul. Dacă elevul nu se adaptează ritmurilor propuse de învățarea școlară, acesta nu poate fi considerat un elev- problemă. Profesorii competenți tratează elevii în mod echitabil, înțeleg modul în care aceștia se dezvoltă și învață, încurajează menținerea stimei de sine, responsabilitatea și respectul elevilor pentru diferențele individuale, culturale, religioase și rasiale. Profesorii competenți cunosc în profunzime disciplina predată, dezvoltă capacități analitice și critice cu privire la acele cunoștințe , înțeleg unde pot apărea dificultăți și adaptează stilul de predare în mod corespunzător, creează trasee multiple pentru parcurgerea temelor specifice disciplinei. Profesorii competenți sunt responsabili pentru managementul și monitorizarea modului în care elevii învață, creează și modifică spațiul pentru a susține interesul elevilor, utilizează eficient resursele temporale, sunt adepții negocierii unor reguli liber acceptate de interacțiune socială între elevi, elevi-profesori.

Relațiile dintre părinți și instituția de învățământ pe care o frecventează copilul au o pondere importantă în progresul educațional al acestuia. Părinții au nevoie de sprijin din partea cadrelor didactice, de sfaturi și informații. De asemenea, nevoile speciale ale copilului nu pot fi evaluate corect fără valorificarea experienței părinților. Aceștia trebuie să devină mult mai implicați și să sprijine eforturile cadrelor didactice. De asemenea, părinții elevilor care nu au nevoi speciale trebuie să devină mai toleranți.

Profesorii de sprijin au ,de asemenea, un rol important, iar aceștia trebuie să dețină un curriculum flexibil care să permită adaptări, metodologie specifică diferitelor tipuri și grade de deficiență , materiale didactice individualizate, documente școlare adaptate la nevoile de învățare și dezvoltare ale elevilor.

Educația incluzivă răspunde obligației societății de a asigura cadrul necesar pentru educarea și instruirea corespunzătoare a elevilor cu cerințe educaționale speciale sau a celor migranți/remigranți. Aceasta presupune un proces complex, de durată, care necesită analize, schimbări și construcții continue pentru a realiza politici și practici incluzive și a asigura bazele unei culturi incluzive.

BIBLIOGRAFIE

1. Bălan V., Bortă L., Botnari V., Educație incluzivă : Unitate de curs, Min. Educației, Chișinău, 2017;
2. Mareș T., Ivan S., Egalitatea de șanse în educație, dezvoltarea personală și integrare socială, Editura Universitară, București, 2013;
3. Educație pentru toți și pentru fiecare. Accesul și participarea la educație a copiilor cu dizabilități și/sau CES din școlile participante la Campania UNICEF Hai la școală !, București: UNICEF, 2015;
4. Regulamentul de organizare și funcționare a unităților de învățământ preuniversitar aprobat prin O.M.E.N. Nr. 4183/ 2022.

INTEGRAREA ELEVILOR DE ETNIE RROMĂ ÎN COLECTIVUL CLASEI

*Prof. Anuța Iuliana Corla,
Școala Gimnazială Horea, Cloșca și Crișan Turda jud. Cluj*

*„O comunitate este asemenea unei corăbii, oricine trebuie să fie pregătit să preia cârma”
H. Ibsen*

Necesitatea integrării eficiente a elevilor de etnie rromă în colectivul clasei corespunde unei necesități sociale și școlare, pe care am detectat-o la nivel local, în cadrul activității mele educative de la Școala cu clasele I-VIII ”Horea, Cloșca și Crișan” Turda, județul Cluj. Această problemă antrenează numeroase aspecte de factură psihopedagogică, socială și comunicațională în cadrul raporturilor dintre copiii de etnie română și cei de etnie rromă. Coeziunea clasei fiind deficitară, fără posibilitatea constituirii reale a unui colectiv, a unui grup unit, dezirabil.

După cum se prezintă situația copiilor de etnie rromă la nivel național, consider că este o problemă de o importanță deosebită școlarizarea acestora, integrarea și dezvoltarea aptitudinilor civice – singura cale de a pune capăt discriminării la care este supusă etnia rromă la nivelul tarii. Numeroasele studii și programe desfășurate la nivel național sunt un indicator al importanței fenomenului în desfășurare, iar după integrarea României în Uniunea Europeană cadrul legislativ și mecanismele instituționale și-au concentrat eforturile în cadrul unor proiecte cum ar fi „Decada de integrare a rromilor, 2005-2015” și în cadrul unor agenții guvernamentale cum ar fi Agenția Națională pentru Rromi.

În prezent „Regulamentul privind prevederile comune (CPR) privind politica de coeziune a UE pentru perioada 2021-2027, stabilește un set de condiții favorizante tematice și orizontale. Spre deosebire de condiționalități le specifice cadrului financiar multianual 2014-2020, actualele condiții favorizante trebuie să fie aplicate și monitorizate pe parcursul întregii perioade de programare financiară multianuală.”

”În domeniul educației, în continuare sunt înregistrate discrepanțe majore între copiii romi și cei ai populației majoritare în ceea ce privește participarea școlară, nivelul de performanță școlară și abandonul școlar, precum și referitor la tratamentul diferențiat, atât în privința calității actului didactic, cât și a discriminării și segregării. Printre principalele obstacole identificate de Consiliul Uniunii Europene în respectarea dreptului la educație³¹ se remarcă în special segregarea școlară, părăsirea timpurie a sistemului de învățământ și slaba participare a copiilor romi la educația timpurie. Cele mai multe cercetări relevă în continuare decalajul dintre romi și populația majoritară pe niveluri de instruire, precum și accesul redus al copiilor romi la educație timpurie în comparație cu cei aparținând populației majoritare.”
MONITORUL OFICIAL AL ROMÂNIEI, PARTEA I, Nr. 450 bis/5.V.2022

Din punct de vedere profesional, necesitatea creșterii coeziunii grupului de elevi s-a manifestat încă de la începutul anului școlar, iar diferențele de abordare a procesului educativ de către copiii români și rromi transformau clasa într-un spațiu în care lipsea colaborarea, empatia și acceptarea reciprocă.

Necesitatea unei abordări multiculturale a procesului de învățământ se împletește cu cerința unei integrări cât mai complete a grupului de elevi de etnie rromă în colectivul clasei.

Noul cadru legislativ european, odată implementat și la nivelul comunităților locale, trebuie să cointerezeze toți factorii responsabili de continuarea integrării complete a comunității rome

în viața socială, economică și culturală a țării, pentru că dacă acest lucru nu se va întâmpla în timp util, riscăm să pierdem potențial uman.

În scopul eficientizării procesului de învățare pentru elevii de etnie rromă sieste utilă: învățarea interactivă - folosirea unor strategii de învățare focalizate pe cooperarea, colaborarea și comunicarea între elevi la activitățile didactice, precum și pe interacțiunea dintre cadrele didactice și elevi, ca o modalitate permanentă de lucru; elaborarea în comun a obiectivelor învățării - discutarea și explicarea obiectivelor acțiunii de învățare în cadrul relației dintre educator și elevi, deoarece fiecare participant la actul învățării are ideile, experiențele și interesele personale de care trebuie să se tina seama în proiectarea activităților didactice;

Demonstrația, aplicația și feedbackul - orice proces de învățare este mai eficient dacă informațiile prezentate sunt demonstrate și aplicate la situații reale de viață existând și un feedback continuu de-a lungul întregului proces ; trebuie să respecte viziunea și sentimentele fiecărui elev în parte să stimuleze mai mult elevii decât să-i critice, să sugereze mai mult decât să corijeze, să propună mai mult decât să impună și să se adapteze capacităților elevilor, posibilităților lor, să aibă față de toți, în mod egal, aceleași cerințe.

valorificarea experiențelor elevilor prin crearea unor situații/scenarii; fiecare elev poate avea o experiență diferită cu privire la unul și același fenomen;

utilizarea situațiilor de joc în învățare (jocuri de rol, dramatizarea, jocul didactic) - rezolvarea creativă a conflictelor ; implicarea elevilor în activități care presupun cooperare pentru rezolvarea unei probleme; învață să asculte, să negocieze și să accepte opinia celui alt, indiferent de statutul sau rolul pe care îl dețin în grupul respectiv.

Lecțiile bazate pe învățarea prin cooperare prezintă câteva caracteristici importante: răspunderea individuală - se evaluează frecvent performanța fiecărui elev care trebuie să ofere un răspuns în nume personal sau în numele grupului, iar rezultatul se comunică atât elevului, cât și grupului din care face parte;

interacțiunea directă - elevii se ajută unii pe alții, încurajându-se și împărtășind ideile, explică celorlalți, discută ceea ce știu, se învață unii pe alții;

interdependența pozitivă - elevii realizează că au nevoie unii de alții pentru a duce la bun sfârșit sarcina grupului;

deprinderi interpersonale și de grup mic - grupurile nu pot exista și nici nu pot funcționa eficient dacă elevii nu au și nu folosesc anumite deprinderi sociale (luarea deciziei, încrederea reciprocă, comunicarea, managementul conflictelor etc.),

procesarea în grup - elevii au nevoie să vadă cât de bine și-au atins scopurile și cât de eficienți au fost în grup; profesorul monitorizează în permanentă activitatea de învățare a grupurilor, le oferă feedback, intervine și corectează eventualele confuzii sau răspunsuri incomplete.

Exemple de metode și procedee de învățare prin cooperare, care pot fi aplicate cu mare eficiență și în condițiile educației incluzive sau la activitățile educative cu elevii care prezintă cerințe speciale în educație :

- *Brainstorming-lu* - individual sau în perechi, elevii prezintă sau scriu pe hârtie toate lucrurile pe care le știu despre un anumit subiect
- *Știu /Vreau să știu / Am învățat* - în activități cu grupuri mici sau cu întreaga clasă se trece în revistă ceea ce elevii știu deja despre o anumită temă și apoi se formulează întrebări la care se așteaptă găsirea răspunsului în timpul lecției, urmând ca la sfârșitul ei să se verifice ceea ce elevii au aflat după parcurgerea conținutului lecției.
- *Turul galeriei* - în grupuri de 3-4 elevi, aceștia lucrează la o problemă sau la o sarcină care are drept rezultat un produs (sinteză, schemă, desen, compunere, grafic etc.) prezentat pe o coală de hârtie sau în altă formă ce poate fi expusă în clasă. După expunerea produselor obținute, fiecare grup examinează cu atenție produsele celorlalte grupe, grupele se rotesc de la un produs la altul, se discută și, eventual, se notează comentariile, neclaritățile, întrebările care vor fi

adresate celorlalte grupe. - - *Masa rotundă* -este o tehnică de învățare prin colaborare care presupune trecerea din mână în mână a unei coli de hârtie și a unui creion în cadrul unui grup mic. De exemplu, un elev din grup notează o idee pe hârtie și o dă vecinului său din stânga. Acesta scrie și el o idee și transmite hârtia și creionul următorului. - *Ciorchinele, Diamantul, Philips, etc.*

Experiența practică de până acum în aplicarea metodelor de învățare prin cooperare a evidențiat o serie de rezultate, dintre care cele mai evidente sunt:

- creșterea motivației elevilor pentru activitatea de învățare ; încredere în sine bazată pe acceptarea de sine; competente sociale sporite; atitudine pozitivă față de personalul didactic, disciplinele de studiu și conținutul acestora
- relații mai bune, mai tolerante cu colegii; capacități sporite de a percepe o situație, un eveniment sau o serie de obiecte și fenomene și din perspectiva celuilalt; confort psihic sporit, dezvoltarea capacității de adaptare la situații noi, creșterea capacității de efort.

Bibliografie

Albulescu, Ion, Albulescu ,Mirela 1999, *Didactica disciplinelor socii-umane* Cluj-Napoca : Napoca Star,
Gal, Decizia, 2003, *Educația școlară și mizele ei sociale*, Cluj, Editura Dacia
Miron Ionescu, Ion Radu, (coord.), "Didactica modernă", ediția a II-a, revizuită, Editura Dacia, Cluj-Napoca, 2001
Monitorul Oficial al României, partea I, nr. 450 bis/5.v.2022

EDUCAȚIA INCLUZIVĂ- O NEVOIE CONTINUĂ ÎN SISTEMUL EDUCAȚIONAL ACTUAL

*Prof. Costînaș Octavia Olivia
Liceul Tehnologic Feldru, jud. Bistrița-Năsăud*

Școala incluzivă reprezintă o provocare pentru școlile obișnuite, însă ea nu trebuie privită ca o amenințare pentru performanța acestor școli. Multe dintre aceste instituții găsesc ca fiind dificil să integreze elevii cu nevoi speciale în cadrul claselor obișnuite. Însă această teamă poate fi depășită prin educație, resurse didactice adecvate, sprijin și nu în ultimul rând credința că incluziunea este un drept moral și social ce nu poate fi negat nimănui.

Adaptarea la permanentele cerințe schimbătoare ale unei lumi care evoluează rapid, care necesită abordări multiple ale fenomenelor naturale și/ sau sociale și care impune adoptarea de strategii eficiente în vederea atingerii tuturor obiectivelor sale, presupune implicarea activă a întregii societăți pentru a pune în centrul preocupărilor sale individul.

Printre atributele acestei societăți se pot enumera: schimbarea, transformarea, egalitatea șanselor, continua formare, cooperarea, evoluția tehnologiei, preocuparea pentru oameni și pentru nevoile lor în ceea ce privește dezvoltarea, integrarea și inovarea.

Elementul de bază al societății, element care poate aduce o contribuție în mod valoros și radical la evoluția tuturor elementelor componente ale societății este educația continuă.

Educația incluzivă este un proces complex, de durată care necesită analize, schimbări și construcții continue pentru a realiza politici și practici incluzive și a asigura bazele unei culturi specifice.

Educația incluzivă a apărut ca o reacție firească a societății la obligația acesteia de a asigura cadrul necesar și condițiile impuse de specificul educației persoanelor cu cerințe educative speciale. Bogăția spirituală a lumii contemporane rezidă tocmai din respectul și valorizarea tuturor indivizilor, pentru că lumea modernă acceptă faptul că fiecare individ este o dimensiune care îmbogățește și dezvoltă, împreună cu celelalte experiențe, lumea de azi.

Educația incluzivă, respectiv integrarea elevilor cu cerințe educaționale speciale în învățământul de masă a apărut ca o provocare spre schimbarea atitudinilor și mentalităților, dar și a politicilor și practicilor de excludere și segregare. Integrarea elevilor cu cerințe educaționale speciale în învățământul de masă are ca scop rezolvarea câtorva dintre problemele pe care le întâmpină copiii în procesul educației și dezvoltării lor.

Educația de bună calitate reprezintă un drept fundamental al omului și copiii au dreptul la educație generală, iar modelul incluziunii socio-educaționale are la bază acest drept, înglobat în dreptul internațional. Fiecare copil, indiferent de apartenență sau de nivelul de dezvoltare a capacităților sale, are dreptul la o educație de bună calitate care să conducă în cea mai mare măsură la dezvoltarea capacităților sale cognitive și de integrare socială.

Fiecare copil este înțeles ca un participant activ la învățare și predare și pentru că fiecare aduce cu sine în procesul complex al învățării și dezvoltării o experiență, un stil de învățare, un model social, o interacțiune specifică, un ritm personal, un mod de abordare, un context cultural căruia îi aparține.

Pentru ca activitatea instructiv – educativă să fie profitabilă pentru toți elevii, aceasta trebuie să se realizeze diferențiat. Educația diferențiată vizează adaptarea activității de instruire la posibilitățile diferite ale elevilor, la capacitatea de înțelegere și ritmul de lucru propriu unor grupuri de elevi sau chiar fiecărui elev în parte.

Pentru ca educația copiilor cu cerințe speciale să fie eficientă, pe de o parte trebuie să aibă un caracter integrat, iar pe de altă parte trebuie să aibă un caracter diferențiat, să fie adaptată particularităților elevilor.

Caracterul integrat al învățământului ne pune în față o problemă a situației în care un copil cu handicap este integrat într-o clasă obișnuită. În fapt este vorba pe de o parte de situația copilului respectiv, iar pe de altă parte, de situația clasei în care este integrat. Sub ambele aspecte, ceea ce urmărim este o bună înțelegere reciprocă, o existență socială normală a copiilor, în ciuda diferențelor existente. Pentru copilul cu handicap aceasta înseamnă a fi înțeles și acceptat, cu tot ce are el pozitiv, cu tot ce poate aduce vieții de grup. Această normalizare a relațiilor este benefică și pentru ceilalți elevi, care învață să respecte dreptul la diferență, să fie solidari cu semenii lor care întâmpină dificultăți în viață.

Procesul de integrare educațională a elevilor cu CES include elaborarea unui plan de intervenție individualizat, în cadrul căruia, folosirea unor modalități eficiente de adaptare curriculară joacă rolul esențial.

Raporturile ce se stabilesc cu fiecare elev în parte sunt foarte importante. Elevul trebuie să simtă că este apreciat ca individ. Astfel, elevii vor participa la procesul de învățământ după posibilitățile fiecăruia, cadrele didactice trebuind să-și adapteze metodele pedagogice în consecință. Altfel spus, cerințele educative speciale solicită abordarea actului educațional de pe poziția capacității elevului deficient sau aflat în dificultate de a înțelege și valorifica conținutul învățării și nu de pe poziția profesorului sau educatorului care desfășoară activitatea instructiv-educativă în condițiile unei clase omogene sau pseudo-omogene de elevi. Evident că aceasta sintagmă poate avea înțeles pentru fiecare elev în parte, în sensul că fiecare elev este o individualitate și, la un moment dat, într-un domeniu sau altul al învățării, reclamă anumite cerințe educaționale specifice pentru a putea înțelege și valorifica la maximum potențialul sau în domeniul respectiv (spre exemplu, un elev care întâmpină dificultăți de ÎNVĂȚARE la matematica sau fizica - unde sunt necesare, în special, anumite categorii de operații ale gândirii la care elevul respectiv este deficitar - poate obține rezultate foarte bune la disciplinele din celelalte arii curriculare, chiar peste media clasei; la fel se poate spune despre un elev coleric sau hiperactiv care nu-si poate concentra atenția prea mult timp în clasă, dar care poate înțelege cu ușurință conținutul lecțiilor în momentele sale de atenție). Totuși, termenul de cerințe educaționale speciale este utilizat mai ales în domeniul psihopedagogiei speciale unde semnifică necesitatea unor abordări diferențiate și specializate a educației copiilor cu deficiențe, a celor cu afecțiuni neuropsihice, neurofiziologice sau somatice etc.

Copiii sunt o categorie socială care în ciuda aparențelor nu au timp să aștepte: dacă sunt lăsați să crească fără ajutorul de care au nevoie, personalitatea viitorului adult are cu siguranță de suferit.

În concluzie, transpunerea în practică a integrării necesită desfășurarea unui sistem de acțiuni bine gândit și axat pe domenii diverse cum ar fi: psihologie, pedagogie, sociologie, asistență socială, asistență medicală, organizatoric, juridic, politic etc. Acțiunile respective ar trebui să se desfășoare, începând cu nivelul individual, până la cel social, urmărindu-se, în final, transformarea societății într-un sistem capabil să asigure integrarea persoanelor/elevilor cu cerințe speciale în structurile din interiorul său.

Bibliografie:

1. A. Ghergut, Sinteze de psihopedagogie specială, Editura Polirom, 2005
2. Informații culese de pe internet

PROVOCĂRILE EDUCAȚIEI INCLUZIVE

Prof. Romana Iulia Fetti

Școala Profesională Tiberiu Morariu, Salva jud. Bistrița-Năsăud

Școala incluzivă este o unitate de învățământ în care se asigură o educație pentru toți copiii; reprezintă mijlocul cel mai eficient de combatere a atitudinilor de discriminare. Școala incluzivă este școala care: nu selectează și nu exclude; este deschisă, tolerantă, prietenoasă și democratică; este naturală prin eterogenitatea ei, valorizează toți elevii; se adaptează la diversitatea nevoilor educaționale și la particularitățile de învățare și dezvoltare. Excluderea copiilor, tinerilor și adulților de la oferta educațională de masă este acum recunoscută ca discriminare care echivalează cu o violare a drepturilor fundamentale.

Legislația internațională a drepturilor omului conține atât interdicții exprese cât și interdicții implicite împotriva segregării pe motive de rasă, etnie sau naționalitate în instituțiile educaționale. Tratatul internațional relevante sunt: Convenția UNESCO împotriva discriminării în educație (CDE), Acordul internațional asupra drepturilor civile și politice (AIDCP), Acordul internațional asupra drepturilor economice, sociale și culturale (AIDESC), Convenția internațională privind eliminarea tuturor formelor de discriminare rasială (CEDR), Convenția Națiunilor Unite asupra drepturilor copilului (CNUDC), Convenția europeană pentru protecția drepturilor și libertăților fundamentale ale omului (CEDO), Convenția cadru pentru protecția minorităților naționale.

România este semnatară a tuturor acestor tratate. România are, de asemenea, prevederi constituționale care integrează în mod expres obligațiile asumate: Articolul 6 – „Statul recunoaște și garantează persoanelor aparținând minorităților naționale dreptul la păstrarea, dezvoltarea și exprimarea identităților etnice, culturale, lingvistice și religioase”. Atunci când vorbim de educație incluzivă ne referim la programe de educație care să asigure accesul și participarea tuturor copiilor, valorizând diversitatea și acordând importanță fiecărui copil în parte. Nu este suficientă includerea unui copil într-un grup educativ. Este nevoie ca grupul să se schimbe în așa fel încât fiecare copil să fie bine primit - un grup cu practici educative incluzive, adică primește toți copiii și acordă valoare și atenție fiecăruia, dar educația nu poate fi incluzivă decât dacă cuprinde tot programul, practicile, managementul și acțiunile permanente cu copiii, adică toate componentele actului de educație în ansamblul lui. O idee de bază în asigurarea educației incluzive este prevederea conform căreia toți copiii trebuie să învețe împreună. De aici, educația incluzivă pentru toți, de multe ori pare să fie aceeași cu integrarea copiilor cu cerințe educative speciale. Cele două procese nu sunt identice:

- integrarea educațională descrie eforturile făcute pentru a introduce copilul într-o grupă sau clasă obișnuită, fără a crea condiții special pentru ca acesta să se adapteze;

- incluziunea este o politică și un proces care permite tuturor copiilor să participe la programele educaționale, prin schimbare și adaptarea curriculară, crearea condițiilor special ca copii cu CES să se adapteze procesului instructiv-educativ. Incluziunea presupune acțiuni în favoarea eliminării discriminării și segregării; în cadrul procesului instructiv-educativ este un proces complex, care pune în centru școala și schimbările ei și revendică asigurarea parteneriatului elevi - cadre didactice – manageri - părinți în procesul didactic incluziv.

Școala incluzivă este deschisă tuturor elevilor și le furnizează elementele esențiale unei integrări sociale reușite. Școlile incluzive sunt acele școli deschise și prietenoase, care au o

curriculă flexibilă și practici de predare de calitate care promovează evaluarea continuă și parteneriatele din educație. Școala incluzivă dezvoltă toate elementele necesare unei integrări sociale reușite. Rezumând, incluziunea în educație înseamnă: respect pentru diversitate, beneficii pentru toți elevii, nu orientarea doar către cei excluși, asigurarea accesului egal la educație sau stabilirea unor măsuri pentru anumiți copii fără ca aceștia să fie separați sau excluși. Termenul de elevi “dezavantajați”, acoperă un spectru mai larg: elevi cu nevoi speciale; elevi repetenți, corigenți, care provin din familii defavorizate (familii sărace, familii numeroase și/ sau monoparentale, familii dezorganizate, familii în care există violență, neglijență, abuz); adolescenți sau tineri care învață o meserie care nu li se potrivește; elevi care aparțin minorităților etnice; elevi cu tulburări comportamentale în risc de abandon sau eșec școlar, care au probleme de incluziune școlară. Profesorii sunt de părere că eșecul și performanțele școlare slabe sunt datorate în mare măsură familiei și absenteismului, elevilor, programei școlare. Familia transferă toată responsabilitatea școlii și profesorilor în ceea ce privește educația copiilor, deși școala nu poate substitui controlul părinților. Absenteismul nu este legat de sărăcia familiei, cât mai degrabă de structura și funcționarea ei: familii mono-parentale, cu părinți divorțați, decedați; familii în care valorile și stilul de viață nu sunt favorabile educației; părinți care nu acordă importanță educației și își neglijează copiii; părinți care datorită dificultăților financiare închid ochii la absențele copiilor și îi încurajează să muncească sau îi pun să facă diferite treburi în gospodărie; familii cu nivel scăzut de educație, lipsa de modele pozitive față de educație familii dezorganizate și stil de viață inadecvat, alcoolism, violență domestică, atitudinea negativă față de educație, specifică etniei rome, influența grupului de vârstnici.

În ultimul timp tot mai mult se vorbește despre educația incluzivă, despre dreptul fundamental al fiecărui copil la educație. Este mult mai anevoioasă calea spre incluziunea școlară a copiilor cu dizabilități. Pentru copilul cu dizabilități și pentru familia lui este importantă realizarea unei incluziuni școlare cât mai realiste, care n-ar avea efecte adverse, prin care s-ar asigura sănătatea copilului. Problema adaptării școlare a elevilor cu dizabilități reprezintă un aspect fundamental al activității instructiv-educative, fiind prezentă în viața școlii, în preocupările de zi cu zi ale cadrelor didactice, dar și în numeroase cercetări, atât pe plan național, cât și internațional. Fenomenul educației este legat de însușirea de către copil a noilor tipuri de activitate, rolului social, schimbarea mediului social. În concepția psihologului A.V. Petrovski, adaptarea este privită ca un moment deosebit, ca o fază în devenirea omului, de care, într-o măsură oarecare, depinde caracterul dezvoltării ulterioare a personalității. În opinia lui A. Coșan și A. Vasilescu, adaptarea școlară reprezintă procesul de realizarea echilibrului dintre personalitate în evoluție a elevului pe parcursul formării sale și exigențele ascendente ale anturajului în condițiile asimilării conținutului informațional în conformitate cu propriile disponibilități și a acordării la schimbările calitative și cantitative ale ansamblului normelor și valorilor proprii sistemului de învățământ. Aceasta implică acțiunea de modificare, de ajustare, de transformare a copilului pentru a deveni „apt pentru” școală, capabil de a face față cerințelor instructive educative și de a fi compatibil (sub aspectul disponibilităților bio-psiho-sociale), în acord cu normele și regulile pretinse de programa școlară pentru dobândirea cu succes a rolului și statutului de elev. Adaptarea școlară nu poate fi limitată la pregătirea intelectuală a copilului. Adaptarea reprezintă un proces complex, proiectat și dirijat de cadru didactic, în vederea realizării unor raporturi optime între ele și mediul educativ/didactic. Din punct de vedere social, adaptarea școlară marchează tendința de integrare a obiectului educației într-o anumită comunitate, în cadrul unui proces, care începe în familie și continuă în instituția preșcolară, școală, societate. Analizând concepțiile psihologilor și pedagogilor, putem face concluzia că problema adaptării în școală este una din cele mai dificile, dar importantă pentru fiecare copil ce va fi școlarizat. Copiii, cărora le este educată atitudinea pozitivă față de instruirea în școală, se adaptează cu ușurință la noile condiții ale școlii. Școlii contemporane i se impune o

redimensionare a formelor de educație în conformitate cu performanțele intervenite în societate, o preocupare sporită în vederea descoperirii celor mai eficiente modalități de integrare a copiilor cu CES într-o clasă obișnuită pentru o reușită a adaptării școlare.

Bibliografie

1. Andruskiewicz, Maria; Prenton, Keith, 2007, *Educația incluzivă/ Ghidul cadrului didactic, nr.1, Program Phare 2004 "Acces la educație pentru grupuri dezavantajate"*, EDP S.A. București
2. Coașan, A., Vasilescu, A. - 1988, *Adaptarea școlară*, Editura Științifică și Tehnică, București
3. Duminică G., Ivasiuc A., (coord.) - 2010, *O școală pentru toți. Accesul copiilor romi la o educație decalitate. Raport de cercetare*, Editura Vanemonde, București, 2010
4. Sacaliuc, N., Cojocaru, V., - 2012, *Fundamente pentru o știință a educației copiilor de vârstă preșcolară*, Cartea Moldovei, Chișinău
5. Vărășmaș, T., 2001, *Învățământul integrat și/sau incluziv pentru copiii cu cerințe educative speciale*, Aramis, București
6. Link <https://iteach.ro/experiencedidactice/>

ROLUL TERAPEUTIC ȘI FORMATIV-EDUCATIV AL JOCULUI ÎN CADRUL PROCESULUI DE RECUPERARE AL ELEVILOR CU CERINȚE EDUCAȚIONALE SPECIALE

*Prof. înv. primar Adriana Maria Floroae
Școala Gimnazială „Mihai Eminescu” Năsăud jud. Bistrița-Năsăud*

Educația incluzivă a apărut ca răspuns la neajunsurile educației integrate, care nu a reușit să împiedice marginalizarea copiilor care prezentau diferențe față de norma generală a populației. „Educația incluzivă”, ca sintagmă, apare prin 1990, bazându-se pe principiul incluziunii care este mai cuprinzător decât cel al integrării.

Învățând împreună, copiii învață să trăiască împreună. Incluziunea fără resurse, fără suport, fără implicare, fără restructurare, fără pregătire continuă nu va merge. Accentul și prioritatea care se pun tot mai clar în abordarea conceptuală și practică a educației speciale - prin paradigma școlii incluzive - evidențiază cert că aceasta trebuie să fie tot mai mult și o responsabilitate a școlilor obișnuite, lucru realizabil atunci când structurile sistemului sunt adecvate, când de la afirmația „școala pentru toți” vom trece la practica „școala pentru fiecare”.

Școlile incluzive trebuie să înțeleagă foarte clar că incluziunea nu înseamnă doar acceptarea, tolerarea copiilor cu cerințe educaționale speciale într-o clasă din învățământul de masă ci înseamnă adaptare la cerințele acestor copii, cuprinderea acestora în programele lor, alături de copii normali, dar și de asigurare în același timp a serviciilor de specialitate, programe de sprijin individualizate. Totodată înseamnă asumarea responsabilă a unor schimbări radicale în organizarea și dezvoltarea activităților instructiv-educative derulate în școală.

Orice cadru didactic care își centrează activitatea pe copil trebuie să ia în considerare că fiecare copil este important pentru societate, are nevoi sociale, are tendințe și particularități speciale, este unic, are drepturi egale.

În literatura de specialitate, jocul este definit și explicat în moduri foarte diferite. Funcțiile și sensurile care i se atribuie sunt tot atât de diferite.

J. Huizinga susține că jocul este o acțiune specifică, încărcată de sensuri și acțiuni, întotdeauna desfășurată după reguli acceptate de bunăvoie și în afara sferei utilității sau necesității materiale, însoțită de simțăminte de înălțare și încordare, de voieșie și destindere.

L.S. Vágoski consideră că jocul trezește imaginația, creează buna dispoziție și activează gândirea.

Jocul este manifestarea primară a atitudinii creative a copiilor față de ceea ce îi înconjoară. Nu are utilitate imediată dar este o activitate generatoare de distracție și reconfortare, de sentimente de plăcere și de bucurie.

Activitatea spontană a copilului se manifestă în bună parte, dacă nu în totalitate, în activitatea ludică. Sprijinindu-se pe această spontaneitate, jocul reclamă o armonie naturală între cerințele situației de joc și aptitudinile celor care se joacă.

Încorporate în activitatea didactică, elementele de joc imprimă acesteia un caracter mai viu și mai atrăgător, aduc varietate și o stare de bună dispoziție, de veselie și de bucurie, de divertisment și de destindere, ceea ce previne apariția monotoniei și a plictiselii, a oboselii.

Restabilind un echilibru în activitatea școlară, jocul fortifică energiile intelectuale și fizice ale acestora, furnizează o motivație secundară dar stimulatorie, o prezență indispensabilă în ritmul muncii școlare.

Contrar unor teorii care susțin că jocul și educația se exclud reciproc, fiind două acțiuni cu specific aparte, în practică jocul a fost dintotdeauna socotit ca o modalitate de educație pusă în slujba dezvoltării plastice, ritmice, verbale, grafice etc.

În plan teoretic, ideea de a folosi jocul în scopuri educative a fost încă din Antichitate clar

exprimată de Platon, iar mai târziu, în perioada Renașterii, de Vittorino de Feltre, Bacon ș.a., iar în epoca modernă de Frobel, Montessori, Decroly ș.a.

Cu toate acestea, de-abia epoca noastră este aceea care a făcut din joc un adevărat instrument educativ și didactic, o bază a metodelor de instruire în educație în învățământul primar și preșcolar.

Prin convertirea situației de joc la situație de învățare, elevul cu cerințe educaționale speciale are acces la modele de tip cognitiv. Astfel, plecând de la forma de joc, învățarea de tip explorator, manipulativ, acesta ajunge să cunoască obiectele care îl înconjoară, să-și organizeze stimulii prin antrenament, fapt care îl ajută în final în organizarea sa mentală. Prin joc se pot obține întărirea comportamentelor și raționamentelor corecte și poate cel mai important aspect didactico-formativ, motivarea copilului cu cerințe educaționale speciale spre explorare și cunoaștere. Fiecare se poate afirma, se poate manifesta ca entitate liberă, ca ființă socială în același timp.

Regulile jocului sunt standarde sociale incipiente. Supunându-se azi unor reguli impuse de grupul de joacă, în viitor se va putea supune unor norme sociale și morale.

În joc pot apărea și animozități, relații de respingere. Rezolvarea lor îi pregătește pe elevii cu cerințe educaționale speciale pentru contactul social, pentru negociere. În cadrul jocului se stabilesc ierarhii: conducătorii de joc, elevii care execută sau elevii izolați de grup.

Este un mod de integrare primară în ierarhia socială, de învățare a rolului de conducător și condus, de lider sau de subordonat.

Observând cu atenție jocurile elevilor vom observa o strânsă corelare a lor cu evoluția socială. În multe situații jocul poate deveni un mod de manifestare a unor înclinații, aptitudini sau chiar talente.

Un aspect important pentru activitatea ludică în clasele cu elevi cu cerințe educative speciale este acela că poate compensa anumite lacune sau carențe educaționale, afective, de socializare, comportamentale sau anumite handicapuri fizice și intelectuale.

Jocul poate deveni un mod de reeducare, de recompensare și de satisfacere a unor nevoi ale acestor copii. Iată de ce trebuie să ne concentrăm atenția asupra nevoii copiilor din această categorie de a se juca, de a fi învățați să se joace, de a li se oferi condiții de joc și de a putea să se joace așa cum se joacă ceilalți copii. Cadrul didactic poate sugera jocuri, poate ajuta copiii în situații conflictuale, dar recomandabil este să intervină cât mai puțin și numai la solicitarea elevilor.

Preocuparea cadrului didactic constă în a le oferi jucării, obiecte necesare jocului și să urmărească atent surprinzând copiii retrași, timizi, respinși, încercând să-i integreze. Un alt aspect pe care îl va mai urmări va fi evitarea conflictelor între copii. Se poate interveni cu tact, insistând asupra respectării regulilor impuse de copii și pentru evitarea confruntării fizice.

Educatorul va observa liderii informali, copiii care organizează jocul, impun regulile și tind să domine jocul. Atunci când liderul își terorizează colegii, va interveni subtil și-l va convinge de necesitatea cooperării.

În timpul jocului copiii se manifestă diferit, în funcție de experiența lor de viață. Cadrul didactic va sesiza carențele afective, educative și va căuta să le compenseze prin atitudini educative de la caz la caz. În cazurile de individualism exagerat, agresivitate sau supunere excesivă, va purta discuții individuale cu respectivii elevi după consumarea jocului.

Valoarea activităților de joc este apreciată după capacitatea acestora de a-l ajuta pe copil să se integreze în mediul natural, social și pentru a înțelege lumea înconjurătoare. Experiența acțională pe care o dobândește elevul jucându-se se reflectă asupra dezvoltării sale psihice prin:

- dobândirea unor însușiri sociale: să fie cooperant, răbdător, compătitor;
- activizarea și optimizarea potențialului intelectual: a observa, a înțelege, a analiza, a exprima;
- activizarea și optimizarea potențialului fizic: să arunce, să prindă, să apuce.

Activitatea de joc este extrem de solicitantă pentru copil în ciuda aparentei pe care o creează, aceea de a fi relaxantă, lejeră. Cadrul didactic trebuie să știe cât poate să-l solicite prin joc pe elev și în ce fel, convertind jocul într-o veritabilă situație de învățare.

Funcția socială a jocului ne permite să evidențiem anumite obiective ce se realizează prin organizarea jocului elevilor:

- contribuie la exersarea și dezvoltarea comportamentului interpersonal;
- favorizează maturitatea socială a individului;
- asigură diversificarea relațiilor interumane;
- îmbogățește experiența elevilor prin reflectarea în conștiința lor a relațiilor sociale;
- oferă largi posibilități de manifestare a unor aspirații și trebuințe;

- creează condiții favorabile cu rol motivațional.

După funcțiile didactice îndeplinite, jocurile pot fi grupate în mai multe categorii:

- jocul funcțional: Ghici cine este?, Săculețul cu surprize, Așează-mă la locul potrivit!
- jocul de mișcare sau fără reguli: De-a avioanele, De-a circulația, jocuri de alergare, cu mingea, șotron;
- joc de creație: desene, modelaje;
- joc de dramatizare: mici piese de teatru (joc de simulare);
- joc de construcții: în nisip, cu cuburi;
- jocuri stimulative – ale gândirii logice – Șah, Remy;
- jocuri sociale – în aer liber sau în club.

Jocul dezvoltă însușiri ca: atenția, spiritul de observație, imaginația. Pe lângă toate acestea, trezește cele mai diferite emoții: la un joc de mișcare elevul vrea să fie cel mai rapid, la un joc de creativitate elevul tinde ca lucrarea sa să fie cea mai frumoasă și, deci, cea mai apreciată.

Pentru a atinge aceste obiective, elevul își va pune în valoare toate posibilitățile fizice, psihice și intelectuale de care dispune.

Pentru ca jocul să rămână joc are nevoie de următoarele elemente: ghicire, mișcare, întrecere și elemente surpriză.

Secretul acestui mod de activitate, jocul, este că el dezvoltă o mare trăire afectivă, învață copilul să se bucure de existență. Bucuria acțiunii produse de joc constituie o formă excepțională de echilibrare afectiv-mentală a copilului și a relațiilor sale cu cei din jur.

A învăța în joacă semnifică a învăța cu ușurință, pentru că învățarea îți dă sentimentul bucuriei și a succesului. În cazul copilului cu cerințe educaționale speciale, jocul are o deosebită însemnătate datorită funcției sale terapeutice care completează funcția instructivă.

E. Claparede consideră că jocul este munca, este binele, este datoria, este idealul vieții. În concluzie, jocul este unul dintre cele mai eficiente și mai importante mijloace de educație și instrucție a copiilor.

Bibliografie

- Mara, Daniel (2004), *Strategii didactice în educația incluzivă*, Editura Didactică și Pedagogică, București
- Neamțu, Cristina, Gherguț, Alois (2000), *Psihopedagogie specială*, Editura Polirom, Iași
- Ungureanu, Dorel (2000), *Educația integrată și școala incluzivă*, Editura de Vest, Timișoara
- Vrășmaș, Traian (2001), *Învățământul integrat și/sau incluziv pentru copii cu cerințe educative speciale*, Editura Aramis, București

PROIECT EDUCAȚIONAL - COPIL CA TINE SUNT ȘI EU!

*Profesor consilier: Gheorghiu Ana
CJRAE Cluj - Școala Gimnazială "Horea, Cloșca și Crișan", Turda*

ARGUMENT:

Dezvoltarea inteligenței emoționale a copiilor este mereu în atenția specialiștilor. Gestionarea emoțiilor negative este la fel de importantă ca și înlăturarea problemelor de natură fizică, drept pentru care copilul trebuie învățat să-și stăpânească emoțiile fără a le alunga.

Un copil foarte emotiv poate fi ajutat să-și depășească teama, furia, gelozia față de frați sau neînțelegerile cu părinții. Singurătatea poate avea aspecte teribile pentru omul în devenire, la fel și tristețea, frustrarea sau sentimentul de abandon.

Prin dezvoltarea inteligenței emoționale copiii vor reuși să-și gestioneze sentimentele proprii, dar și să relaționeze mult mai bine cu semenii lor care prezintă cerințe educaționale speciale.

Cadrul didactic are datoria să asculte emoțiile elevilor, să le dea posibilitatea să și le exprime, să rădă și să se elibereze de emoții. Dacă copiii nu sunt stabili din punct de vedere emoțional, există riscul ca unele refulări să se exprime prin acte de indisciplină și violență.

Cadrul didactic va fi mereu atent la ameliorarea comunicării relaționale, va conduce la respectul de sine și de ceilalți, la ascultarea sinceră a expresiei nevoilor în orice comunicare, la dezvoltarea toleranței și a empatiei.

Astfel, relația între adult și copil se va realiza prin răbdare, încredere, descoperire reciprocă și descoperirea valorilor individuale. A înțelege lumea interioară a copilului înseamnă a-l ajuta să-și găsească propriile repere, să se armonizeze cu el însuși și cu ceilalți.

SCOP:

Cultivarea unor relații sociale pozitive, benefice pentru integrarea personală adecvată.

OBIECTIVE:

- O1- să-și dezvolte un vocabular specific pentru exprimarea emoțională;
- O2- să aleagă cuvintele care corespund păstrării unei relații pozitive cu cei din jur;
- O3- să înțeleagă cauzele pentru o anumită stare emoțională identificată;
- O4- să-și dezvolte capacitățile de implicare în relații interpersonale;
- O5- să identifice interesele, preferințele și aspirațiile privind dezvoltarea personală;
- O6- să manifeste interes pentru formarea unei atitudini pozitive față de sine și față de cei din jur.

GRUPUL ȚINTĂ:

Beneficiari direcți: elevii clasei a III-a

Beneficiari indirecti: părinții elevilor

DURATA PROIECTULUI: 5 săptămâni

DESCRIEREA ACTIVITĂȚILOR:

ACTIVITATEA 1: CINE SUNT EU?

Prima parte a activității va fi dedicată jocurilor didactice prin care elevii vor fi stimulați la autocunoaștere și intercunoaștere. Aceștia vor prezenta colegilor propriile trăsături fizice și morale, dar și ale colegilor de clasă, descoperind asemănări și deosebiri între ei și semenii lor.

În partea a doua a activității vom discuta despre punctele tari și punctele slabe personale.

Toate secvențele lecției se vor desfășura sub formă de jocuri didactice, astfel încât elevii să poată relaționa cu colegii de clasă și să stabilească conexiuni cu aceștia.

ACTIVITATEA 2: EU ȘI EMOȚIILE MELE

În prima parte a activității va fi prezentată elevilor povestea "Tărâmul emoțiilor", după care vor urma discuții pe marginea poveștii lecturate.

Pornind de la identificarea emoțiilor apărute în text, elevii vor fi solicitați să prezinte situații în care au avut aceste emoții și să exemplifice câteva situații concrete.

Fiecare elev va fi încurajat să participe la discuții, subliniind faptul că nu există răspuns greșit.

Prin implicarea elevilor în această activitate se dorește conștientizarea acestora cu privire la trăirile emoționale ale lor și ale celor din jur.

ACTIVITATEA 3: GRUPUL DE PRIETENI

Elevilor li se va explica faptul că grupul de prieteni joacă un rol important în viața oricărei persoane. Se va insista pe ideea că omul nu poate trăi izolat, ci doar împreună cu ceilalți, că doar în comunitate el își descoperă umanitatea și poate crește din punct de vedere emoțional.

Totuși, elevii trebuie să fie atenți cu cine se împrietenesc, care le sunt tovarășii, întrucât nu toți oamenii au intenții bune, nu toți au o atitudine constructivă și pozitivă.

Așadar, elevii vor fi rugați să întocmească portretul moral al prietenului ideal, împărtășind experiențe personale cu și despre prieteni și pseudo-prieteni.

ACTIVITATEA 4: COMUNICAREA CU CEILALȚI

În cadrul acestei activități voi sublinia tipurile de comunicare pe care le putem utiliza, exemplificând cu fragmente din poveștile cunoscute de elevi fiecare dintre acestea (agresivă, pasivă, asertivă).

Elevii vor fi rugați să participe la jocuri de rol cu temă dată, prin intermediul cărora să conștientizeze importanța unei comunicări eficiente.

Va fi subliniat faptul că modul în care comunicăm cu cei din jurul nostru poate avea efecte pozitive sau dimpotrivă, în ceea ce privește relaționarea.

ACTIVITATEA 5: DIFERIȚI, DAR EGALI!

Ultima activitate din cadrul proiectului are scopul de a dezvolta empatia, toleranța, acceptarea tuturor celor din jurul nostru.

Elevii vor descoperi că fiecare dintre ei este unic, dar în același timp au preocupări comune. Se vor aminti secvențe din activitățile anterioare, prin care vor fi subliniate dorințele tuturor de a fi acceptați de grupul din care fac parte, descoperind prin rebusul propus pentru finalul activității că "Toți suntem egali!"

EVALUAREA PROIECTULUI:

Produsele elevilor, materialele elaborate în cursul întâlnirilor vor fi adăugate la portofoliul individual al fiecărui elev.

- Observațiile sistematice pentru fiecare elev în parte pe parcursul întâlnirilor și a modului în care se implică în activitățile propuse.

BIBLIOGRAFIE:

1. Pavăl, Luminița și colaboratorii, *Cresc frumos în lumea jocurilor*, Editura Axa, Botoșani, 2005.
2. Gulei, Marinela – coordonator, *Aspecte metodologice ale Consilierii și Orientării școlare în ciclul primar*, Editura Spiru Haret, 2001.
3. Ghiduș, Giliola, Rîsnicu, Anca, *Ghid al Consilierii și Orientării în învățământul primar*, Editura Paralela 45, Pitești, 2000.
4. Ignat, Anca- *Psihologia educației*, suport de curs.

INTEGRAREA ȘI INCLUZIUNEA ELEVILOR CU CES

*Prof. Maria Greabu
Școala Gimnazială Mihai Eminescu Năsăud jud. Bistrița-Năsăud*

„Fericit este copilul care găsește în fiecare etapă a drumului său pe educatorul capabil să îi insufle treptat forța și elanul necesare împlinirii destinului său ca OM”.

Maurice Deboșe

Conceptul de educație incluzivă a luat naștere ca răspuns la abordările tradiționale și perimate, conform cărora anumite categorii de copii au fost excluși din școlile de masă din motivul dizabilității, dificultăților/problemelor de învățare, vulnerabilității familiei sau din alte motive.

Incluziunea copiilor cu CES în sistemul de învățământ normal presupune luarea unor măsuri necesare, care să sprijine atât cadrul didactic, cât și părinții unor astfel de copii, pentru a le face mai ușoară integrarea în mediul școlar cu atâtea cerințe. În mod absolut necesar, părinții ar trebui să obțină un certificat de integrare profesională, cu ajutorul căruia aceștia să poată beneficia de profesor de sprijin, care să elaboreze – în colaborare cu profesorul de la clasă – o programă adaptată nevoilor lor.

Educația incluzivă se bazează pe dreptul tuturor copiilor la o educație de calitate care satisface necesitățile de bază de învățare și îmbogățește viața. Cu accent deosebit asupra grupurilor vulnerabile și marginalizate, educația incluzivă urmărește să dezvolte întregul potențial al fiecărui individ. Cele mai actuale orientări în domeniul incluziunii ilustrează importanța câtorva principii-cheie în vederea asigurării educației incluzive efective și de calitate. Unul dintre acestea vizează formarea cadrelor didactice (educatori, învățători, profesori, psihologi, logopezi etc.), astfel încât acestea să posede atitudinile, valorile și competențele corespunzătoare și necesare pentru activitatea eficientă în mediul educațional incluziv.

În zilele noastre, autismul este tulburarea care afectează în modul cel mai frecvent copiii de toate vârstele. Lucrul cu aceștia presupune multă competență și răbdare din partea cadrelor didactice, o pregătire specială a acestora pentru a putea înțelege universul acestor copii, lumea lor extrem de complexă, ritmul propriu de creștere și de înțelegere a lumii. Pentru o mai bună creștere a lor, este nevoie de colaborarea mai multor specialiști care să coroboreze toate cunoștințele pe care le-au asimilat, întreaga lor cunoaștere pe care să o pună în slujba educării acestor copii, pentru a-i forma cât mai independenți cu puțință față de adulți. Traseul educațional pentru acești copii cu CES necesită o atenție sporită din partea specialiștilor, de aceea este necesară o grijă mai mare pentru sprijinul lor. Personal, consider că dificultatea cea mai mare este lucrul cu părinții unor astfel de copii, care acceptă cu mare greutate adevărul despre copiii lor și nu colaborează cu instituția în modul cel mai benefic pentru cei mici.

Ideal ar fi chiar să angajeze un hâdos sau să fie însoțit de un membru al familiei, care să fie sprijin cadrelor didactice, dacă acesta urmează să fie integrat într-o clasă numeroasă. Acești copii au nevoie de o atenție specială din partea adultului, are nevoie de explicații suplimentare, dar și de material intuitiv special suplimentar, dacă și limbajul este afectat de afecțiune. Pentru a nu fi periclitată educația întregului colectiv de copii, este neapărată nevoie de sprijin suplimentar, copiii cu sindrom Dow, cu autism, cu ADHD având un comportament ușor agitat.

Este nevoie de lucru unu la unu cu ei, actul educativ trebuie suplimentat cu explicații adaptate nivelului lor de înțelegere, este nevoie de metode de lucru și conținuturi specifice.

Consider că, de asemenea, integrarea unei grupe de copii cu CES într-o școală normală este foarte benefică pentru ambele tabere implicate în educație. Se pot face colaborări între clase: serbări comune, ore deschise la care să fie invitați copiii cu CES, activități sportive, festivități.

La Salamanca a fost adoptată viziunea asupra educației incluzive și au fost făcute recomandări care au rămas de referință pentru UNESCO și întreaga comunitate internațională, în toată perioada ulterioară. Dintre acestea amintim: școlile trebuie să includă în procesul educațional toți copiii, indiferent de condițiile fizice, intelectuale, sociale, emoționale, lingvistice sau

de altă natură ale acestora. Școlile trebuie să includă în egală măsură copiii cu dizabilități și pe cei supradotați, copiii străzii și pe cei încadrați în muncă, copiii aparținând populațiilor locuind în zone greu accesibile sau ducând o viață nomadă, copiii aparținând minorităților lingvistice, etnice sau culturale, precum și copiii provenind din alte zone sau grupuri dezavantajate sau marginalizate.

Școlile obișnuite, cu orientare incluzivă, sunt cele mai utile mijloace de combatere a atitudinilor discriminatorii, creând comunități primitoare, construind o societate incluzivă și oferind educație pentru toți; mai mult, ele furnizează o educație utilă pentru majoritatea copiilor, cresc eficiența și, în ultimă instanță, rentabilitatea întregului sistem educațional. Principiul fundamental al școlii incluzive este acela că toți copiii trebuie să învețe împreună, oricând acest lucru este posibil, indiferent de dificultățile pe care le au sau de diferențele dintre aceștia. Școala incluzivă trebuie să recunoască și să reacționeze la diversele cerințe ale elevilor, armonizând stiluri și ritmuri diferite de învățare și o educație de calitate pentru toți, prin programe de învățământ adecvate, bună organizare, strategii de predare, folosire optimă a resurselor și parteneriate cu ceilalți membri ai comunităților în care funcționează. Trebuie să se asigure un continuum al sprijinului și serviciilor oferite pentru cerințele speciale în fiecare școală.

Consider că este necesară abordarea acestui învățământ într-un mod echitabil, ținând cont de situația fiecărui copil în parte, de cadrul vieții lui. UNICEF promovează modelul școlii prietenoase copilului – un concept holistic (cu contribuție-cheie în asigurarea calității educației), care se referă la un mediu sigur, sănătos și protector de învățare. Școala prietenoasă copiilor este incluzivă, efectivă, sănătoasă și protectoare, încurajând participarea copiilor, familiilor și comunităților; se bazează pe respectarea drepturilor copilului, dă prioritate celor mai dezavantajați copii.

În viziunea UNICEF, școala prietenoasă copiilor identifică copiii excluși și îi înrolează. Cred cu tărie că statul ar trebui implicat mult mai mult în asigurarea de condiții optime de viață pentru acești copii, prin acordarea de fonduri speciale pentru recuperarea lor cu ajutorul unor terapeuți specializați în acest domeniu, prin elaborarea pe termen lung a unor strategii de integrare socială a lor fie în câmpul muncii, fie în cercuri unde pot socializa. Este necesar ca toate persoanele cu putere decizională să aibă înțelepciunea și iubirea necesară pentru acești copii, pentru a putea hotărî în avantajul lor mereu. Cu foarte multă răbdare din partea celor din jur, acești copiii pot ajunge să se integreze foarte bine în multe dintre planurile sociale obișnuite.

Copiii cu CES fac parte din societatea noastră, aceștia mai mult decât ceilalți copii au nevoie de o permanentă socializare și colaborare cu alți copii pentru asigurarea integrării sociale a lor. Prin contactul direct cu elevii din alte instituții școlare și prin participarea alături de ei la diverse activități se realizează diminuarea izolării și înlăturarea, în mare măsură, a tendințelor de agresivitate, contribuind la îmbunătățirea modului lor de viață. Tendința de a crea și sprijini cadrul necesar integrării sociale și societale a copiilor cu dizabilități este cu cât mai activă, cu atât mai eficientă, argumentul suprem constituindu-le beneficiile psihosociale ale incluziunii, aceasta facilitând asumarea de roluri sociale proprii în comunitate și stabilirea de relații sociale.

Crearea unor parteneriate între școală, familie și comunitate dar și între diverse instituții școlare, presupune succesul elevilor la școală și mai târziu în viață. Atunci când părinții, elevii și ceilalți membri ai comunității se consideră unii pe alții parteneri în educație, se creează în jurul elevilor o comunitate de suport care începe să funcționeze.

În ceea ce privește cadrele didactice din cadrul școlii incluzive, ele trebuie încurajate să adopte practici moderne în cadrul orelor de curs, să se autoperfecționeze în permanentă în ceea ce privește copiii cu CES. Un alt rol important pe care cadrele didactice îl au este acela de a-i face pe copiii fără probleme să-și accepte și să-și ajute colegii cu CES, fără a-i ridiculiza, sau exclude.

Trebuie precizat, de asemenea, că alături de cadrele didactice și colegii de clasă, un rol important în asigurarea succesului copiilor cu CES este atribuit familiei și părinților acestor copii. A fost demonstrat, de altfel, că în acele cazuri în care părinții și familia, în general s-au implicat activ în procesul de învățare, copiii cu CES au avut rezultate mult mai eficiente. Prin această implicare activă a familiei se creează, de fapt, o comunitate incluzivă ce-i va ajuta pe copiii cu CES să se integreze mai repede și cu mai mult succes în societate, după terminarea studiilor.

Concluzionând, putem spune că incluziunea nu-i implică numai pe copiii cu CES; ea este de fapt o realitate și recunoașterea faptului că fiecare copil este unic. Școala incluzivă ne demonstrează, așadar, că suntem unul, dar nu unul și același.

BIBLIOGRAFIE:

Cucoș, Constantin (coord.), "Psihopedagogie pentru examenele de definitivare și grade didactice", Editura Polirom, București, 2005

Ionescu M., Radu I., "Didactica modernă", Ed. Dacia, Cluj – Napoca, 2001

Vrășmaș E., "Introducere în educația cerințelor speciale", Editura Credits, București
2004

EDUCAȚIA INCLUZIVĂ-ACTIUNI CONCRETE ÎN ȘI PENTRU DIVERSITATEA INTEGRĂRII

*Prof. Ilieș Ana-Maria
Creșa Năsăud, jud. Bistrița-Năsăud*

Paradigma educației incluzive a fost lansată în lume în anii '90 ai secolului trecut pentru a depăși abordarea educației integrate (dominante pe plan mondial în perioada 1970-1990), care s-a dovedit îngustă și insuficientă în asigurarea dreptului la educație pentru toți copiii și oamenii. Un rol deosebit în fundamentarea acestei abordări și paradigme actuale - educația incluzivă - l-a avut recunoașterea efectivă și plenară, a tuturor drepturilor, pentru toți copiii, realizată în 1989, odată cu adoptarea de către Adunarea Generală a Națiunilor Unite a Convenției cu privire la drepturile copilului (1989).

„Educația incluzivă caută să răspundă nevoilor de învățare ale tuturor copiilor, tinerilor și adulților, cu un accent deosebit pe cei vulnerabili din punctul de vedere al marginalizării și excluziunii sociale.” Definiția educației incluzive în România, în elaborarea căreia, cu sprijinul UNICEF, s-a beneficiat și de asistența unui recunoscut expert UNESCO (Mel Ainscow) este bazată în mare măsură și dezvoltă aceasta primă și importantă viziune lansată de UNESCO.

„Educația incluzivă presupune un proces permanent de îmbunătățire a instituției școlare, având ca scop exploatarea resurselor existente, mai ales a resurselor umane, pentru a susține participarea la procesul de învățământ a tuturor elevilor din cadrul unei comunități” (MEN&UNICEF, 1999 și HG nr.1251/2005).

Strategii pentru incluziune:

- Focalizarea pe educația copiilor (cu dizabilități) cât mai aproape posibil de școlile generale; aceasta cuprinde – dacă este necesar - legături cu școli speciale.
- Asigurarea unei structuri educaționale incluzive – de pildă prin standarde minimale de accesibilitate.
- Nu construiți o școală specială dacă aceasta nu există! Asigurați în loc resurse adiționale în școli obișnuite.
- Faceți profesorii responsabili pentru toți copiii și asigurați pregătirea acestora pentru a preda copiilor cu dizabilități.
- Sprijiniți profesorii și școlile să adopte modalități flexibile de lucru.
- Luați în seamă introducerea „asistenților de profesori”, cu grija pentru a preveni izolarea celor asistați.

Incluziunea cuprinde principiul ca școlile să primească toți copiii, indiferent de condiția lor fizică, intelectuală, socială, emoțională, lingvistică sau alte condiții și, de asemenea, să se adapteze și să răspundă nevoilor acestora.

Educația incluzivă este un proces complex, de durată, care necesită analize, schimbări și construcții continue pentru a realiza politici și practici incluzive și a asigura bazele unei culturi incluzive.

Sistemul educațional din România – deși se schimbă și evoluează – mai prezintă încă elemente de discriminare, în sensul că nu toți copiii ajung la școală sau, atunci când ajung, nu se bucură de toate oportunitățile posibile de dezvoltare maximală a potențialului lor. În mod deosebit vorbim aici de copii și tineri cu CES (dizabilități, dificultăți și/sau tulburări). În situații de dezavantaj se pot afla și copii romi sau din familii foarte sărace, din localități izolate și alții.

Atunci când vorbim de educație incluzivă, ne referim la programe de educație cât mai adecvate și adaptate, adică programe care să asigure accesul și participarea tuturor, valorizând diversitatea și acordând importanță fiecărui copil în parte. Nu este suficientă includerea unui copil într-un grup educativ sau în cadrul unui program. Este nevoie ca programul să se schimbe în așa fel încât fiecare copil să fie bine primit. De aceea nu putem vorbi despre o grupă de copii că este „incluzivă“. Este o grupă cu practici educative incluzive, adică primește toți copiii și acordă valoare și atenție fiecăruia, dar educația nu poate fi incluzivă decât dacă cuprinde tot programul, practicile, managementul și acțiunile permanente cu copiii. Adică toate componentele actului de educație în ansamblul lui. Practic, este nevoie ca toată grădinița să lucreze în aceeași manieră și toate educatoarele să colaboreze pentru a realiza un program eficient în favoarea tuturor copiilor. Educația incluzivă presupune abordare, politici și practici în același sens. Dacă într-o grupă de grădiniță este integrat un copil sau mai mulți copii cu CES, nu putem spune că grădinița este „incluzivă“, chiar dacă la grupa respectivă se lucrează foarte bine și cu rezultate bune. Toată grădinița trebuie să lucreze în același sens și să urmărească demersul integrării tuturor copiilor.

O idee de bază în asigurarea educației incluzive este prevederea conform căreia toți copiii trebuie să învețe împreună. De aici, educația incluzivă, pentru toți, de multe ori pare să fie aceeași cu integrarea copiilor cu cerințe educative speciale. Cele două procese nu sunt identice și nici nu este cazul să le comparăm pentru că este vorba de abordări diferite. Când un copil cu CES intră într-o grădiniță obișnuită, el este integrat fizic și poate să fie chiar integrat social și societal, adică să participe real și implicat la toate activitățile acesteia. Dar pentru ca o grădiniță să dezvolte practici incluzive este nevoie ca toată instituția să se pregătească, prin factorii educaționali și resursele de care dispune pentru a primi nu numai copilul cu CES, ci pe toți copiii. Educația incluzivă înseamnă sprijin și educație pentru toți, grijă și atenție pentru fiecare. O grădiniță incluzivă se adaptează nevoilor și particularităților copiilor. Centrul preocupărilor este în a oferi ocazii de învățare și dezvoltare fiecăruia în parte, pentru că fiecare este important. Curriculum-ul este flexibil, deschis și permite adaptări succesive. Nu copilul se conformează curriculum-ului, ci acesta este un instrument pentru a sprijini dezvoltarea copilului. Devine mai important să stabilim procesul prin care se dezvoltă competențele, capacitățile, cunoștințele, comportamentele și atitudinile, decât conținutul prin care o facem. Desigur, când se prezintă educația incluzivă în grădiniță ne gândim în primul rând la copiii cu CES. Nu este însă suficient să ne referim numai la această categorie de copii, cu atât mai mult cu cât educația incluzivă evită orice formă de ierarhizare și de etichetare a copiilor. Unii copii au nevoie să fie sprijiniți pentru că au caracteristici, particularități, stiluri de învățare și ritmuri de dezvoltare diferite de ale celorlalți. Dar, fiecare copil poate avea la un moment dat anumite cerințe speciale față de educație.

Știm cu toții că învățarea începe încă de la naștere. Acest adevăr simplu determină înțelegerea faptului că îngrijirea, educația și dezvoltarea copilului trebuie să ne preocupe încă de la naștere, ba chiar încă din momentul concepției. Ca răspuns la acest adevăr s-au dezvoltat numeroase programe de educație timpurie care înseamnă nu numai pregătirea copilului la grădiniță, pentru a putea intra în școală, ci și pregătirea resurselor umane și materiale pentru a răspunde nevoilor fiecărui copil și a limita riscurile care apar în copilărie – riscuri sociale, educaționale și de orice altă natură.

În esență, putem defini următoarele concepte care ne facilitează înțelegerea educației incluzive în grădiniță:

- Cerințele educative speciale (CES) sunt toate acele nevoi - cerințe educative întâlnite la orice copil, pe o perioadă sau alta a dezvoltării sale și care apar din particularități sau caracteristici ale dezvoltării individuale, sau din orice tip de dificultate de învățare și care solicită un sprijin suplimentar educațional.
- Riscul sau situația de risc este o situație care poate împiedica sau deforma dezvoltarea

copilului. Acesta este dependent de premisele de la care pornește dezvoltarea copilului, de contextul sociocultural în care crește și de măsurile pe care comunitatea și societatea le pun în aplicare pentru a sprijini adecvat dezvoltarea fiecăruia.

- Integrarea educațională descrie eforturile făcute pentru a introduce copilul într-o grupă sau clasă obișnuită.
 - Incluziunea este o politică și un proces care permite tuturor copiilor să participe la programele educaționale, prin schimbare și adaptarea curriculară. În mod firesc, viziunea incluziunii cuprinde o integrare a aspectelor tuturor domeniilor dezvoltării individuale.
- Strategii de dezvoltare a programelor grădiniței pe dimensiunile educației incluzive.
- Elaborarea unui plan de dezvoltare a grădiniței în care să se precizeze concret parteneriatul cu familia și comunitatea.
 - Pregătirea educatoarelor, a întregului personal pentru a primi toți copiii.
 - Pregătirea copiilor pentru a se accepta unii pe alții, pentru a negocia, a colabora și a lucra împreună.
 - Asigurarea unui climat primitiv și deschis în grădiniță, prin organizarea mediului educațional cât mai eficient și stimulator.
 - Asigurarea unui curriculum flexibil și deschis, la care să aibă acces și părinții.
 - Evaluarea fiecărui copil prin observații directe și indirecte, pentru a asigura participarea lui adecvată la activitățile curriculare.
 - Asigurarea accesului tuturor copiilor în programul grădiniței, dar și la modificările și adaptările acestuia.
 - Asigurarea participării tuturor copiilor la întregul program.
 - Asigurarea participării familiilor la decizii și acțiuni în favoarea tuturor copiilor.
 - Asigurarea unei evaluări permanente și periodice a progreselor pe care le fac toți copiii, nu numai din punctul de vedere al achizițiilor intelectuale, dar și al relațiilor sociale, al cooperării și colaborării, al dezvoltării imaginii de sine și încrederii în forțele proprii.
 - Elaborarea unor planuri individualizate, personalizate la copiii care au nevoie de sprijin în anumite componente ale dezvoltării și la anumite momente.
 - Ajustări permanente ale curriculum-ului pentru a se adapta la nevoile educative ale copiilor.
- Schimb permanent de idei, experiențe și soluții, între educatoare, între acestea și directoarea grădiniței, precum și cu familiile copiilor.

Bibliografie

- Ainscow, M., Haille-Giorgis M. (1999), Educația copiilor cu cerințe speciale: Probleme și perspective în Europa Centrală și de Est, Innocenti Occasional Papers, Seria de politică socială și economică nr.67, 1998, traducere în limba română prin grija Reprezentanței UNICEF în România.
- Gherguț, A. (2006), Psihopedagogia persoanelor cu cerințe speciale. Strategii diferențiate și incluzive în educație. Iași: Polirom.
- Vrasmaș, E., coordonator, (2010), Premisele educației incluzive în grădiniță, editura Vanemonde, București.

EDUCAȚIA INCLUZIVĂ ÎN GRĂDINIȚĂ

*Prof. Înv. Preșcolar: Ilovan Domnica
G. P.P. Nr. 1, Năsăud, BN*

Se spune că fiecare copil este un univers, iar profesorul trebuie să fie atent în lucrarea de modelare și de cizelare a aceluși copil, deoarece poate să facă din el un exemplu pentru ceilalți în viață sau poate să-i distrugă valorile, încrederea în sine, încrederea în ceilalți gradul de socializare. Educația incluzivă are ca principiu fundamental un învățământ pentru toți, împreună cu toți, care constituie un deziderat și o realitate ce câștigă adepți și se concretizează în experiențe și bune practici de integrare/ incluziune.

Educația de tip incluziv este o educație de calitate, accesibilă și care își îndeplinește menirea de a se adresa tuturor copiilor, fără discriminare. În întreaga lume, din ce în ce mai mulți copii care provin din medii defavorizate urmează grădinițele, școlile primare sau gimnaziale. În cele mai multe țări se stipulează prin lege că toți copiii trebuie să beneficieze de educație. În Declarația de la Salamanca se spune că "Școala obișnuită cu o orientare incluzivă reprezintă mijlocul cel mai eficient de combatere a atitudinilor de discriminare, un mijloc care creează comunități primitoare, construiesc o societate incluzivă și oferă educație pentru toți; mai mult, ele asigură o educație eficientă pentru majoritatea copiilor și îmbunătățesc eficiența și, până la urmă, chiar și rentabilitatea întregului sistem de învățământ." Ideea de incluziune pleacă de la principiul că orice individ, oricât ar fi de diferit, aparține de fapt și de drept grupului social. Există un loc de drept pentru el, și există o recunoaștere a acestui drept. Recunoscând necesitatea educației incluzive, ne plasăm, în sfârșit, în punctul în care se acceptă că principiul de bază al unui sistem educațional public este acela că grădinița trebuie să fie pentru TOȚI COPIII, că aceștia pot și trebuie să fie educați împreună dacă urmează să trăiască împreună și că grădinița/școala trebuie să fie pregătită să se schimbe pentru a răspunde nevoilor copiilor pe care îi educă.

Educația incluzivă în grădiniță presupune integrarea și includerea tuturor copiilor indiferent de capacitățile și competențele de adaptare și de învățare, în mediul educațional. În acest sens, fiecare copil trebuie să fie sprijinit și să se lucreze în beneficiul tuturor. Oricare copil este înțeles ca un participant activ la învățare și predare pentru că aduce cu sine: o experiență, un stil de învățare, un model social, o interacțiune specifică, un ritm personal, un mod de abordare, un context cultural cărui îi aparține.

Acceptarea necondiționată a diversității într-un grup și stimularea toleranței este o adevărată provocare pentru educatori. Ei trebuie să încurajeze cooperarea, lucrul în perechi sau formarea de grupuri eterogene, cunoașterea și discutarea diverselor obiceiuri, tradiții, valori. Desigur că rezultatele nu se văd imediat, ci în urma multor activități educative având la bază obiective clar precizate și accesibile copiilor preșcolari. Incluziunea preșcolară vizează implementarea unor strategii coerente de dezvoltare a conștiinței și formare a comportamentelor copiilor în sprijinul toleranței și nediscriminării, al acceptării și oferirii de șanse egale pentru toți. Aceasta presupune pregătirea celorlalți copii în vederea acceptării copiilor cu cerințe speciale și de alte etnii în mod firesc, pentru a nu face diferențe în manifestarea comportamentală sau verbală. Prin activități educative folosind diferite strategii, punând accent pe metodele și tehnicile interactive, reușim să-i învățăm pe copii ce înseamnă toleranța.

Modelând copiii de la cea mai fragedă vârstă avem avantajul că anumite prejudecăți

învățate în familie pot fi diminuate, iar ideea de apartenență etnică nu este încă formată. Tendința de a ignora copilul care are un ritm de învățare mai lent e un fenomen foarte răspândit, și nu se ține cont că acel copil nu are neapărat un nivel scăzut de inteligență, ci pur și simplu un alt ritm de învățare. Copiii care provin, de exemplu, din învățământul special și au fost integrați în școlile de masă trebuie să facă față aceluiași standard ca și ceilalți copii, și astfel se confruntă cu fenomene de excludere sau de ignorare. Predăm la nivelul copiilor excepționali, al olimpicii, restul nu ne interesează. Fiecare copil prezintă particularități individuale și de relație cu mediul. Ei au aceleași trebuințe de creștere și dezvoltare ca toți ceilalți copii: nevoia de afecțiune și securitate, de apreciere și întărire pozitivă, de încredere în sine, de responsabilitate și independență. Ei sunt la rândul lor diferiți unii de ceilalți din punct de vedere al capacităților, gradului de handicap, temperamentului, motivației. De aceea se impune o educație specială, prin programele elaborate, personalizate, care să le faciliteze integrarea școlară și socială. Păcate, există și excluderi bazate pe criterii etnice, nu multe, dar cu atât mai flagrante. Dar, putem spune că munca noastră a avut succes, dacă se implică și familia în propria formare a copiilor. La orice copil, în mod particular la copiii cu cerințe speciale, gradul de interes și de colaborare al părinților este direct proporțional cu rezultatele și evoluția copiilor. Copil cu cerințe speciale este și copilul care are inteligență mult superioară dar emoțional și afectiv are nevoie de ajutor.

M-am confruntat în activitatea didactică din ultimii ani cu copil special pe care nu a fost nevoie să îl învăț nimic achiziții intelectuale avea la grupa mijlocie cum au copiii de clasa I (citea cursiv, aduna și scădea cu trecere peste ordin, tabla înmulțirii), dar era un copil retras, singuratic, pe care trei ani de zile am încercat și chiar am reușit să îl integrez în colectiv, să își facă prieteni să colaboreze cu alți copii. Părinții de această dată au fost de un real ajutor am făcut echipă și am colaborat ori de câte ori a fost nevoie. Pentru mine asta înseamnă performanță.

Psihopedagogia modernă, centrată pe copil, se bazează pe convingerea că familia este primul educator și are cel mai mare potențial de modelare. Rolul nostru foarte important este acela de a sprijini familiile să aibă încredere în resursele proprii, să facă față greutăților cu care ele se confruntă.

Bibliografie:

- ◆ M.E.C., UNICEF; Ghid managerial – dezvoltarea practicilor incluzive în școli, București, 1999, p.378 GHERGUȘ, A;
- ◆ Psihopedagogia persoanelor cu cerințe speciale. Strategii de educație integrată, Iași, Editura Polirom, 2001, p.187. UNGUREANU, D;
- ◆ Educația integrată și școala incluzivă, Timișoara, Editura de Vest, 2000, p.32 VRASMAS, T; Școala și educația pentru toți, București, Editura Miniped, 2004, p.98.

BUNE PRACTICI ÎN EDUCAȚIA INCLUZIVĂ

Prof. înv. primar Adriana Lari
Școala Gimnazială "Vasile Scurtu" –Parva, BN

Studiile din literatura de specialitate demonstrează că, în general, copiii cu defecte fizice, cu abilități cognitive/social/emoționale mai puțin dezvoltate, proveniți din medii defavorizate etc., pot fi excluși din activitățile comune.

Observând și la noi în clasă copii marginalizați, am încercat să îi implic în interacțiunile și jocurile colegilor, să pun accentul în mod direct pe punctele lor tari, lucruri mărunte din viața de zi cu zi, nu pe abilități extraordinare, pentru a-i ajuta să se integreze cu ușurință, pentru dezvoltarea abilităților de cooperare. Am propus astfel o activitate prin care am urmărit dezvoltarea empatiei, respectiv dezvoltarea capacității de a privi o situație din perspectiva acestor copii, percepuți ca fiind diferiți.

Activitate în grup – "În pantofii altcuiva"

Clasa: a III-a

Disciplina: Educație Civică

Scopul activității: Dezvoltarea empatiei și promovarea toleranței, a interacțiunii potrivite în clasă.

Competențe specifice:

1.2. Identificarea unor trăsături morale definitorii ale persoanei.

2.3. Explorarea unor relații existente între oameni în cadrul grupului.

3.1. Relaționarea pozitivă, în grupuri mici, pentru rezolvarea unor sarcini simple de lucru.

Activitatea debutează cu vizionarea unui scurt-metraj, de animație, intitulat „Ian”, inspirat din viața reală. Ian este elev în clasa a-IV-a care, la fel ca majoritatea elevilor, vrea să se joace cu prietenii săi. Dar pentru că unii copii nu sunt obișnuiți cu cineva ca Ian (cineva care are paralizie cerebrală, folosește un scaun rulant și un computer pentru a comunica) îl hărțuiesc și nu îl includ în jocurile lor. (<https://www.youtube.com/watch?v=bxQibQ6f9jg>)

Pornind de la această analogie, se explică elevilor că deși fiecare dintre noi arată și se comportă altfel, în interior suntem toți la fel. Se evidențiază faptul că deși au interese comune, preferințe pentru activități similare, adesea unii copii nu sunt incluși în activitățile de grup ale clasei, pentru că sunt percepuți a fi *diferiți*.

Activitatea continuă cu ”**Spune-mi despre tine!**”, – joc Power Point, joc prin intermediul căruia elevii vor afla mai multe despre colegii de clasă și vor constata diferențele dintre ei dar și niște preferințe comune. (<https://www.twinkl.ro/resource/spune-mi-despre-tine-joc-powerpoint-rolc-326>)

Se împart apoi elevii în patru grupe punându-li-se la dispoziție o descriere a uneia dintre situațiile prezentate în fișa *În pantofii altcuiva*. Fiecare echipă răspunde la întrebările din fișa de lucru, ilustrând ulterior situația atât din prisma copilului marginalizat, cât și din perspectiva celorlalți copii, prin intermediul jocului de rol.

Fișa de lucru *În pantofii altcuiva*

Citește împreună cu colegii tăi situațiile descrise și răspunde la întrebări.

Grupa 1:

Mihai trebuie să poarte ochelari pentru a putea citi. Lui Mihai îi place foarte mult fotbalul. Toți copiii evită să-l invite să se joace cu ei pentru că se gândesc că "ochelaristul" nu știe să joace fotbal.

1. Cum credeți că se simte Mihai când i se spune "ochelaristul"?
2. Care este motivul pentru care ceilalți copii se gândesc că Mihai nu știe să joace fotbal?
3. Cum ar putea Mihai să se împrietenească cu ceilalți copii? Dar ceilalți cu Mihai?
(Gândiți-vă ce sfat le-ați da, notați aceste sfaturi pe o foaie de hârtie.)

Grupa 2:

Ioana este nou venită în clasă. Ea este mai retrasă și nu prea îndrăznește să intre în discuții cu colegii. Fetele din clasă cred că nu vrea să-și facă prieteni noi și nu o invită niciodată să discute cu ele.

1. Cum credeți că se simte Ioana atunci când stă singură în pauză?
2. Care este motivul pentru care ceilalți copii se gândesc că Ioana nu vrea să fie prietena lor?
3. Cum ar putea Ioana să se împrietenească cu ceilalți? Dar ceilalți cu Ioana?
(Gândiți-vă ce sfat le-ați da, notați aceste sfaturi pe o foaie de hârtie.)

Grupa 3:

George este slab la sport. Din acest motiv băieții îl evită. Nimeni nu știe însă că George scrie poezii frumoase.

1. Cum credeți că se simte George atunci când ceilalți nu se joacă cu el?
2. Care este motivul pentru care băieții nu se joacă cu el?
3. Cum ar putea George să se împrietenească cu ceilalți? Dar ceilalți cu George?
(Gândiți-vă ce sfat le-ați da, notați aceste sfaturi pe o foaie de hârtie.)

Grupa 4:

Maria vine la școală îmbrăcată modest. Colegele râd de ea pentru că hainele ei nu sunt la fel de frumoase ca ale lor. Ceea ce nu știu colegele este faptul că părinții Mariei adună bani pentru operația mamei care are probleme de sănătate.

1. Cum credeți că se simte Maria când ceilalți râd de ea?
 2. Care este motivul pentru care fetele râd de ea?
 3. Cum ar putea Maria să se împrietenească cu ceilalți? Dar ceilalți cu Maria?
(Gândiți-vă ce sfat le-ați da, notați aceste sfaturi pe o foaie de hârtie.)
- Temă: **Alcătuți unui portofoliu digital** (articole, fotografii, înregistrări video și audio) care să surprindă diversitatea persoanelor.

După desfășurarea acestei activități incluzive cu accent pe dezvoltarea empatiei și promovarea toleranței, concluziile ar putea fi următoarele:

- * Elevii au dezvoltat o mai mare înțelegere și empatie față de colegii lor. Prin lucrul în echipă și interacțiunea cu diferite persoane, au învățat să se pună în locul celorlalți și să își exprime în mod adecvat sentimentele și nevoile.
- *S-a observat o creștere a respectului și toleranței între elevi. Prin colaborarea și interacțiunea cu colegii cu abilități și talente diferite, s-au depășit stereotipurile și s-au creat legături mai strânse între copii.
- *Elevii au învățat să aprecieze diversitatea și să vadă frumusețea în diferențe. Au înțeles că fiecare persoană are propriile calități și că acestea pot fi valorificate într-un mod pozitiv.
- *Activitatea a contribuit la creșterea încrederii în sine a tuturor elevilor. Prin implicarea

în proiecte și colaborarea cu ceilalți, copiii au dobândit încredere în propriile abilități și au învățat să-și exprime ideile și opiniile într-un mod respectuos.

În concluzie, activitățile incluzive care promovează dezvoltarea empatiei și toleranței au un impact pozitiv asupra copiilor, creând un mediu de învățare armonios și încurajând dezvoltarea personală a fiecărui elev.

ȘCOALA INCLUZIVĂ - O ȘCOALĂ PENTRU FIECARE

*Prof. învă. primar Ana Maria Login
Școala Gimnazială „Mihai Eminescu” Năsăud jud. Bistrița-Năsăud*

Școala incluzivă are ca misiune asigurarea de șanse egale tuturor elevilor de a participa la experiențele de învățare și oportunitățile sociale, de a asigura posibilitățile maxime de dezvoltare fiecăruia, în funcție de particularitățile proprii. Scopul acestei școli este de a crea pentru toți copiii un cadru prielnic învățării pornind de la premisa că diferențele dintre oameni sunt normale și ele trebuie acceptate.

Un prim pas al școlii incluzive este de a accepta diversitatea din clasă, faptul că fiecare elev are propriile sale capacități intelectuale, stilul său propriu de a învăța, nevoi particulare în ceea ce privește asimilarea de informații. Așadar, un aspect esențial al învățământului actual se referă la nevoia sa de a se adapta la necesitățile copiilor, oricare ar fi acestea și oricare ar fi copiii. În școala incluzivă au acces toți copiii unei comunități, indiferent de mediul de proveniență, fiind integrați într-o formă sau alta și copii cu cerințe speciale în educație iar programul activităților didactice are la bază un curriculum specific (individualizat și adaptat). Activitățile educative din clasă se bazează pe un parteneriat activ între profesori, profesori de sprijin, specialiști în educație specială și părinți (Cucoș, 2009).

Școala incluzivă se remarcă prin câteva aspecte reprezentative care o definesc: în primul rând recunoaște și acceptă diferențele de orice natură (intelectuală, fizică, psihică, socioculturală etc.) din rândul elevilor, asigură abordarea individualizată pentru fiecare elev în parte, concepe strategii în funcție de cerințele oricărui copil, oferă servicii specializate în acord cu cerințele educaționale ale fiecărui elev, desfășoară acțiuni permanente cu scopul de a identifica cerințele speciale stabilind prioritățile pentru fiecare elev, promovează cooperarea și parteneriatul în școală, schimbul de experiențe, lucrul în echipă și relațiile pozitive profesori- elevi- părinți.

Pentru ca o școală să fie considerată cu adevărat incluzivă ar trebui să îndeplinească câteva condiții primordiale:

- Să fie dotată corespunzător din punct de vedere al infrastructurii pentru elevii cu deficiențe fizice;
- Să dispună de cadre specializate: psiholog, medic, terapeut, consilier de specialitate, care să sprijine permanent elevii în oricare dintre situațiile în care ei s-ar afla din punct de vedere educațional și social;
- Să beneficieze de programe școlare individualizate și să existe standarde curriculare de performanță diferite pentru copiii cu CES;
- Să se asigure ore speciale în cadrul curriculumului aprofundat, ore de recuperare menite să asigure dobândirea unor achiziții minimale în cazul copiilor cu CES;
- Să beneficieze de un fond financiar suplimentar, în funcție de numărul elevilor cu CES, pentru a putea susține personalul de specialitate necesar (psiholog, consilier de specialitate, medic etc.)

În literatura de specialitate se vorbește despre două forme ale incluziunii: incluziunea școlară care vizează participarea egală și în totalitate în interacțiune cu colegii de aceeași vârstă în activitățile școlare și parcurgerea curriculumului în clasele obișnuite și incluziunea socială reprezentând oportunitățile de interacțiune cu colegii de clasă dezvoltându-se astfel identitatea și apartenența la comunitatea de învățare (Albușcu, Catalana, 2020).

Plecând de la dezideratul educației incluzive – educație pentru toți – și acceptând diversitatea în clasele de elevi se impune o abordare diferențiată și individualizată a actului

educațional, fapt care va facilita progresul fiecărui elev conform nevoilor sale de dezvoltare. Astfel cadrele didactice vor acționa pro activ în procesul de predare- învățare realizând adaptarea curriculară a metodelor, a resurselor, activităților și experiențelor de învățare respectând nevoile individuale sau ale grupurilor de elevi cu scopul de a maximiza potențialul de dezvoltare al fiecărui copil. Pentru a putea fi identificate diferențele individuale în ceea ce privește procesarea informațiilor, a ritmului de lucru, a stilului de învățare este necesară o evaluare atentă a fiecărui copil în parte cu sau fără CES. Apoi este nevoie de o pregătire și o organizare riguroasă a activității ținând cont de câteva aspecte:

- „cunoașterea potențialului elevilor;
- fixarea obiectivelor în funcție de potențialul elevilor și de zona proximei dezvoltări
- selectarea celor mai adecvate metode și strategii didactice, a materialelor didactice în funcție de conținuturile vehiculate și de transpoziția didactică (capacitatea de a transpune conținutul de instruire la nivelul de înțelegere al elevilor), adaptarea conținuturilor și modalităților de evaluare;
- diferențierea sarcinilor de lucru individuale și a temelor pentru acasă pe grade diferite de dificultate, plecând de la o gradualitate a cerințelor;
- alternarea formelor de organizare a activității (individual, în perechi, în grup, frontal);
- resursa de timp.”(Albulescu, Catalano,2019, p.451).

În școala incluzivă se pune accentul mai ales pe învățarea strategiilor necesare rezolvării problemelor din viața cotidiană, într-o manieră cooperantă și solidară, oferindu-se oportunitatea de „a învăța cum se învață”, unii de la alții, fără competiții și ierarhii arbitrare respectând și acceptând pe cei din jur. Astfel, utilizând strategii didactice bazate pe cooperare, profesorul stimulează interacțiunea socială din clasele eterogene ale școlii incluzive, diferențele dintre elevi fiind astfel percepute de către profesori, colegi și părinți ca un lucru normal, și nu ceva neobișnuit.

Linii de acțiune pentru atingerea indicatorilor de incluziune:

- Promovarea și susținerea politicii școlii incluzive;
- Contribuția la combaterea discriminării și la crearea unei societăți școlare incluzive care valorizează toate persoanele indiferent de gen, vârstă, etnie, condiție fizică sau intelectuală, statut social etc.
- Credința că orice școală poate deveni incluzivă dacă abordează o educație specifică incluziunii și o aplică în procesul de învățământ pe care îl gestionează. În acest sens, schimbarea începe cu crearea unei culturi incluzive și continuă cu dezvoltarea de practici educaționale și măsuri concrete de incluziune;
- Cunoașterea liniilor directoare ale unei strategii pentru educație incluzivă, linii directoare valorificate în managementul instituțional: implicarea părinților, teme curriculare adecvate și abordate gradual, acordarea timpului necesar studiului și o instruire bazată pe nevoile de învățare, predare directă pornind de la noțiuni cheie și continuând cu o serie de pași sistematici, raportarea instruirii la experiența anterioară a elevilor, strategii de învățare în trei pași, modelarea prin demonstrarea comportamentelor dorite, activități asistate în care elevii sunt ajutați direct de profesor, activități practice în care elevii acționează independent, sprijin pentru învățare, asigurarea învățării temeinice, învățarea prin cooperare, educație adaptată nevoilor specifice și potențialului specific.

Transformarea școlilor în școli incluzive este un proces amplu care presupune schimbări la nivel principii și valori, de atitudine, de mentalitate, de practici atât la nivelul managementului școlii cât și la nivelul clasei. Schimbarea de atitudini și practici presupune un proces de lungă durată pentru că această schimbare presupune nu numai informare despre practicile noi care ar trebui implementate la clasă, ci și dezvoltarea de competențe transpune aceste practici în activitatea curentă. Nu este suficient să fie cunoscute competențele necesare cadrului didactic care facilitează învățarea în clase incluzive, aceste competențe trebuie formate și dezvoltate.

Schimbarea pleacă de la oameni și oamenii trebuie să înțeleagă ce au de făcut pentru a realiza schimbarea. Procesul de transformare a școlilor în școli incluzive este comparabil cu procesul creației, școala incluzivă fiind rezultatul muncii creative depuse de cadrele didactice. Pentru ca școala incluzivă să fie creată, profesorii trebuie să se simtă în siguranță, să-și poată asuma riscuri, să fie sprijiniți, să se simtă confortabil cu munca pe care o depun.

Bibliografie

- Albulescu, I. (coord.); Catalano, H. (coord.), (2019), Sinteze de pedagogia învățământului primar, Editura Didactica Publishing House, București;
- Albulescu, I. (coord.); Catalano, H. (coord.), (2020), Sinteze de pedagogie generală, Editura Didactica Publishing House, București;
- Cucos, C. (coord.), (2009), Psihopedagogie pentru examenele de definitivare și grade didactice, Editura Polirom, Iași;
- <https://eduform.snsr.ro/campanie-online/scoala-incluziva-o-necesitate-in-educatia-actuala>

SIMPOZION NAȚIONAL „EDUCAȚIA INCLUZIVĂ- ACȚIUNI CONCRETE ÎN ȘI PENTRU DIVERSITATEA INTEGRĂRII”

*Prof. Mihalache Gava Mircea
Clubul Copiilor Năsăud, jud. Bistrița-Năsăud*

Integrare școlară - proces de adaptare a copilului la cerințele școlii pe care o urmează, de stabilire a unor raporturi afective pozitive cu membrii grupului școlar (clasă) și de desfășurare cu succes a prestațiilor școlare. Asimilarea de către copil a statusului de elev este rezultatul unor modificări interne în echilibrul dintre anumite dominante de personalitate cu consecințe în planul acțiunii sale.

Incluziune - procesul de pregătire a unităților de învățământ pentru a cuprinde în procesul de educație toți membrii comunității, indiferent de caracteristicile, dezavantajele sau dificultățile acestora.

Altfel spus, normalizarea se referă la sprijinul oferit persoanelor cu cerințe speciale de către componentele sistemului social pentru a permite acestora un mod de viață similar sau apropiat de al celorlalți membri ai societății.

Plan de servicii personalizat - reprezintă un cadru de organizare a intervenției specializate pentru copiii cu cerințe speciale incluși într-un program de integrare școlară. Acest plan permite programarea și coordonarea resurselor și serviciilor personalizate/individualizate, asigurarea coerenței și complementarității intervențiilor, fiind focalizat pe cerințele individuale ale elevului integrat.

Alcătuirea unui plan de servicii personalizat presupune:

- a. cunoașterea cerințelor prioritare ale dezvoltării armonioase a copilului;
- b. identificarea serviciilor/programelor de intervenție existente la nivelul comunității, care pot fi valorificate în beneficiul copilului;
- c. precizarea responsabilităților în conformitate cu resursele și specificul serviciilor/programelor respective.
- d. stabilirea unei strategii operaționale prin intermediul căreia serviciile/programele de intervenție pot fi coordonate și aplicate în situația particulară a copilului pentru care elaborăm acest plan de servicii;
- e. evidențierea clară a modului de monitorizare și aplicare eficientă a serviciilor/programelor de intervenție.

Acest plan este alcătuit de o echipă interdisciplinară, având în structura sa persoane cu pregătire, competențe și experiență profesională diferite. În funcție de rezultatele evaluării complexe a copilului, membrii echipei stabilesc finalitățile în planul dezvoltării personalității și activităților de terapie-recuperare-învățare-integrare a copilului, repartizarea nominală a responsabilităților între membrii echipei interdisciplinare, stabilirea termenelor de realizare a planului de servicii și alegerea unui coordonator al echipei. **Program de intervenție personalizat** - reprezintă un instrument de lucru permanent pentru unul sau mai mulți membri ai echipei de intervenție, utilizat pentru eficientizarea activităților de intervenție și atingerea finalităților prevăzute în planul de servicii personalizat. În acest program sunt specificate obiectivele, activitățile propriu-zise, metodele și mijloacele utilizate, durata activităților, formele de evaluare și de revizuire a planului de intervenție.

Profesor de sprijin/suport - este acea persoană specializată în activitățile educative și recuperatorii adresate copiilor cu cerințe speciale în educație. Statutul său este de profesor specializat care poate fi angajatul unei școli speciale, al unui centru de recuperare sau chiar angajatul unei școli obișnuite atunci când activitățile de terapie și recuperare se desfășoară în perimetrul școlii obișnuite în spații special amenajate, echipe corespunzător și destinate acestor activități (camera de resurse pentru copii cu cerințe educative speciale). În literatura pedagogică contemporană se folosește din ce în ce mai des conceptul de ameliorare/dezvoltare școlară (*school improvement*) care presupune : „orientarea către acțiune și o continuă dezvoltare profesională a școlii, schimbări concrete în curriculum, parteneriat activ cu alte școli sau instituții comunitare, deschidere spre trebuințele reale ale elevilor și comunității, crearea unui mediu școlar favorabil înțelegerii și acceptării celorlalți colegi de școală, indiferent de cultură, experiență sau potențialul de învățare al acestora”.

În calitate sa de profesor de sprijin, pe lângă activitățile specifice desfășurate în afara orelor de clasă împreună cu acei copii considerați ca având cerințe speciale, participă și la activitățile didactice din clasă, împreună cu profesorul școlii obișnuite, unde se ocupă în special de copilul/copiii care au dificultăți în receptarea și înțelegerea mesajului lecției sau în realizarea sarcinilor primite la anumite activități/discipline. În aceste condiții, responsabilitatea sa este dublă deoarece trebuie să se adapteze atât condițiilor de lucru din clasa obișnuită (unde trebuie să joace rolul unui personaj familiar și discret), cât și condițiilor de lucru în particular cu respectivii copii.

Practica școlară în domeniul educației integrate a demonstrat că rezolvarea problemelor pe care copiii le întâmpină în procesul instructiv-educativ determină o analiză pe mai multe planuri a problemelor de învățare, în funcție de orientarea și perspectiva de abordare a acestor probleme. Astfel, în funcție de valoarea individuală și socială a experiențelor de învățare, de importanța grupului școlar pentru integrare, de percepțiile și reprezentările sociale asupra rolului școlii într-o societate sau comunitate putem identifica următoarele perspective:

- *perspectiva individuală* - pune accentul pe identificarea și evidențierea problemelor specifice de învățare ale fiecărei categorii de copii cu cerințe educative speciale, efectele negative ale etichetelor nosologice aparținând diagnosticului medical și psihopedagogic care activează la cadrele didactice și colegii de clasă, părinți sau alte persoane din societate, o serie de prejudecăți și stereotipuri atitudinale, comportamentale și chiar verbale, periclitând buna relaționare și comunicare între toți actorii procesului educațional.
- *perspectiva de grup* - se referă la relațiile elevului cu ceilalți colegi de clasă și la modalitățile de rezolvare în grup a problemelor de învățare sau la modalitățile de intercunoaștere între elevii cu cerințe educative speciale și ceilalți elevi din clasă ca o condiție a acceptării și recunoașterii reciproce a valorii lor în grupul din care fac parte;
- *perspectiva curriculară* - evidențiază unele aspecte referitoare la flexibilizarea conținuturilor și adaptarea mijloacelor de învățare, asigurarea eficienței învățării pornind de la particularitățile individuale ale fiecărui elev, rezolvarea dificultăților de învățare prin folosirea unor tehnici de învățare specifice învățământului integrat (învățare interactivă, negocierea obiectivelor, modalități de sprijinire a elevilor la orele de clasă sau în afara lor prin intermediul profesorilor de sprijin).

Având în vedere perspectivele enumerate anterior și considerând ca învățarea reprezintă un fenomen dinamic și complex, putem enumera o serie de elemente definitorii ale strategiilor învățării interactive care pot completa lista strategiilor devenite deja clasice. În acest sens, enumerăm următoarele:

- valorificarea experiențelor zilnice ale elevilor prin crearea unor situații/scenarii-tip - fiecare elev poate avea o experiență diferită cu privire la unul și același eveniment/fenomen și care poate fi împărtășită și celorlalți colegi;

- valorificarea cunoștințelor anterioare ale elevilor în desfășurarea lecțiilor noi și rezolvarea unor situații de joc în învățare (jocuri de rol, dramatizare, jocul didactic etc.);
- folosirea problematizării pe secvențe didactice și aplicarea practică a rezultatelor prin metode și procedee de expresie ca desenul, povestirea, lucrul manual, modelajul etc.;
- sarcini de lucru în perechi sau grupuri mici; rezolvarea creativă a conflictelor în clasă, colaborarea cu familia și valorificarea resurselor din comunitate ca tehnici de sprijinire a învățării, predării și evaluării;
- implicarea elevilor în activități care presupun cooperare pentru rezolvarea unor probleme și prin care pot învăța să asculte, să negocieze și să accepte opinia sau părerea celuilalt, indiferent de statutul sau rolul pe care îl dețin în grupul respectiv.

Iată de ce, atunci când se discută problema integrării în școlile obișnuite a copiilor cu deficiență mintală, accentul nu trebuie pus pe formele de organizare a claselor, ci pe măsurile anticipative, centrate pe problemele specifice fiecărui copil, care pot sprijini integrarea copiilor cu probleme de adaptare în fluxul normal din școala obișnuită, știut fiind faptul că mulți copii cu eșec școlar repetat ajung să fie suspectați și ulterior declarați deficienți mintal.

În această situație se pune în discuție problematica diagnosticului psihologic diferențial care ar putea discrimina între falșii deficienți mintal și deficienții mintal propriu-ziși și care, pe lângă sondarea nivelului actual al dezvoltării intelectuale, trebuie să evidențieze și posibilitățile de progres incluse în prognosticul realizat pe marginea rezultatelor investigațiilor psihometrice și psihopedagogice. Practica psihopedagogică a relevat principiul conform căruia este mai bine să greșești prin supraaprecierea copilului orientat inițial spre învățământul obișnuit decât să-i subapreciezi capacitățile reale, orientându-l cu ușurință spre învățământul special, știut fiind faptul că o reorientare tardivă spre învățământul integrat, după ce copilul cu falsă deficiență mintală și-a petrecut mai mult timp în instituții speciale de învățământ, duce la scăderea dramatică a șanselor de reușită a integrării sale în clase/școli obișnuite.

Etapa de stabilire a diagnosticului inițial: de timpuriu; de scurtă durată; depistare: în familie, de către educator; diagnosticare la CES;

Etapa evaluării periodice (etapă fundamentată cu orientarea formativ-terapeutică);

Etapa evaluării finale (în vederea OSP).

Mijloace și instrumente de consemnare a informației:

- Caiet de observații;
- Fișa psihopedagogică individualizată;
- Caracterizările de etapă.

Interesul tot mai accentuat manifestat în rândul specialiștilor pentru studiul condițiilor umane și a activităților ludice permite surprinderea unor particularități ale personalității care pot fi mascate în alte împrejurări. Orice manifestare sau act comportamental este rezultatul a două elemente (E. Verza):

- a naturii persoanei care acționează sau reacționează (factori subiectivi).

- a naturii situației în care se află subiectul (factori obiectivi). Diagnoza psihică are valoare relativă deoarece subiectul cu dizabilități prezintă variații notabile de la o perioadă la alta, de la o vârstă la alta, ca urmare atât a acumulărilor prin programele recuperatorii cât și o dezvoltare a funcției compensatorii ce se modifică în permanență sub influențele educației și activității.

Recuperarea și compensarea au următoarele caracteristici:

- deosebit de active pe toate palierele dezvoltării la handicapății senzoriali (de văz și auz), psihomotori și de limbaj;
- dar există perioade de stagnare și oscilații la handicapății de intelect;
- la aceasta se adaugă și posibilitățile reduse de delimitare, în toate situațiile, a zonelor normale de cele deteriorate sau în curs de evoluție inevitabilă spre handicapare.

O asemenea situație este vizibilă la handicapării de limbaj, la cei senzoriali și motorii, dar este limitată la deficienți de intelect deoarece memoria este deficitară și achiziția în dezvoltare este lentă.

Pentru urmărirea nivelului de dezvoltare psihică și a modificărilor comportamentale bazate pe învățare se impune reexaminarea periodică la intervale de timp ceva mai lungi care prezintă semnificația precizării noului QI și emiterea unor judecăți de valoare și predicție asupra subiectului.

Condițiile care trebuie îndeplinite pentru efectuarea unei psihodiagnoze valide în psihopedagogia specială sunt următoarele:

Pentru efectuarea unei psihodiagnoze riguroase și alăturarea unui program recuperatoriu eficient, dosarul trebuie să mai cuprindă date obținute prin anamneză, chestionar, observație, etc.

Pentru psihopedagogia specială, triada prin care se construiește competența psihodiagnosticianului este dată de *triada testare- evaluare- diagnosticare*. De aici predicția care se impune a fi efectuată de același specialist din mai multe domenii de competență și practici de organizare a procesului instructiv-educativ în vederea recuperării persoanelor cu dizabilități.

În cazul polihandicapului, avem de-a face cu handicapuri severe sau profunde fie într-un palier al activităților fizice și psihice, fie cu dificultăți în toate componentele principale ale activității psihofizice. Dar, putem întâlni și handicapuri singulare, reunite, și care pot fi, însă, extrem de grave (profunde) și la care componenta afectată este deteriorată total și pe toate secvențele acesteia. Astfel, apar disfuncționalități la nivel organic, care pot să afecteze, negativ, planul psihic general.

Sintagma „tulburări de învățare” este cunoscută în literatura de specialitate sub denumiri sinonime cum ar fi: deficiențe de învățate, greutate sau dificultăți de învățare.

Complexitatea deosebită a problematicii în discuție a necesitat soluționarea acesteia într-o anumită manieră interdisciplinară.

PLAN DE ACȚIUNE PENTRU INTEGRAREA COPIILOR CU DIZABILITĂȚI

*prof. Gherasim Mihaela,
prof. Pop-Moroșan Ioana
Școala Gimnazială "Mihai Eminescu" Năsăud*

Adaptarea la permanentele cerințe schimbătoare ale unei lumi care evoluează rapid, care necesită abordări multiple ale fenomenelor naturale sau sociale și care impune adoptarea de strategii eficiente în vederea atingerii tuturor obiectivelor sale, presupune implicarea activă a întregii societăți pentru a pune în centrul preocupărilor sale *OMUL*.

Elementul central al societății, element care poate contribui în mod valoros și radical la evoluția tuturor elementelor componente ale societății este *EDUCAȚIA*.

Educația incluzivă este un proces complex, de durată care necesită analize, schimbări și construcții continue pentru a realiza politici și practici incluzive și a asigura bazele unei culturi incluzive.

Educația incluzivă, respectiv integrarea elevilor cu cerințe educaționale speciale în învățământul de masă a apărut ca o provocare spre schimbarea atitudinilor și mentalităților, dar și a politicilor și practicilor de excludere și segregare. Integrarea elevilor cu cerințe educaționale speciale în învățământul de masă are ca scop rezolvarea câtorva dintre problemele pe care le întâmpină copiii în procesul educației și dezvoltării lor. (Amen, G. D, 2012)

Educația de bună calitate reprezintă un DREPT fundamental al omului și copiii au dreptul la educație generală, iar modelul incluziunii socio-educaționale are la bază acest drept, înglobat în dreptul internațional. Fiecare copil, indiferent de apartenență sau de nivelul de dezvoltare a capacităților sale, are dreptul la o educație de bună calitate care să conducă în cea mai mare măsură la dezvoltarea capacităților sale cognitive și de integrare socială.

Fiecare copil este înțeles ca un participant activ la învățare și predare și pentru că fiecare aduce cu sine în procesul complex al învățării și dezvoltării o experiență, un stil de învățare, un model social, o interacțiune specifică, un ritm personal, un mod de abordare, un context cultural căruia îi aparține.

Conceptul de „educație pentru toți” a fost lansat în 1990 în Tailanda la Conferința Internațională a Ministerului Educației, iar în 1994 la Salamanca, în Spania, s-au lansat dimensiunile educației pentru toți care constau în calitatea actului educațional și acces pentru toți copiii: „ Școlile trebuie să primească toți copiii, fără nici o deosebire privind condițiile lor fizice, sociale, emoționale, lingvistice sau de altă natură. Acestea se referă și la copiii cu dizabilități sau talentați, copiii străzii și copiii care muncesc, copii din populații îndepărtate sau nomade, copii aparținând minorităților lingvistice și etnice...”

Pentru ca activitatea instructiv – educativă să fie profitabilă pentru toți elevii, aceasta trebuie să se realizeze diferențiat. Educația diferențiată vizează adaptarea activității de instruire la posibilitățile diferite ale elevilor, la capacitatea de înțelegere și ritmul de lucru propriu unor grupuri de elevi sau chiar fiecărui elev în parte.

Pentru ca educația copiilor cu cerințe speciale să fie eficientă, pe de o parte trebuie să aibă un caracter integrat, iar pe de altă parte trebuie să aibă un caracter diferențiat, să fie adaptată particularităților elevilor.

Caracterul integrat al învățământului ne pune în fața problematică a situației în care un copil

cu handicap este integrat într-o clasă obișnuită. În fapt este vorba pe de o parte de situația copilului respectiv, iar pe de altă parte, de situația clasei în care este integrat. Sub ambele aspecte, ceea ce urmărim este o bună înțelegere reciprocă, o existență socială normală a copiilor, în ciuda diferențelor existente. Pentru copilul cu handicap aceasta înseamnă a fi înțeles și acceptat, cu tot ce are el pozitiv, cu tot ce poate aduce vieții de grup. Această normalizare a relațiilor este benefică și pentru ceilalți elevi, care învață să respecte dreptul la diferență, să fie solidari cu semenii lor care întâmpină dificultăți în viață.

Procesul de integrare educațională a elevilor cu CES include elaborarea unui plan de intervenție individualizat, în cadrul căruia, folosirea unor modalități eficiente de adaptare curriculară joacă rolul esențial.

Raporturile ce se stabilesc cu fiecare elev în parte sunt foarte importante. Elevul trebuie să simtă că este apreciat ca individ. Astfel, elevii vor participa la procesul de învățământ după posibilitățile fiecăruia, cadrele didactice trebuind să-și adapteze metodele pedagogice în consecință.

Copiii sunt o categorie socială care în ciuda aparențelor nu au timp să aștepte: dacă sunt lăsați să crească fără ajutorul de care au nevoie, personalitatea viitorului adult are cu siguranță de suferit.

Printre marile provocări ale unui dascăl, integrarea unui elev cu cerințe educaționale speciale într-o clasă obișnuită, este, de departe, cea mai mare dintre toate. Legislația este generoasă, însă incluziunea este un proces nestandardizat, nu există o strategie unitară de aplicare a legislației în vigoare, profesorii nu au fost suficient instruiți să lucreze cu elevi cu CES, iar adaptarea materiei și a mijloacelor de predare-învățare este dificil de realizat de cele mai multe ori. Copiii cu CES au dificultăți de învățare și au nevoie de ajutor suplimentar în gândire, la înțelegere, în plan senzorial și emoțional, în vorbire, în plan fizic.

Vreau să scot în evidență câteva idei creative care îi ajută pe elevi să se integreze mai bine în colectivul clasei și prin urmare să interacționeze.

Idei de activități:

- activități de stimulare senzorială

Orele de muzică și mișcare; arte vizuale și abilități practice, precum și cele de joc și mișcare sunt cele mai generoase pentru includerea în programă a jocurilor senzoriale distractive pentru elevii cu CES. Iată un exemplu care va cuceri întregul colectiv:

Cursa broșuțelor. Într-o cutie se pun două broșuțe făcute din hârtie (origami). Fiecare copil primește câte un pai de suc în care trebuie să sufle până când animăluțul său ajunge la linia de final. Activitățile care implică suflatul ajută de asemenea și la corectarea dificultăților de vorbire și pronunție.

-activități specifice de formare și dezvoltare a abilităților de viață independentă (activitățile sunt repetate până când devin rutină, copiii învață pe bază de model pe care să-l reproducă sau pe care să-l imite, demonstrarea fiecărei acțiuni este însoțită de explicații clare și simple, fiecare acțiune se segmentează în operațiuni simple, ușor de realizat, până când devin automatism.) A. Ghergut, 2005

Exemple de jocuri: *Învățăm să numărăm*, *Asociere numere cantitate – Frunze pe copac (monede, plastilină, nasturi, porumb, paste, fasole, etc.)*, *Cutie cu obiecte cu litera inițială „M” : mașină, măr, mâncare, miere, etc.*, *Asociere numere – cantitate*

- activități specifice de formare și dezvoltare a abilităților generale de comunicare (jocuri și activități adaptate vârstei, diagnosticului și nivelului de dezvoltare al fiecăruia, prin care se urmărește formarea și educarea capacității de a utiliza limbajul în diverse contexte sociale)

-activități specifice de formare și dezvoltare a abilităților de socializare (activități și jocuri sportive, vizite în alte școli, plimbări în parc, mers la cumpărături, la cofetărie)

Exemple de jocuri de socializare:

„Poștașul”- este un joc iubit atât la grădiniță, cât și în clasele primare. Un copil ține o

scrisoare în mână și poartă un dialog introductiv cu întregul colectiv:

-Cine este?

-Poștașul!

-Și ce ne aduce?

-O scrisoare?

-Pentru copiii care...(mănâncă, dansează, cântă la pian, se spală pe dinți etc).

Copiii încearcă să gesticuleze cât mai bine provocarea lansată de către poștaș, iar acesta îl va alege pe următorul, în funcție de cât de bine au îndeplinit sarcina.

Fiind un joc simplu, care implică mimica, mai mult decât comunicarea, elevul cu CES se va simți în largul său, va realiza că poate face aceleași lucruri cu cei din clasa lui. Starea de bine pe care o trăiește la școală un elev este cea mai puternică armă pentru integrare și pentru obținerea succesului școlar.

„Deschide urechea bine!”- Un elev stă pe un scaun, în fața clasei și, după ce ascultă cântecelul („Deschide urechea bine să vedem ghicești ori ba, cine te-o striga pe nume, hai ghicește, nu mai sta!”) trebuie să spună numele colegului care l-a strigat. Jocul este extrem de util pentru toți copiii care formează un nou colectiv, este o modalitate facilă de a învăța numele colegilor.

-Activități de logopedie

-Activități specifice de formare și dezvoltare a abilităților emoționale și comportamentale (jocuri și activități pentru pozitivarea în raport cu propria persoană sau cu alte persoane, prin jocuri pentru dezvoltarea gândirii și atenției, jocuri de rol, alte exerciții specifice ce au rolul de a învăța copilul să facă față problemelor sale emoționale și comportamentale, spre a progresa către o viață independentă)

Resurse :

-Planșe cu imagini pentru a se dezvolta limbajul. Imaginile trebuie să fie punct de plecare pentru discuții frontale, care să dezvolte atenția și creativitatea.

-Material distributiv. Elevii pot alcătui mici texte, oral sau scris. Materialul se poate folosi și pentru munca în echipe, grupuri mici care favorizează interacțiunea elevului cu colegii săi.

-Calculatorul îi ajută pe elevi să vadă ceea ce nu pot vedea în mediul lor obișnuit de viață (prezentări Power Point), jocurile pot fi folosite în oricare secvență a lecției: pentru fixarea cunoștințelor, pentru reactualizarea lor, pentru predare. (A. Ghergut,2005)

Strategii de învățare:

Cea mai bună cale rămâne, ca de fiecare dată, jocul.

Este ”jocul” pe care un cadru didactic trebuie să-l practice zi de zi, 5 ani, cât durează ciclul primar. De la modul în care este prezentat în prima clipă elevul cu CES, la obiectivitatea cu care predă și evaluează membrii colectivului de elevi, la includerea în activități a tuturor, depinde și atitudinea copiilor față de colegul lor special.este pentru copii modelul de conduită pe care îl urmează în primii ani de școală, ea este cheia pentru incluziune.Vorbim astfel, de o atitudine constantă a profesorului- ”jocul de-a normalitatea”.

Folosirea situațiilor de joc în învățare, jocurile de rol, dramatizarea, folosirea povestirilor cu nume de elevi din clasa sau cu situații prin care au trecut elevii. Jocul stimulează funcțiile intelectuale, modelează procesele afectiv – motivaționale. Interdisciplinaritatea: descoperirea unei maniere originale de a aborda un subiect comun pentru a crea conexiuni posibile și necesare în vederea atingerii scopului propus, îmbinarea metodelor folosite la celelalte materii. Lucrul în grup oferă o gama largă de interrelații care sprijină învățarea și evidențiază rolul social al acesteia.

Se folosesc cu succes metodele interactive: brainstorming, jurnalul cu dubla intrare, ciorchinele, cubul, eseul de cinci minute.

Evaluare

- verificări orale și scrise diferențiate și cu sprijin (indicații);

- observarea sistematică a comportamentului;
- suplimentarea timpului sau cerințe mai puține la evaluări;
- aprecieri verbale;
- fișe de observare a progresului.

Pentru părinți

Idei de activități

- consilierea părinților;
- programe de mentorat;
- programe de voluntariat;
- vizite acasă;
- parteneriate școală-familie-comunitatea de afaceri;

Strategii:

-metode de lucru experiențiale interactive, creative, bazate pe cooperare și valorificarea resurselor și experiențelor fiecărui participant (brainstorming, studiul de caz, problematizarea, jocul de rol, hărțile/ spațiile de viață , exercițiul, învățarea prin cooperare, mozaicul, turul galeriei, observația, analiza produselor activității, dezbaterea)

Resurse

- rechizite
- ppt-uri tematice și tehnologii informatizate
- pliante/reviste/postere informative
- umane: logopezi, psihologi, consilieri școlari, profesori de sprijin

Evaluare

- chestionare
- observarea sistematică
- portofolii cu produsele activităților

Pentru cadre didactice

Idei de activități

- proiectarea și implementarea diverselor activități de evaluare a elevului cu CES. Pașii metodici ar fi: observarea directă a copilului și interviul cu părinții și terapeutii, studierea documentelor de diagnostic și a recomandărilor primite de la specialiști; totul pentru cunoașterea competențelor reale ale celui mic, pentru a depista tipul de inteligență care primează, modul de învățare, aspecte care îl motivează în viața de zi cu zi;
- colaborarea cu profesorul de sprijin/consilierul școlar (PIP sau Plan de remediere, după caz);
- adaptarea programei școlare este un document de maximă importanță, ce trebuie elaborat de, profesorul de sprijin împreună cu învățătorul și care poate suferi modificări constatăte, în funcție de evoluția copilului pe parcursul unei unități de învățare sau al unui semestru.
- plan de intervenție comun cu profesorii de la clasă;
- simpozioane/conferințe/cursuri de formare vizând integrarea copiilor cu CES
- ateliere de lucru în cadrul Comisiei metodice
- activități comune părinți-profesori-elevi (parteneriate)
- predarea în echipă cu profesorul de sprijin/consilierul școlar etc.

Strategii de învățare

- mese rotunde
- debateri
- studiul de caz
- lucrul în echipă

Resurse

- pliante/ reviste/ postere informative
- tehnologii informatizate
- listă cu lucrări de specialitate
- cadru normativ (Ordin Nr. 3124/2017; Ordin Nr.1985/2016)

Evaluare

- chestionare
- portofolii cu produsele activităților

Din păcate, nu toate cadrele didactice nu au această deschidere și de aceea auzim deseori exemple de segregare a copiilor cu cerințe educaționale speciale; dar apar din ce în ce mai des exemple de bune practici, în care școala devine a doua casă pentru astfel de elevi.

BIBLIOGRAFIE

1. A. Ghergut, Sinteze de psihopedagogie speciala, Editura Polirom, 2005;
2. Amen, G. D, Schimbă-ți mintea ca să te vindeci de tulburările emoționale, București, Editura Curtea Veche,2012;
3. Davis, N, Povești terapeutice, partea a IV-a-POvești pentru problemele legate de mediul școlar, Midoprint, Cluj-Napoca, 2010;
4. Green, C, Chee, K, Să înțelegem deficitul de atenție însoțit de tulburarea hiperkinetică, editura Aramis,2009;
5. Green, W. Ross, Cum să îmbunătățim disciplina copiilor la școală, editura Orizonturi, 2015;
6. Green, W. Ross, Pierdut și regăsit-cum îi ajutăm pe elevii cu probleme,comportamentale (și astfel pe toți ceilalți), editura ASCR, Cluj-Napoca,2017;
7. Snailman, L, Povești terapeutice, Midoprint, Cluj-Napoca,2010;
8. <https://www.scribd.com/document/465597958/plan-de-actiune-pentru-integrarea-copiilor-cu-dizabilitati>

EDUCAȚIA INCLUZIVĂ ÎN GRĂDINIȚĂ

*Profesor învățământ preșcolar: Mureșan Alina
Grădinița cu program prelungit, nr. 1, Năsăud jud. Bistrița-Năsăud*

” Există un singur fel de a înțelege oamneii, anume de a nu ne grăbi să îi judecăm, ci de a trăi în preajma lor, de a-i lăsa să se explice, să se dezvăluie zi de zi, să se zugrăvească ei înșiși în ei...” (Charles Augustin Saine – Beune)

Educația pentru toți copiii este o cerință fermă și clară a epocii noastre, determinată de nevoile acute ale timpului prezent. În filozofia lumii moderne materializată în politicile educaționale internaționale și naționale, se caută răspuns la întrebări firești care doresc să exemplifice îngrijorarea față de viitorul lumii.

Educația pentru toți este generatoarea perspectivei incluzive asupra educației. Pornind de la deschiderea oferită de sintagma „educație pentru toți”, prin acces și participare, pas cu pas, se ajunge la educația incluzivă care se definește ca o schimbare majoră ce presupune politici, practici și culturi incluzive. Educația incluzivă presupune existența sprijinului care să egalizeze șansele tuturor și să se adreseze fiecăruia. Putem sintetiza că educația pentru toți devine coerentă dacă se bazează pe educația incluzivă și dacă se definește ca: • educație de calitate; • eficiență; • responsabilitate; • pluridisciplinaritate; • proces complex; • strategie de respectare a drepturilor; • evidențiere a valorii individuale umane.

Atunci când vorbim de educație incluzivă, ne referim la programe de educație cât mai adecvate și adaptate, adică programe care să asigure accesul și participarea tuturor, valorizând diversitatea și acordând importanță fiecărui copil în parte. Nu este suficientă includerea unui copil într-un grup educativ sau în cadrul unui program.

Educația incluzivă înseamnă sprijin și educație pentru toți, grijă și atenție pentru fiecare.

O grădiniță incluzivă se adaptează nevoilor și particularităților copiilor. Centrul preocupărilor este în a oferi ocazii de învățare și dezvoltare fiecăruia în parte, pentru că fiecare este important.

Desigur, când se prezintă educația incluzivă în grădiniță ne gândim în primul rând la copiii cu CES. Nu este însă suficient să ne referim numai la această categorie de copii, cu atât mai mult cu cât educația incluzivă evită orice formă de ierarhizare și de etichetare a copiilor. Unii copii au nevoie să fie sprijiniți pentru că au caracteristici, particularități, stiluri de învățare și ritmuri de dezvoltare diferite de ale celorlalți. Integrarea educativă vizează reabilitarea și formarea persoanelor cu nevoi speciale, aflate în dificultate psihomotorie, de intelect, de limbaj, psihocomportamentală, senzorială, printr-o serie de măsuri de natură juridică, politică, socială, pedagogică. Astfel, conștiința copiilor, de la cea mai fragedă vârstă, trebuie formată și dezvoltată, învățându-i pe aceștia că primirea copiilor „diferiți”, alături de toți ceilalți, trebuie făcută nu de dragul lor, în primul rând, și nu din milă pentru ei, ci pentru dreptul fiecărui individ de a participa la acțiuni comune pentru dezvoltarea lui ulterioară, pentru a contribui și el la dezvoltarea comunității în care trăiește.

Grădinița are ca scop crearea unui program coerent și coordonat de incluziune a copiilor preșcolari cu diferite dizabilități, de alte etnii, proveniență socială etc. și pregătirea celorlalți copii în vederea acceptării acestora alături de ei, fără diferențe de manifestare comportamentală sau verbală.

Primirea în grupă a copilului cu cerințe educative speciale, atitudinea față de el trebuie să păstreze o aparență de normalitate, copilul trebuind să fie tratat la fel cu ceilalți copii din grupă.

Conduita și atitudinea educatoarei trebuie să demonstreze celorlalți copii că i se acordă preșcolarului cu dizabilități. Ea trebuie să își asume rolul de moderator, să promoveze contactul direct între copiii din grupă și să direcționeze întrebările și comentariile acestora către copilul cu cerințe educative speciale.

De asemenea, trebuie să-i încurajeze și să-i stimuleze ori de câte ori este nevoie pe aceștia, dându-le încrederea în forțele proprii, în propria reușită în acțiunile întreprinse, evidențiind unele abilități sau interese speciale lor în dezvoltarea și sprijinirea cărora trebuie implicate și familiile copiilor. Copiii cu cerințe educative speciale integrați în programul grădiniței trebuie să dispună de o bună colaborare între educatoare, părinți, psihologi și profesorul logoped. Părinții sunt parteneri la educație pentru că dețin cele mai multe informații despre copiii lor.

Această relație a grădiniței cu părinții copiilor cu cerințe educative speciale este necesară și benefică. Părinții informează grădinița și despre factorii de influență negativă care ar trebui evitați (fobii, neplăceri, stimuli negativi, atitudini care determină inhibarea / izolarea copiilor). Angajarea și responsabilizarea familiei în educația copiilor este fundamentală pentru reușita participării la programul instructiv-educativ al grădiniței. La orice copil, în mod particular la copiii cu dizabilități, gradul de interes și de colaborare a părinților cu grădinița este, cel mai adesea, proporțional cu rezultatele obținute de aceștia. De aceea, putem afirma că familia este primul educator și are cel mai mare potențial de modelare.

Grădinița are rolul de a sprijini familiile să aibă încredere în resursele proprii, să facă față greutăților cu care acestea se confruntă. Educația părinților și consilierea acestora au un rol important în integrarea copiilor cu afecțiuni de natură psihică, emoțională ori de altă natură în grădiniță. Rezultatele muncii pentru promovarea incluziunii, atât directe cât și indirecte, față de partenerii educaționali, părinți, apar după intervale mari de timp și sunt efectul unui exercițiu asiduu, susținut.

Grădinița este incluzivă printr-un curriculum flexibil și deschis ce permite adaptări succesive. Nu copilul urmează curriculumul, ci acesta este un instrument menit să sprijine dezvoltarea lui, se adaptează nevoilor și particularităților acestuia. Când spunem „grădiniță incluzivă”, nu trebuie să ne ducem cu gândul la copiii cu CES, ci la fiecare copil în parte, pentru că fiecare are un ritm propriu de dezvoltare și la un moment dat poate avea nevoie de anumite cerințe speciale în ceea ce privește educația. Există, de asemenea, și anumite situații de risc, în care educatoarea trebuie să cunoască trăirile și comportamentele copilului, pentru a-l sprijini.

Bibliografie

- Ecatarina Vrășmaș-, „Educația copilului preșcolar”, Editura ProHumanitas, București, 1999;
- Ecatarina Vrășmaș-, „Introducere în educația cerințelor speciale”, Editura Credis, București, 2004.

EDUCAȚIA INCLUZIVĂ ÎNTRE PROVOCĂRI ȘI PERSPECTIVE.ROLUL PROFESORULUI ÎN ȘCOALA INCLUZIVĂ.

*Prof. Nicoleta Mureșan, Școala Gimnazială „Mihai Eminescu” Năsăud
Prof. George Mureșan Liceul Silvic „Transilvania” Năsăud*

Problematica cerințelor speciale în educație și asigurarea de șanse egale la educație și formare pentru toți copiii au devenit o preocupare prioritară pentru specialiștii din sistemul de învățământ românesc, în contextul promovării principiilor educației pentru toți și al normalizării vieții persoanelor cu cerințe speciale. Lumea contemporană este tot mai dinamică, influențând politicul, economicul, socialul. Printre primele sectoare sociale afectate de aceste schimbări de durată a fost și rămâne învățământul, îndeosebi cel pentru copiii cu cerințe educative speciale – o problemă a sistemului educațional, care nu poate răspunde exigențelor speciale din motive obiective și subiective.

Educația incluzivă este un proces complex, de durată, care necesită analize, schimbări și construcții continue pentru a realiza politici și practici incluzive și a asigura bazele unei culturi incluzive. Paradigma educației incluzive lansată în anii '90 ai secolului trecut pentru a depăși abordarea educației integrate s-a dovedit îngustă și insuficientă în asigurarea dreptului la *educație pentru toți copiii și oamenii*. Un rol deosebit în fundamentarea paradigmei *educația incluzivă - educație pentru toți* l-a avut recunoașterea efectivă și plenară, a tuturor drepturilor, pentru toți copiii, Convenția cu privire la drepturile omului, nevoia de incluziune în educație - educația pentru toți nu poate fi realizată efectiv decât dacă se acordă o atenție deosebită, specială celor mai vulnerabili și mai marginalizați, pentru a se preveni și diminua *marginalizarea și excluderea socială*, UNESCO, Conferința de la Salamanca, sistemele educaționale trebuie să fie incluzive și să caute în mod activ să cuprindă toți copiii și să răspundă cu flexibilitate la situațiile și nevoile tuturor copiilor/elevilor, Forumul mondial al educației pentru toți de la Dakar, crearea posibilităților persoanelor cu dizabilități să participe la *școlarizarea obișnuită* care este importantă nu doar pentru aceștea, ci și pentru persoanele fără dizabilități, în beneficiul înțelegerii de către oameni a diversității umane... Toate persoanele cu dizabilități, indiferent de natura și nivelul de deficiență au acces egal la educație. Astfel, incluziunea cuprinde principiul ca școlile să primească toți copiii, indiferent de condiția lor fizică, intelectuală, socială, emoțională, lingvistică sau alte condiții și, de asemenea, să se adapteze și să răspundă nevoilor acestora. Nevoia de incluziune în educație a început să devină astfel o parte integrantă a sistemului național de planificare a învățământului; dezvoltare a curriculum-ului; dezvoltare a organizării școlare

Dacă prin abordarea de tip educație integrată se aveau în vedere mai ales obiective legate de școlarizarea „normalizată” a copiilor cu CES, cât mai aproape de instituțiile școlare și clasele obișnuite – deci accentul se pune pe copii și formele de suport pentru aceștia – incluzivitatea educației are ca sens și obiectiv principal adaptarea școlii la cerințele (speciale ori adiționale) de învățare ale copiilor, iar prin extensie, adaptarea școlii în general la diversitatea copiilor dintr-o comunitate - ceea ce presupune reforma și dezvoltarea de ansamblu a școlii (din comunitate). Este nevoie așadar de o abordare la nivel de sistem educațional, în totalitatea acestuia, cu provocări însemnate pentru toate sectoarele – inclusiv pentru cel de învățământ. Înțelegerea

Educației pentru toți în relație directă cu Educația incluzivă nu poate fi realizată

fără o schimbare a percepțiilor, imaginilor și ideilor tradiționale despre educație. Toți avem nevoie de educație, nu numai unii dintre noi, societatea nu este formată numai din unii oameni, ci din toți. Educați sau mai puțin educați, suntem parte a întregului și dăm fiecare identitate și specific comunității din care facem parte. Valoarea unui om este dată de unicitatea sa, de ceea ce reprezintă el prin particularitățile, caracteristicile, capacitățile și competențele pe care le are, dar și de modul în care este integrat social, apreciat de comunitatea și societatea din care face parte. Astfel, fiecare om are dreptul de a beneficia de sprijin pentru formarea și integrarea lui socială și individuală. Copiii cu CES au dreptul de a se dezvolta și forma cât mai adecvat pentru a-și construi unicitatea și a participa la identitatea socială și culturală din care fac parte, societatea trebuie să le ofere sprijin la nivel de familie, grădiniță și școală. Toți copiii au dreptul, și este firesc să fie participanți, la o educație de calitate, eficientă și permanent.

Principalele provocări pe care le ridică incluziunea educațională a copiilor cu dizabilități sunt generate și de următoarele situații: caracterul interinstituțional al evaluării, lucrul în echipă, colaborarea cu părinții, eterogenitatea colectivelor de elevi din școlile inclusive.

Provocări generate de caracterul interinstituțional al evaluării copiilor cu dizabilități. În lipsa unor protocoale clare de colaborare între instituțiile implicate în evaluarea copiilor cu dizabilități apar o serie de dificultăți. Specialiștii în educația incluzivă consideră că evaluările pe care le primesc din partea altor instituții sunt făcute sumar, cu foarte puține detalii, nu oferă foarte multe informații iar din ele nu reiese tabloul copilului

Provocări generate de lucrul în echipă. Din interviurile cu cadrele didactice din școlile incluzive a reieșit faptul că întotdeauna au avut elevi cu dificultăți de adaptare școlară, care asimilau greu materia, iar părinții nu acceptau ca ei să frecventeze școala specială.

Înainte de introducerea profesorilor de sprijin și a celorlalți specialiști, cu ei lucrau doar cadrele didactice care predau la clase.

Munca în echipă implică un schimb permanent de informații, de încredere și respect reciproc între specialiști, dar ascunde și o „muncă de culise”¹, astfel încât toți specialiștii să înțeleagă nevoile acestor copii și să-și împartă responsabilitățile.

Provocări generate de colaborarea cu părinții. Colaborarea cu părinții implică provocări pentru toți profesioniștii care se confruntă cu rezistența părinților, fie din teama de etichetare, respingere sau orientare a copilului spre școala specială, fie datorită comodității.

Provocări generate de colectivele de elevi. Lucrul cu colectivele de copii cu CES determină cadrele didactice să depună o muncă grea ca volum care presupune consum nervos, îi determină să trăiască sentimentul lipsei de eficiență, în ceea ce privește activitatea lor..

Despre menirea dascălului se pot afirma multe, activitatea lui poate fi abordată din diferite puncte de vedere. În acest context, analiza rolului profesorului oferă posibilități multiple și complexe de studiu.

Se pot întreprinde cercetări diverse și multiple care să urmărească activitatea, evoluția tânărului profesor, ajungându-se până la analiza muncii cadrelor didactice cu experiență, cu bogate realizări.

Profundele transformări înnoitoare au avut efecte considerabile asupra științelor educației, implicit a statutului și a rolului cadrelor didactice.

Odată cu lansarea formală a paradigmei „educație pentru toți”, după anul 1990, direcțiile strategice care au impus o mai mare responsabilitate și flexibilitate a serviciilor educaționale românești, au constatat în democratizarea școlii și în acțiunile de egalizare a șanselor tuturor elevilor, atribuind cadrelor didactice un nou statut și roluri multiple.

Preocupările intense ale specialiștilor din domeniul educației, în special din a doua jumătate a secolului al XX-lea, s-au concretizat în găsirea unor noi soluții la provocările apărute

în fața școlii, ca: dificultățile la învățatură, atitudini și comportamente problematice, clasele incluzive, absentism, abandon școlar ș.a.

Implicit, au generat preocupări pentru a găsi formule noi de solidaritate umană, căi de prospectare a unor strategii eficiente pentru stimularea progresului la toți elevii, mai ales la cei supradotați, modernizarea învățământului și formarea cadrelor didactice.

Pentru a lucra într-un mediu educațional incluziv, cadrele didactice trebuie să posede și o serie de calități manageriale, pornind de la capacitatea profesorului de a planifica și a organiza activitățile clasei, astfel încât să asigure un climat favorabil învățării. Astfel, profesorul incluziv se va baza pe următoarele principii:

- recunoașterea unicității și a individualității fiecărui elev;
- încurajarea, valorizarea și acceptarea diversității;
- evaluarea comportamentului specific, fără etichete personale și caracterizări globale ale persoanei;
- exprimarea deschisă a încrederii în capacitatea de schimbare pozitivă;
- încurajarea comportamentului pozitiv al elevului;
- evidențierea rolului respectului de sine ca premiză în dezvoltarea personală.

Printre calitățile unui profesor incluziv, dragostea pentru copii este esențială. Un bun profesor are o vocație interioară pentru comunicarea adecvată a informației, adaptată și individualizată, ținând cont de potențialul psihoindividual al elevilor săi.

Atitudinea pozitivă a profesorului își pune amprenta asupra relațiilor în clasă, iar dacă acesta le arată elevilor săi dragoste, respect și înțelegere, procesul didactic va fi mult simplificat.

Empatia este și ea foarte importantă când se vorbește despre profesorul incluziv: acesta trebuie să cunoască psihologia copiilor cu CES, să știe cum funcționează mintea lor și în primul rând să poată să-i înțeleagă pe copii.

Empatia înseamnă intuiție, înțelegere, a putea să pătrunzi în lumea interioară a copilului și a putea să privești lucrurile (și) din perspectiva sa. Înseamnă și a putea să îți cunoști cât se poate de bine fiecare elev și să preconizezi care dintre ei va manifesta anumite dificultăți în anumite situații.

Printre calitățile unui bun profesor se află și competențele sociale: un profesor care știe să comunice cu elevii săi trebuie să fie sociabil, dezinvolt, deschis, să aibă abilități de relaționare dezvoltate.

În concluzie: educația incluzivă fiind un fenomen complex, constituie o provocare pentru instituțiile implicate și pentru societatea în ansamblu și are drept consecință nevoia de schimbare atât a mentalităților cât și a politicilor educaționale.

Este recunoscut faptul că, în ultimii ani, s-au făcut progrese simțitoare în ceea ce privește incluziunea elevilor cu dizabilități în școlile de masă însă aceste realizări/încercări rămân a fi insuficiente pentru asigurarea șanselor egale la educație și instruire copiilor cu CES.

Bibliografie

Gherguț, A. Psihopedagogia persoanelor cu cerințe speciale. Strategii diferențiate și incluzive în educație, Editura Polirom, Iași, (2006),
Crețu, T. Psihologia educației. București: Credis; (2004).

EDUCAȚIA INCLUZIVĂ. CONCEPT ȘI PRINCIPII

*Prof. Muthi Anamaria
Școala Gimnazială „Mihai Eminescu”, Năsăud, BN*

Școala este o instituție a comunității care trebuie să ofere servicii educaționale oricărui copil/tânăr, indiferent de originea, natura sau particularitățile lui bio-psiho-socioculturale. Termenii de integrare școlară și educație integrată care au apărut ca o reacție la formele de segregare în educație au fost înlocuiți treptat cu educație incluzivă care pune accent pe diversitatea umană și pe respectul față de semenii diferiți din jurul nostru.

Conceptul de incluziune s-a folosit inițial ca alternativă la integrare, dar s-a constatat că dincolo de copiii cu dizabilități, care erau o prioritate în integrare, mai sunt și alte categorii de copii cu cerințe speciale în plan educațional (copii cu dificultăți de învățare, tulburări emoționale, comportamentale, copii proveniți din medii socio-economice, culturale și etnice defavorizate, copii sub protecția instituțiilor, etc.) pentru care sunt necesare intervenții și abordări specializate, inclusiv servicii de sprijin în școală pentru o evoluție pozitivă a lor în plan educativ.

Incluziunea încurajează școala să-și schimbe rolul său de școală „obișnuită”, în context educațional incluziunea presupune dezvoltarea de relații interpersonale deschise, pozitive între elevi, flexibilizarea programelor școlare, diversitatea strategiilor educaționale și asigurarea serviciilor de intervenție și suport pentru elevii cu cerințe speciale, promovarea egalității în drepturi și responsabilități pentru toți elevii, asigurarea accesului în mod egal la oportunități de învățare, parteneriat funcțional între școală și familie, implicarea activă a comunității în programele și activitățile dezvoltate de școli.

O școală incluzivă este definită prin respectarea unei liste cu aspecte reprezentative (S.Stainback, W. Stainback și M.Forest,1998, p. 24) , și anume: recunoaște și acceptă diferențele de natură intelectuală, fizică, psihică, socioculturală din rândul elevilor; asigură o abordare individualizată pentru toți elevii; concepe strategii didactice în acord cu cerințele oricărui elev; oferă servicii specializate, în funcție de cerințele educaționale ale fiecărui elev; desfășoară acțiuni permanente pentru identificarea cerințelor speciale, stabilind prioritățile pentru fiecare elev; promovează cooperarea și parteneriatul în școală, schimbul de experiență, lucrul în echipă și relațiile pozitive profesori - elevi – părinți.

Declarația de la Salamanca din 1994 introduce un nou cadru conceptual „educație/școală incluzivă”. În acest document se stipulează: „Școlile incluzive trebuie să recunoască și să răspundă nevoilor diferite ale elevilor, ținând cont de existența atât a unor stiluri diferite de învățare cât și a unor ritmuri diferite și asigurând o educație de calitate pentru toți prin intermediul unor curriculum-uri adecvate, a unor măsuri organizaționale, strategii de predare, a unui anumit mod de utilizare a resurselor și parteneriatelor cu comunitățile din care fac parte.”

Copiii cu cerințe educaționale speciale trebuie să aibă acces în școlile obișnuite (școlile publice), iar aceste școli trebuie să-și adapteze procesul didactic conform unei pedagogii centrate asupra copilului, capabilă să vină în întâmpinarea nevoilor de cunoaștere ale fiecărui elev în parte.

Principii ale educației incluzive, propuse în cadrul educației incluzive, în formulările Asociației Naționale pentru educația cerințelor speciale în Marea Britanie – NASEN, 1999):

1. Principiul diversității: organizarea sistemului educațional astfel încât să ia în calcul și să-și asume întreaga diversitate a persoanelor pe care le antrenează;
2. Principiul unicității caracteristicilor, intereselor, abilităților, motivației și nevoilor de învățare;
3. Principiul drepturilor egale la o dezvoltare personală, socială și intelectuală care să-i desăvârșească potențialul propriu;
4. Principiul accesului și participării fiecărui elev conform abilităților și nivelului de dezvoltare

Orice copil cu dizabilitate și/sau cu cerințe educaționale speciale orientat, acceptat și integrat într-o școală va trebui să beneficieze de acele categorii de servicii determinate de natura cerințelor educaționale speciale pe care le prezintă numite servicii educaționale de sprijin.

Acestea sunt: activități de învățare individualizată, activități de evaluare și adaptare curriculară, activități de intervenție recuperatorie individualizată, servicii pentru părinți, servicii pentru personalul didactic.

Adaptarea și integrarea școlară efectivă a copiilor cu dizabilități și/sau cu cerințe educaționale speciale presupune schimbări la nivel de școală, atitudine pedagogică pozitivă a cadrelor didactice, un management al clasei care să faciliteze forme mai flexibile de instruire și de organizare a colectivului, cu accent pe activități în comun, pe grupe bazate pe interacțiune și comunicare între elevi, planuri de învățământ și programe școlare individualizate, adaptate la particularitățile fiecărui copil cu dizabilitate/cerințe speciale, adaptarea materialelor și mijloacelor didactice, precum și intervenție specifică de recuperare în echipă interdisciplinară.

Se urmărește formarea atitudinilor pozitive față de elevii cu CES prin conștientizarea impactului propriilor percepții, convingeri și acțiuni în raport cu aceștia.

De asemenea, se urmărește dezvoltarea abilităților de a crea situații de învățare adaptate nevoilor individuale ale elevilor care să le faciliteze participarea în activitățile școlare.

Bibliografie

Gherguț, A., *Educația incluzivă și pedagogia diversității*, Iași, Editura Polirom, 2016

Gherguț, A., Frumos, L., *Educația incluzivă. Ghid metodologic*, Iași, Editura Polirom, 2019

Fartușnic, C., Vrăsmaș, T (coord.), Horga, I., Apostu, O., Balica, M. (2015). *Educație pentru toți și pentru fiecare. Accesul și participarea la educație a copiilor cu dizabilități și/sau CES din școlile participante la Campania UNICEF Hai la școală!*. Buzău: Editura Alpha MDN, 2016.

Stainback S., Stainback W., Forest M. (1998), *Educating All students in Mainstream of Education*, Paul H. Books Publishing Co. B.L.T.S.

http://educatieincluziva.info/ce_este_educatia_incluziva

ÎNVĂȚAREA ASISTATĂ DE COMPUTER ÎN TERAPIA PREȘCOLARILOR CU CERINȚE EDUCAȚIONALE SPECIALE

*Prof. inv. preșcolar: Nășcuțiu Alina Lenuța
Grădinița cu Program Prelungit Nr.1 Năsăud*

În procesul instructiv-educativ al copiilor cu cerințe speciale, computerul joacă roluri importante, este suport în comunicare și un sprijin în învățare. Introducerea lui în procesul instructiv-educativ face posibilă învățarea prin dezvoltarea comunicării și a deprinderilor. În ceea ce privește copiii cu cerințe educaționale speciale (cu dizabilități fizice și senzoriale), învățarea asistată de computer determină creșterea independenței în învățare.

Utilizarea computerului în procesul instructiv-educativ înregistrează și anumite efecte precum:

- dezvoltă creativitatea și abilitățile de rezolvare a sarcinilor;
- dezvoltă capacitatea preșcolarii de a opera cu semne și simboluri;
- motivează preșcolarul și astfel acesta poate continua procesul de învățare prin intermediul computerului;
- oferă suport în activitățile educaționale;
- pot fi atinse obiective formative referitoare la dezvoltarea abilității manuale, rapiditatea reflexelor, precizia observației, a memoriei, puterea de concentrare și stimulare a atenției.

Pentru preșcolarii cu dizabilități senzoriale și fizice, computerul poate părea inutil, nefolositor la prima utilizare, deoarece operarea cu diferite programe, jocuri, cântece, povești necesită un control al mișcărilor și o acuitate vizuală. Pentru a evidenția procesul instructiv-educativ al computerului și impactul acestuia asupra preșcolarii cu cerințe speciale, vom prezenta câteva exemple de aplicații ale învățării asistate de computer la diverse arii curriculare:

a) **Citirea și scrierea.** Folosind aceste mijloace, preșcolarii își pot corecta vorbirea, scrierea, pronunția, auzul fonematic. Cei cu dificultăți auditive au o neîndemânare de a opera cu informații obținute pe cale auditivă, un computer cu un program adecvat îi poate ajuta. În cazul dificultăților tactile și motorii, preșcolarii incapabili să ordoneze pe coloane elemente, șiruri de numere, prin intermediul computerului pot reduce aceste dificultăți. În cazul preșcolarii cu dificultăți moderate în învățare, cu un limbaj sărac și care își concentrează atenția pe termen scurt, nu colaborează la diferite activități, utilizând computerul accesează informații pe bază de imagini. Rezultatele obținute sunt creșterea concentrării atenției, colaborarea cu alți colegi.

Atenția vizuală, fixarea și urmărirea imaginilor pot fi consolidate folosind programe care aduc imagini colorate însoțite de sunete. Copiii care reușesc să-și concentreze atenția pot imita imagini, cei care nu vorbesc pot învăța cum să folosească imagini pentru a-și exprima alegerile, unii folosesc obiecte reale, similare celor de pe monitorul computerului. Computerul poate fi folosit ca și mediator în interacțiunea dintre copil și educator. Preșcolarii citesc imaginile și potrivesc cu prima literă a cuvântului, aceasta necesită abilitatea citirii imaginilor la preșcolarii. Folosirea acestor programe admite o diversitate de sarcini și modalități concrete; copiii completează desenele cu figuri diferite, răspund la întrebări, descoperă animale ascunse sau umbra acestora, dând indicații „jos”, „sus”, „în spate”, „în față”.

Intervenția profesorului, care rămâne o prezență activă, în comunicarea cu copiii, nu poate

fi înlocuită de computer, dar profesorul poate îmbunătăți împreună cu computerul capacitatea de a citi copiilor cu dificultăți de învățare.

b) **Comunicarea.** Ceea ce trebuie îndeplinit în această arie este: dobândirea înțelegerii cuvântului vorbit, formarea capacității de exprimare în activități de vorbire, ascultare. Capacitățile expresive includ vorbirea, expresile faciale, capacitățile interactive includ contactul vizual, capacitățile perceptive includ auzul, văzul care pot fi limitate. Alte variante de folosire a computerului în scopul ameliorării limbajului și comunicării folosesc personaje din desene animate pe care copiii îi pot duce cu ajutorul mouse-ului să exploreze diferite acțiuni, să se îmbrace, să se spele, toate acestea într-o grafică atractivă. Profesorul este cel care stabilește comunicarea vie cu copiii, prin intuiție, empatie, creativitate și cel care modelează caracterele acestora.

c) **Muzica.** Folosirea computerului permite copiilor să exploreze, să creeze diferite sunete și efecte muzicale, atingerea ecranului cu un deget poate produce un anumit sunet, mișcarea unui deget poate modifica tonalitatea sunetelor, diferite părți ale ecranului pot fi programate să producă sunete diferite. Folosind astfel de programe copiii își creează propriile sunete. Copiii cu cerințe speciale nu trebuie să învețe notele muzicale pentru a compune melodii, ei au zone colorate, atingând aceste zone sunetele se schimbă și le dezvoltă percepțiile auditive.

d) **Arta.** Utilizarea computerului în această arie are ca obiective: stimularea expresivității și a creativității prin desen, pictură, realizarea unor corespondențe între diferite elemente de limbaj plastic, forme și culori, obiecte din mediul înconjurător (natură, artă și viața socială). Cu ajutorul mouse-ului pot folosi creion pentru a desena anumite obiecte, pot folosi pensula pentru a picta o imagine aflată pe ecran. În acest domeniu sunt jocuri de croitorie, de construcții, puzzle etc.

Folosirea computerului ajută preșcolarii cu cerințe speciale să-și depășească starea de neputință, de dizabilitate și să-și formeze și dezvolte capacitățile și deprinderile. Copiii au nevoie de ajutor educațional special într-o anumită etapă școlară, iar acesta poate lua forme diferite precum: tehnici speciale de învățare, acordarea unei atenții speciale în învățare, acces la un program de studiu, fiecare lecție urmând niște secvențe și fiind dirijată de profesor, cel care și stabilește obiectivele educaționale.

Ca un soft educațional, un program educațional să fie eficient, profesorul trebuie să analizeze dacă programul respectiv dezvoltă o competență preșcolarului? Dacă programul răspunde obiectivelor din programul educațional, oferă acces la curriculum? Textul, imaginile, culorile, formele, desenele folosite în program, pe ecran și imprimat, este clar, ușor de folosit?

Utilizarea computerului în procesul de învățământ devine o necesitate în condițiile dezvoltării accelerate a tehnologiei informației. Computerul este perceput ca o jucărie, o resursă de informații. A intrat deja în obișnuința zilnică utilizarea computerului, pentru comunicare, informare, instruire. În educație are avantajul de a facilita trecerea de la acumularea pasivă de informații de către copii la învățarea prin descoperire, dezvoltându-și în acest mod abilitățile și strategiile cognitive pe care le vor folosi și adapta în diverse situații.

Cercetările asupra demersului instructiv-educativ în instruirea asistată de computer au arătat că interesul și implicarea copilului este crescută, se stimulează fantezia, reflexele, copilul învață în ritm propriu, stimulează comunicarea, informațiile prezentate pot fi reluate în orice etapă a procesului instructiv educativ: predare, recapitulare, fixare, evaluare.

În învățământul cu cerințe educative speciale, utilizarea computerului se face în funcție de posibilitățile de învățare a fiecărui copil, de interesul pe care acesta îl are pentru munca la computer și se ține cont de vârsta pe care o are copilul cu cerințe educaționale speciale.

BIBLIOGRAFIE

Alois, G. „Educația incluzivă”, Editura Polirom, 2016.

Preda, V. „Educația copiilor cu cerințe speciale” , în M. Ionescu (coord.), Educația și dinamica ei, Editura Tribuna Învățământului, București, 1998.

Roșan, A. „Psihopedagogie specială. Modele de evaluare și intervenție”, Editura Polirom, Iași, 2015.

Roth, M. „Activarea funcțiilor cognitive în copilăria mică”, Editura Presa Universitară Clujeană, Cluj-Napoca.

Șchiopu, U. „Dicționar enciclopedic de psihologie”, Editura Babel, București, 1997.

EDUCAȚIA INCLUZIVĂ-ACTIUNI CONCRETE ÎN ȘI PENTRU DIVERSITATEA INTEGRĂRII

*Profesor itinerant și de sprijin Anda Roxana Neamțiu
Școala Gimnazială Mihai Eminescu Năsăud jud. Bistrița-Năsăud*

Educația incluzivă este procesul de identificare atentă și de îndepărtare a diferitelor tipuri de bariere care împiedică un elev sau unele grupuri de elevi să beneficieze la maxim de oferta educațională a școlii.

Educația incluzivă urmărește prezența, participarea activă și succesul școlar al fiecărui elev.

Acțiuni concrete în și pentru diversitatea integrării

- 1.Înscrierea în școală a tuturor elevilor din zona în care școala își desfășoară activitatea, indiferent de origine, mediu social, etnie, religie, gen;
- 2.Asigurarea dezvoltării cognitive, sociale și emoționale, tuturor elevilor în funcție de particularitățile fiecăruia, nevoile și dorințelor lor;
- 3.Oferirea de curriculum adaptat elevilor cu cerințe educaționale speciale;
- 4.Existența unui profesor de sprijin în unitate, care se ocupă atât de instruirea specială a copiilor cât și de consilierea profesorilor, în alegerea metodelor și mijloacelor didactice adecvate, precum și în relația cu părinții, pentru a-i ajuta să alcătuiască un program de învățare în funcție de posibilitățile și particularitățile fiecăruia.
- 5.Existența în unitatea școlară a unui profesor consilier și a unui profesor logoped, alături de profesorul de sprijin care oferă activități specifice elevilor din unitatea școlară;
- 6.Accesibilizarea spațiilor școlare (construirea unei rampe care să faciliteze accesul cărucioarelor cu roțile la una din căile de acces în școală);
- 7.Achiziționarea de mobilier de înălțime reglabilă, astfel încât elevii să-și poată sprijini ambele picioare pe podea și pentru a le asigura confortul necesar pe durata șederii în bancă;
- 8.Participarea cadrelor didactice la cursuri de specialitate în vederea adaptării demersului educațional la nevoile și cerințele acestor copii: obiective adaptate, curriculum adaptat, strategii didactice adaptate și evaluare adaptată (Școală românească-mediul incluziv)
- 9.Implicarea comunității și a părinților în viața școlii începând cu deciziile la nivelul managementului unității școlare (prin prezența lor în consiliul de administrație al școlii) și organizarea de diferite activități împreună cu instituții, asociații, părinți.
10. Valorificarea resurselor din comunitate ca tehnici de sprijinire a învățării-predării-evaluării
- 11 Punerea accentului a funcției sociale a școlii specifică stimulării relațiilor pozitive interumane care au un rol foarte important în a produce și distribui elevilor satisfacții și dorința de a veni și mâine la școală.
- 12.Motivarea elevilor spre învățare și spre motivația socială, legată de status, responsabilitate, încadrare în colectivul clasei.

Concluzii

Elementele școlii incluzive sunt: deschiderea pentru toate categoriile de elevi, egalitate de șanse, aprecierea evoluției fiecăruia în funcție de particularitățile și nevoile acestora.

Școala incluzivă, prin misiunea, viziunea și valorile pe care le promovează este o instituție cu vederi largi, deschise oricărui beneficiar de educație care dorește o dezvoltare în concordanță cu potențialul său, care dorește o adaptare la dinamica societății și totodată o exprimare liberă a posibilităților pe care le are într-un anumit domeniu;

Conducerea școlii și cadrele didactice din școală sunt implicate pe deplin în crearea unui

mediu incluziv, în primul rând prin pregătirea suplimentară pe care o au (pe lângă pregătirea didactică de specialitate), prin colaborările pe care le au cu diferiți specialiști în domeniul educației incluzive și prin acțiunile prin care doresc să implice comunitatea locală în activitățile sale, în rezolvarea unor probleme, astfel încât să fie conectați în permanentă la dinamica societății;

Relațiile pe care le dezvoltă cadrele didactice între ele se bazează pe colegialitate, respect, încredere și ajutor ceea ce evidențiază un mediu colegial, plăcut, prietenos, ceea ce se reflectă și în relațiile cu copiii, în rezultatele și progresele pe care aceștia le obțin;

Echipa formată din profesorul de sprijin, profesorul consilier și profesorul logoped prezenți în unitatea școlară sunt o adevărată resursă pentru ceilalți colegi, le sunt apreciate competențele în domeniu și-i aduc aportul la derularea în condiții bune a activității didactice, la adaptarea curriculară, evaluarea diferențiată și cooperarea la întocmirea planurilor remediile în cazul unor elevi;

Fiecare membru al comunității școlare are clar, bine definit locul în unitate, este valorizat și responsabilizat astfel încât țintele strategice propuse să poată fi îndeplinite cu aportul tuturor;

Fiecărui membru al comunității școlare le sunt respectate și promovate drepturile, astfel încât fiecare să le cunoască, să le înțeleagă și să beneficieze de ele .

Școala după principiul educației incluzive este deschisă unor situații stimulative, fiind mai flexibilă și mai variată din punctul de vedere al ocaziilor de învățare; actul învățării nu mai este privit ca fiind ceva impus, ci capătă o serie de semnificații noi datorită posibilităților de selecție și „negociere” a tipurilor de învățare/ adaptate cerințelor și posibilităților fiecărui copil în parte.

Bibliografie

- 1.Ghid ROSE clasele IX-XII-educație incluzivă unitatea de management al proiectelor cu finanțare externă, București 2020- Autor Maria Kovács
2. Internet- https://ibn.idsi.md/sites/default/files/imag_file/p-321-326.pdf
- 3.Revistaeducatiei.ro

EDUCAȚIA INCLUZIVĂ: ACȚIUNI CONCRETE ÎN ȘI PENTRU DIVERSITATEA INTEGRĂRII

*Prof. Constanța Pop
Clubul Copiilor Năsăud județul Bistrița-Năsăud*

Educația incluzivă reprezintă un principiu fundamental al sistemului educațional care promovează accesul echitabil și participarea tuturor elevilor, indiferent de diferențele lor individuale. Este un proces continuu și dinamic, care implică crearea unui mediu educațional care să susțină și să încurajeze diversitatea, respectând în același timp drepturile și nevoile fiecărui elev.

În acest referat, vom explora acțiunile concrete în și pentru diversitatea integrării în cadrul educației incluzive, evidențiind importanța acestora și impactul lor în promovarea unei societăți mai juste și echitabile.

I. Sensul și importanța educației incluzive

Educația incluzivă se bazează pe principiul că fiecare individ are dreptul la educație și că această educație ar trebui să fie adaptată pentru a îndeplini nevoile și capacitățile fiecărui elev. Prin promovarea acestui principiu, se urmărește eliminarea discriminării, a stereotipurilor și a prejudecăților din mediul educațional, creându-se astfel o societate mai tolerantă și mai deschisă.

Importanța educației incluzive poate fi observată în multiple aspecte:

-Dezvoltarea socială și emoțională a elevilor este încurajată prin interacțiunea cu colegii de diverse background-uri și abilități.

-Oportunitățile de învățare sunt extinse, iar procesul educațional devine mai bogat și mai relevant pentru toți elevii.

-Se promovează respectul și acceptarea diferențelor, contribuind la formarea unei societăți mai incluzive și mai echitabile.

II. Acțiuni concrete în promovarea educației incluzive

Pentru a asigura succesul educației incluzive, este necesară implementarea unor acțiuni concrete care să răspundă nevoilor și cerințelor fiecărui elev. Aceste acțiuni pot include:

-Evaluarea individualizată a nevoilor elevilor: Înțelegerea nevoilor individuale ale fiecărui elev este primul pas către asigurarea unei educații incluzive. Prin intermediul evaluărilor personalizate, se identifică nevoile specifice ale elevilor și se dezvoltă strategii adecvate pentru a le îndeplini.

-Adaptarea curriculumului și a metodelor de predare: Curriculumul și metodele de predare ar trebui să fie flexibile și să permită adaptarea în funcție de nevoile și capacitățile diferite ale elevilor. Utilizarea tehnologiilor educaționale moderne poate fi de asemenea benefică în acest sens.

-Formare continuă a cadrelor didactice: Cadrele didactice joacă un rol crucial în implementarea educației incluzive. Prin urmare, este important să beneficieze de formare continuă în domeniul diversității și incluziunii, pentru a-și dezvolta abilitățile și competențele necesare pentru a lucra cu elevii cu nevoi speciale.

-Colaborare între școală, familie și comunitate: Implicarea părinților, a comunității și a altor profesioniști în procesul educațional poate contribui la crearea unui mediu de învățare mai susținător și mai inclusiv pentru toți elevii.

iată câteva exemple concrete de acțiuni în promovarea educației incluzive și modul în care acestea pot fi detaliate:

Evaluarea individualizată a nevoilor elevilor:

-Utilizarea evaluărilor inițiale și continue pentru identificarea nevoilor specifice ale fiecărui elev. Prin aplicarea unor teste și evaluări inițiale, cadrele didactice pot identifica nivelul actual

de cunoștințe, abilități și nevoi ale fiecărui elev. Aceste evaluări pot fi adaptate pentru a ține cont de diferitele stiluri de învățare și necesități individuale ale elevilor, inclusiv a celor cu dizabilități sau dificultăți de învățare. Evaluările continue permit monitorizarea progresului elevilor și ajustarea strategiilor de învățare pentru a se potrivi evoluției lor.

-Adaptarea curriculumului și a metodelor de predare: Utilizarea materialelor și resurselor educaționale variate pentru a satisface nevoile diferite ale elevilor.

Cadrele didactice pot adapta curriculumul și metodele de predare pentru a se potrivi diversității de nevoi și abilități ale elevilor din clasă. De exemplu, pot fi utilizate materiale didactice alternative, precum materiale audio sau vizuale, pentru a sprijini învățarea elevilor cu dificultăți de citire sau înțelegere. De asemenea, pot fi implementate strategii de diferențiere a instruirii, care să ofere suport suplimentar pentru elevii care au nevoie de mai mult timp sau de o abordare mai personalizată în procesul de învățare.

-Formare continuă a cadrelor didactice: Participarea la workshop-uri și sesiuni de formare pentru dezvoltarea abilităților în lucrul cu elevii cu nevoi speciale.

Cadrele didactice pot participa la diverse sesiuni de formare care să le ofere instrumentele și cunoștințele necesare pentru a lucra eficient cu elevii cu nevoi speciale. Aceste workshop-uri pot acoperi subiecte precum strategii de diferențiere a instruirii, tehnici de gestionare a comportamentului și metode de comunicare eficientă cu părinții și colegii de echipă. Prin implicarea în aceste activități de formare continuă, cadrele didactice își pot îmbunătăți abilitățile și înțelegerea în lucrul cu diversitatea elevilor.

-Colaborare între școală, familie și comunitate: Organizarea întâlnirilor periodice între cadrele didactice, părinți și profesioniști din comunitate pentru a discuta progresul elevilor și pentru a identifica strategii de sprijin suplimentar.

Prin colaborarea strânsă între școală, familie și comunitate, se poate crea un mediu de învățare mai susținător și mai inclusiv pentru elevi. Astfel de întâlniri pot oferi oportunități de a discuta progresele și dificultățile elevilor, de a identifica resurse și servicii disponibile în comunitate pentru sprijin suplimentar și de a dezvolta planuri individualizate pentru fiecare elev în parte. Această colaborare poate contribui la crearea unei rețele de suport puternice pentru elevi, care să îi ajute să își atingă potențialul maxim în cadrul educației incluzive.

Prin implementarea acestor acțiuni concrete și a altora similare, educația incluzivă poate deveni o realitate în mai multe școli și comunități, oferind astfel fiecărui elev șansa de a învăța și de a se dezvolta într-un mediu care să îi susțină și să îi încurajeze diversitatea.

Educația incluzivă reprezintă un angajament fundamental pentru crearea unei societăți mai echitabile și mai deschise. Prin implementarea unor acțiuni concrete, precum evaluarea individualizată, adaptarea curriculumului și formarea cadrelor didactice, putem asigura accesul la educație pentru toți elevii, indiferent de diferențele lor individuale. Prin promovarea acestui principiu, contribuim la formarea unei societăți mai incluzive și mai respectuoase față de diversitatea umană.

Bibliografie

1. UNESCO. (2009). Educația Incluzivă: Drepturi umane și egalitate în educație. <https://unesdoc.unesco.org/ark:/48223/pf0000186895>
2. Ainscow, M. (2005). Ghid pentru dezvoltarea școlilor incluzive. Editura Didactică și Pedagogică.
3. Hodkinson, A., și Vickerman, P. (2009). Învățarea și diversitatea în clasă: Pedagogii care lucrează pentru elevii cu nevoi educaționale speciale. Routledge.
4. Florian, L. (2014). Includerea și sănătatea mintală: Implicații pentru politici și practici. Editura Didactică și Pedagogică.

EDUCAȚIA INCLUZIVĂ - ACȚIUNI CONCRETE ÎN ȘI PENTRU DIVERSITATEA INTEGRĂRII

*Prof. Popa Georgeta Elisabeta
Liceul Silvic „Transilvania” Năsăud, BN*

Educația incluzivă se referă la un sistem educațional care oferă oportunități egale tuturor elevilor, indiferent de abilități, background sau alte caracteristici individuale. Pentru a crea un mediu educațional incluziv, este important să se desfășoare acțiuni concrete care să promoveze diversitatea și integrarea.

Educația incluzivă trebuie să respecte o serie de principii cum ar fi: tolerarea și recunoașterea diferențelor dintre toți copiii, intervenții potențiale pentru dezvoltarea copilului, parteneriate în îmbunătățirea sistemului, flexibilitate în educație, Management Educațional Participativ. Scopul oricărei societăți este de a-și menține echilibrul și ordinea socială și normativă. Acest scop poate fi atins prin funcționarea optimă a elementelor structurale sociale ale grupurilor, comunităților și organizațiilor prin integrarea armonioasă a indivizilor în toate domeniile societății.

Educația incluzivă este un concept ce promovează accesul la educație pentru toți copiii, indiferent de nevoile lor speciale. Aceasta implică adaptarea mediului educațional pentru a îndeplini nevoile individuale ale fiecărui elev și a asigura participarea activă a tuturor în procesul de învățare. Se bazează pe principiul că fiecare copil are dreptul la o educație de calitate și că diversitatea trebuie să fie valorizată și integrată în sistemul educațional.

Un aspect important al educației incluzive este acceptarea și încurajarea diversității în școli. Astfel, se încearcă eliminarea discriminării pe criterii de vârstă, sex, etnie, religie sau abilități. De asemenea, se pune accent pe colaborarea între părinți, profesori și specialiști în educație pentru a dezvolta strategii eficiente de sprijinire a elevilor cu nevoi speciale.

Un alt aspect esențial al educației incluzive este adaptarea curriculumului și a metodelor de predare pentru a răspunde nevoilor individuale ale fiecărui elev. Astfel, se pot folosi tehnologii moderne, materiale didactice adaptate, resurse suplimentare și alte instrumente pentru a facilita învățarea și dezvoltarea tuturor elevilor.

Într-un sistem de educație incluzivă, se pune accent pe diversitate, respect și acceptare, iar fiecare elev este tratat ca individ unic, cu nevoi și potențiale proprii. Școlile incluzive oferă sprijin suplimentar și adaptează abordările de învățare pentru a răspunde nevoilor individuale ale fiecărui elev, facilitând integrarea și participarea activă a tuturor în activitățile educaționale. Educația incluzivă promovează sentimentul de apartenență, egalitate de șanse și respect reciproc între toți elevii, contribuind la formarea unei societăți mai deschise, mai tolerantă și mai îngrijitoare. Acest tip de educație încurajează cooperarea, empatia și înțelegerea, cultivând o atitudine pozitivă față de diversitate și încurajând fiecare individ să-și valorifice potențialul maxim.

Iată câteva acțiuni concrete care pot fi implementate pentru promovarea educației incluzive:

1. Crearea unui mediu de învățare accesibil pentru toți elevii, inclusiv cei cu dizabilități sau nevoi speciale. Acest lucru poate include adaptarea materialelor de învățare, asigurarea unor condiții fizice adecvate și oferirea de sprijin individualizat;
2. Promovarea diversității culturale și etnice în școală, prin organizarea de evenimente și activități care să celebreze diferitele tradiții și obiceiuri ale elevilor;

3. Formarea cadrelor didactice în domeniul educației incluzive, pentru a le ajuta să identifice și să răspundă nevoilor specifice ale fiecărui elev;
4. Colaborarea strânsă cu părinții și comunitatea locală pentru a crea un parteneriat care să sprijine integrarea și succesul tuturor elevilor;
5. Implementarea unor programe de consiliere și suport emoțional pentru a ajuta elevii să facă față provocărilor și să își dezvolte abilitățile sociale;
6. Asigurarea accesului la resurse educaționale și tehnologice adecvate pentru toți elevii, astfel încât aceștia să aibă posibilitatea să învețe și să se dezvolte în mod corespunzător;
7. Crearea unui curriculum flexibil și adaptabil, care să permită elevilor să își dezvolte abilitățile și talentele în mod individualizat;
8. Organizarea de activități extracurriculare și proiecte de voluntariat care să promoveze colaborarea și integrarea între elevi;
9. Dezvoltarea unui sistem de evaluare care să țină cont de nevoile și abilitățile diverse ale elevilor, pentru a le oferi șansa să demonstreze cunoștințele și potențialul lor pe deplin;
10. Sensibilizarea și educarea întregii comunități despre beneficiile educației incluzive și importanța acceptării și susținerii tuturor elevilor, fără discriminare sau excludere.

Prin implicarea tuturor părților interesate și adoptarea unor măsuri concrete, putem construi un sistem educațional mai echitabil și inclusiv, care să ofere șansa de succes și dezvoltare pentru toți elevii, indiferent de circumstanțele individuale.

Prin implementarea acestor acțiuni concrete, putem contribui la construirea unui sistem educațional inclusiv și echitabil, care să ofere șansa fiecărui elev de a-și atinge potențialul maxim.

Beneficiile educației incluzive sunt numeroase. Prin colaborarea între elevi de diferite capacități, se stimulează învățarea de la colegi și se dezvoltă abilități sociale importante precum comunicarea, empatia și cooperarea. De asemenea, elevii cu nevoi speciale beneficiază de suportul și expertiza educatorilor specializați, care îi pot ajuta să își îmbunătățească abilitățile și să se integreze mai bine în comunitate.

În plus, educația incluzivă promovează valori fundamentale precum egalitatea, drepturile omului și diversitatea, contribuind astfel la construirea unei societăți mai deschise și mai echitabile. Prin acceptarea și valorizarea diferențelor individuale, se creează un mediu de învățare mai stimulant și mai inspirant pentru toți elevii.

Cu toate acestea, implementarea unei educații incluzive poate fi provocatoare și necesită resurse suplimentare, atât din partea sistemului de învățământ, cât și din partea comunității. Este important ca toți actorii implicați - profesori, părinți, elevi și autorități locale - să colaboreze și să lucreze împreună pentru a crea un mediu educativ sigur, susținător și incluziv pentru toți.

În concluzie, educația incluzivă reprezintă o abordare modernă și progresistă în domeniul educației, care promovează diversitatea, echitatea și solidaritatea în rândul elevilor. Prin crearea unui mediu de învățare bazat pe respect și acceptare, putem contribui la formarea unei generații de tineri deschiși la valori universale și pregătiți să facă față provocărilor unei lumi tot mai complexe și diversificate.

INTEGRAREA SOCIALĂ A COPIILOR AFLAȚI ÎN DIFICULTATE ÎN SISTEMUL EDUCAȚIONAL ROMÂNESC

*prof. Pop Măriuca
Liceul Tehnologic Feldru jud. Bistrița-Năsăud*

Integrarea copiilor aflați în dificultate presupune egalitatea de participare socială și egalitatea de șanse în realizarea accesului la educație. Printre valorile actuale și de perspectivă ale integrării societății democratice din lume le considerăm dominante pe următoarele:

- acceptarea tuturor diferențelor;
- respectul diversității;
- solidaritatea umană cu persoane diferite ;
- lupta împotriva excluderii și marginalizării;
- lupta împotriva inegalității sociale.

Integrarea este un proces complex care presupune :

- a educa acei copii cu cerințe speciale în școli obișnuite alături de ceilalți copii normali;
- a asigura servicii de specialitate (recuperare, terapie educațională, consiliere școlară, asistența medicală și socială) în școala respectivă;
- a acorda sprijin personalului didactic al managerilor școlii în procesul de proiectare și aplicare a programelor de integrare ;
- a permite accesul efectiv al copiilor cu cerințe speciale la programul și resursele școlii obișnuite (săli de clasă, cabinete, laboratoare, biblioteca, terenuri de sport etc.);
- a încuraja relații de prietenie și comunicare între toți copii din clasă/școală;
- a educa și ajuta toți copiii pentru înțelegerea și acceptarea diferențelor dintre ei;
- a ține cont de problemele și opiniile părinților, încurajându-i să se implice în viața școlii;
- a asigura programe de sprijin individualizate pentru copiii cu CES;
- a accepta schimbări radicale în organizarea și dezvoltarea activităților instructiv-educative din școală.

Procesul de integrare a copiilor în dificultate presupune din partea specialiștilor antrenați nu doar interes, cunoștințe și competențe – ci și o capacitate reală de a lucra în echipă. O echipă constituită atât în cadrul școlii, dar și o echipă la nivel interinstituțional, care să-i includă pe toți specialiștii care răspund de copil: educator sau asistent maternal, asistent social, profesor diriginte, director de școală și alții.

Pentru fiecare copil aflat în sistemul de protecție este necesară elaborarea și aplicarea unui proiect personalizat de îngrijire, educare, recuperare, (re)integrare familială și socială.

O parte importantă a proiectului personalizat este cea referitoare la proiectul de integrare în școală și comunitate. Pentru orice copil în dificultate care urmează o formă de învățământ preșcolar sau școlar acest proiect se realizează în parteneriat cu grădinița/ școala din comunitate. Managerul de caz va antrena în elaborarea și aplicarea acestui document scris pe directorul școlii și pe educatoarea, învățătorul sau profesorul diriginte care răspunde de educația copilului respectiv. Proiectul personalizat de integrare în școală și comunitate este un dosar care include date despre copil, evaluarea inițială a situației acestuia, planul de intervenție și rapoarte care reflectă evoluția situației pe parcursul implementării planului.

Acest document facilitează legătura dintre serviciile de protecție a copilului și școală, munca în echipă interdisciplinară și asigură antrenarea responsabilă și complementară a profesioniștilor din sistem, a directorului de școală și a cadrelor didactice, a familiei, a copiilor și adulților din comunitate pentru ca fiecare copil aflat în situație de risc, cu CES sau cu probleme sociale să fie sprijinit în integrarea sa școlară, profesională și socială.

Integrarea socială nu poate fi separată de integrarea școlară, ea nu este doar post-școlară, ci se construiește treptat, pe măsură devenirii copilului prin educație, ca adult „ființa socială” școala fiind însăși o parte a vieții sociale, ca atare progresul în direcția dobândirii autonomiei, „competenței” sociale trebuie să constituie la fel ca și dezvoltarea intelectuală, o finalitate educațională. Integrarea școlară este un proces de includere în școlile de masă obișnuite, la activitățile educative formale și nonformale, a copiilor considerați ca având cerințe educative speciale. Considerând școala ca principala instanță de socializare a copilului (familia fiind considerată prima instanță de socializare), integrarea școlară reprezintă o particularizare a procesului de integrare socială a acestei categorii de copii, proces care are o importanță fundamentală în facilitarea integrării ulterioare în viața comunitară prin formarea unor conduite și atitudini, a unor aptitudini și capacități favorabile acestui proces. Cerințele educative speciale desemnează acele nevoi speciale față de educație care sunt suplimentare, dar și complementare obiectivelor generale ale educației. Fără abordarea adecvată acestor cerințe speciale nu se poate vorbi de egalizarea șanselor de acces, participarea și integrarea școlară și socială.

În jurul nostru observăm în fiecare zi oameni diferiți. Aceste diferențe nu se referă doar la înălțime, forma fizică, conturul feței, culoarea pielii, ci, mai ales la felul de manifestare al fiecăruia, la calitatea muncii sale. De asemenea, aceste diferențe sunt constatate și la nivel intelectual, nivel de care depinde în cea mai mare măsură reușita sau nereușita unei activități. Fiecare elev este unic și are valoarea sa, indiferent de problemele pe care le prezintă în procesul de învățare școlară. Fiecare copil prezintă particularități individuale și de relație cu mediul, trăsături care necesită o evaluare și o abordare personalizată. Copiii cu deficiențe au și ei aceleași trebuințe în creștere și dezvoltare. Acești copii au în același timp și anumite necesități particulare, individualizate. Ei sunt diferiți din punct de vedere al temperamentului, motivațiilor, capacității chiar dacă prezintă același tip de deficiențe. Integrarea copiilor cu CES permite, sub îndrumarea atentă a cadrelor didactice, perceperea și înțelegerea corectă de către ceilalți elevi a problematicei și potențialului de relaționare și participarea lor la serviciile oferite.

Bibliografie

1. Boici Gherghina, Stănică Ilie – Evaluarea copiilor cu CES în perspectiva integrării, Timpul, Reșița, 1998
2. Cozma Adrian – Psihopedagogia comunicării la copii cu dizabilități mintale, Editura RAR, București, 2008
3. Gherguț Alois – Psihopedagogia persoanelor cu cerințe speciale. Strategii diferențiate și incluzive în educație, Editura Polorom, Iași, 2006

EDUCAȚIA INCLUZIVĂ ÎN CONTEXT INTERNATIONAL

prof. . Rădac Sanda Floarea
Liceul Silvic „Transilvania” Năsăud, BN

Adaptarea la permanentele cerințe schimbătoare ale unei lumi care evoluează rapid, care necesită abordări multiple ale fenomenelor naturale și/ sau sociale și care impune adoptarea de strategii eficiente în vederea atingerii tuturor obiectivelor sale, presupune implicarea activă a întregii societăți pentru a pune în centrul preocupărilor sale *OMUL*.

Printre atributele acestei societăți se pot enumera: schimbarea, transformarea, egalitatea șanselor, continua formare, cooperarea, evoluția tehnologiei, preocuparea pentru oameni și pentru nevoile lor în ceea ce privește dezvoltarea, integrarea și inovarea.

Elementul central al societății, element care poate contribui în mod valoros și radical la evoluția tuturor elementelor componente ale societății este *EDUCAȚIA*.

Educația incluzivă este un proces complex, de durată care necesită analize, schimbări și construcții continue pentru a realiza politici și practici incluzive și a asigura bazele unei culturi incluzive.

Educația incluzivă a apărut ca o reacție firească a societății la obligația acesteia de a asigura cadrul necesar și condițiile impuse de specificul educației persoanelor cu cerințe educative speciale. Bogăția spirituală a lumii contemporane rezidă tocmai din respectul și valorizarea tuturor indivizilor, pentru că lumea modernă acceptă faptul că fiecare individ este o dimensiune care îmbogățește și potentează, împreună cu celelalte experiențe, lumea de azi.

Educația incluzivă este adesea văzută ca adresându-se elevilor cu dizabilități sau cu „nevoi educaționale speciale”. De fapt, incluziunea se referă la educația școlară a tuturor copiilor, conform conceptului „școala pentru toți”.

Fiecare copil este unic și diferit, are abilități distincte, învață în ritmul și stilul său propriu, iar școala are menirea de a se adapta și valorifica aceste particularități. De aceea, mediile educaționale incluzive, prietenoase și fără bariere ar trebui să existe în fiecare școală, astfel încât toți copiii să își dezvolte maximal potențialul academic, emoțional, fizic și social. Educația incluzivă este răspunsul la această provocare adresată educației.

Educația incluzivă este aceea în care toți copiii beneficiază de o educație de calitate, într-un mediu incluziv.

Declarația de la Salamanca (1994), atunci când se raportează la toți copiii are în vedere „copii cu dizabilități, copii supradotați, copii fără adăpost, copii din zone izolate sau aparținând unor grupuri nomade, copii aparținând unor minorități lingvistice, etnice sau culturale, copii cu HIV sau aparținând oricăror altor grupuri vulnerabile”.

Educația de calitate vizează crearea de oportunități reale pentru obținerea succesului în învățare; performanța, promovabilitatea, infrastructura, tehnologia și confortul nu reprezintă parametri de măsurare, ci capacitatea sistemului, a școlii și a profesorului de a crea oportunități de învățare pentru orice copil/elev;

Mediul incluziv se referă la mediul în care sunt bineveniți, protejați și educați toți copiii, indiferent de gen, caracteristici fizice, intelectuale, economice, lingvistice sau alte caracteristici (UNESCO).

Cu referire la educația incluzivă, UNESCO promovează modelul școlii prietenoase, în care copilul beneficiază de un mediu sigur, sănătos și protector de învățare.

Așadar, educația incluzivă prevede schimbarea și adaptarea continuă a sistemului educațional, care să răspundă diversității copiilor și cerințelor individuale de dezvoltare, pentru a oferi tuturor, oportunități și șanse egale de a beneficia de o educație de calitate.

În lucrarea Educație incluzivă (2017) sunt identificate următoarele principii de bază ale educației incluzive:

- Ø egalitatea și egalizarea șanselor;
- Ø respectarea interesului superior al copilului;
- Ø nondiscriminarea, toleranța și valorificarea diferențelor;
- Ø individualizarea procesului de educație și dezvoltarea la maxim a fiecărui copil;
- Ø cooperarea și parteneriatul social.

Principiul fundamental al școlii incluzive este acela că toți copiii trebuie să învețe împreună, iar diferențele care pot exista între ei (cognitive, aptitudinale, socio-economice, etnice, religioase, etc.) sau dificultățile în care se pot afla să nu mai aibă nici o importanță, ci să devină o sursă de învățare și progres. Prin urmare, școala incluzivă se adresează individualităților, dar oferă în același timp și oportunitatea colaborării și cooperării într-un climat educațional inclusiv și tolerant.

În condițiile actuale, pentru a răspunde diversității copiilor, școala trebuie să își extindă scopul și rolul, adaptându-se la cerințele și nevoile de învățare ale elevilor. Oferirea unor servicii educaționale de calitate, creșterea gradului de participare a tuturor elevilor la toate activitățile și reducerea nivelului de excluziune sunt parametri de măsurare a educației incluzive.

Procesul de implementare a educației incluzive este complex și implică participarea tuturor actorilor: autorități publice centrale, instituțiile de învățământ general, familia, instituțiile de formare profesională inițială și continuă, societatea civilă. În acest context, trebuie avut în vedere modificarea strategiei de coordonare și implicare activă a cadrelor didactice, părinților, elevilor și comunității în procesul decizional și în politicile de dezvoltare a școlii. Astfel, **parteneriatul școală-familie-comunitate** trebuie să devină o prioritate a strategiilor orientate către asigurarea unei educații de calitate pentru toți copiii.

Dezvoltarea parteneriatelor cu familia și comunitatea este esențială în asigurarea unui proces educațional incluziv de calitate. Cadrul didactic trebuie să asigure relații de colaborare și respect cu familia și comunitatea, să motiveze implicarea părinților și a membrilor comunității, dezvoltând parteneriate, menite să antreneze structurile asociative ale copiilor /elevilor și ale părinților și instituțiile partenere din comunitate la elaborarea proiectelor educaționale, în scopul sporirii calității educației la nivel de clasă sau instituție.

Educația de bună calitate reprezintă un DREPT fundamențial al omului și copiii au dreptul la educație generală, iar modelul incluziunii socio-educaționale are la bază acest drept, înglobat în dreptul internațional. Fiecare copil, indiferent de apartenență sau de nivelul de dezvoltare a capacităților sale, are dreptul la o educație de bună calitate care să conducă în cea mai mare măsură la dezvoltarea capacităților sale cognitive și de integrare socială.

Fiecare copil este înțeles ca un participant activ la învățare și predare și pentru că fiecare aduce cu sine în procesul complex al învățării și dezvoltării o experiență, un stil de învățare, un model social, o interacțiune specifică, un ritm personal, un mod de abordare, un context cultural căruia îi aparține.

Conceptul de „educație pentru toți” a fost lansat în 1990 în Tailanda la Conferința Internațională a Ministerului Educației, iar în 1994 la Salamanca, în Spania, s-au lansat dimensiunile educației pentru toți care constau în calitatea actului educațional și acces pentru toți copiii:

„ Școlile trebuie să primească toți copiii, fără nici o deosebire privind condițiile lor fizice, sociale, emoționale, lingvistice sau de altă natură. Acestea se referă și la copiii cu dizabilități sau talentați, copiii străzii și copiii care muncesc, copii din populații îndepărtate sau nomade, copii aparținând minorităților lingvistice și etnice... ”

Pentru ca activitatea instructiv – educativă să fie profitabilă pentru toți elevii, aceasta trebuie să se realizeze diferențiat. Educația diferențiată vizează adaptarea activității de instruire la posibilitățile diferite ale elevilor, la capacitatea de înțelegere și ritmul de lucru propriu unor grupuri de elevi sau chiar fiecărui elev în parte.

Pentru ca educația copiilor cu cerințe speciale să fie eficientă, pe de o parte trebuie să aibă un caracter integrat, iar pe de altă parte trebuie să aibă un caracter diferențiat, să fie adaptată particularităților elevilor.

Caracterul integrat al învățământului ne pune în fața problematică a situației în care un copil cu handicap este integrat într-o clasă obișnuită. În fapt este vorba pe de o parte de situația copilului respectiv, iar pe de altă parte, de situația clasei în care este integrat. Sub ambele aspecte, ceea ce urmărim este o bună înțelegere reciprocă, o existență socială normală a copiilor, în ciuda diferențelor existente. Pentru copilul cu handicap aceasta înseamnă a fi înțeles și acceptat, cu tot ce are el pozitiv, cu tot ce poate aduce vieții de grup. Această normalizare a relațiilor este benefică și pentru ceilalți elevi, care învață să respecte dreptul la diferență, să fie solidari cu semenii lor care întâmpină dificultăți în viață.

Procesul de integrare educațională a elevilor cu CES include elaborarea unui plan de intervenție individualizat, în cadrul căruia, folosirea unor modalități eficiente de adaptare curriculară joacă rolul esențial.

Raporturile ce se stabilesc cu fiecare elev în parte sunt foarte importante. Elevul trebuie să simtă că este apreciat ca individ. Astfel, elevii vor participa la procesul de învățământ după posibilitățile fiecăruia, cadrele didactice trebuind să-și adapteze metodele pedagogice în consecință.

Astfel, școala incluzivă promovează:

- Ø un mediu în care se învață acceptarea diversității fizice, psihice, sociale, economice și culturale;
- Ø progresul individual al elevului și mai puțin comparațiile dintre elevi;
- Ø învățarea prin cooperare, elevii fiind încurajați să se ajute unii pe alții;
- Ø un curriculum diferențiat, în funcție de nevoile elevilor;
- Ø valorificarea resurselor educaționale ale comunității.

În școala incluzivă sunt combătute atitudini și comportamente, precum:

- Ø etichetarea (atribuirea unei persoane a unor caracteristici, cel mai adesea negative);
- Ø prejudecățile (părerii, idei preconcepute, de regulă eronate și nefavorabile despre o persoană);
- Ø stereotipurile (idei fixe, mituri sau părerii comune, în general greșite, în legătură cu diverse grupuri sau persoane);
- Ø discriminare (nedreptățirea, persecutarea altuia, ca urmare a prejudecăților și stereotipurilor pe care cineva le are);
- Ø marginalizarea (neglijarea, desconsiderarea, minimizarea pe nedrept a importanței și valorii cuiva);
- Ø segregarea (separarea fizică, izolarea)

Dezideratul oricărei societăți moderne este incluziunea socială. Incluziunea școlară, ca oportunitate pentru orice copil, indiferent de particularitățile sale de dezvoltare și învățare, apartenență etnică, religioasă și socio-economică, devine primul pas spre punerea acesteia în practică. De aici decurge rolul și importanța educației incluzive.

Copiii sunt o categorie socială care în ciuda aparențelor nu au timp să aștepte: dacă sunt lăsați să crească fără ajutorul de care au nevoie, personalitatea viitorului adult are cu siguranță de suferit.

Educația incluzivă este o necesitate și în același timp o provocare. Incluziunea copiilor cu cerințe educaționale speciale în învățământul de masă este un proces complex. Toți copiii au dreptul la educație și fiecare copil este capabil să învețe în ritm propriu. Școala și politicile școlare trebuie să se schimbe în funcție de nevoile fiecărui copil. Toți copiii, cu sau fără dizabilități, trebuie să învețe împreună, indiferent de mediul social sau cultural din care provin, de religie, etnie, limbă. Este foarte important să reducem, ba chiar să eliminăm excluziunea și discriminarea, indiferent ce formă ar avea ele, să oferim copiilor cu tipuri și niveluri diferite de handicap șanse egale să participe la educație în cadrul sistemului general de învățământ.

Bibliografie:

Sinteze de psihopedagogie speciala, Editura Polirom
[<http://educatieincluziva.info>]
Informații culese de pe internet

VALORIZAREA ELEVILOR PRIN ACTIVITĂȚI INCLUZIVE

*Prof. Violeta Gabriela Rogozan
Școala Gimnazială „Mihai Eminescu” Năsăud*

Problema incluziunii elevilor în sistemul educațional a fost și este o provocare pentru școlile obișnuite și nu trebuie privită ca o amenințare pentru performanța acestor școli. În unele unități școlare cadrele didactice consideră integrarea elevilor cu nevoi speciale în cadrul claselor obișnuite foarte dificilă. Această dificultate poate fi depășită prin educație, prin resurse didactice adecvate, sprijin și nu în ultimul rând prin efortul tuturor actorilor implicați în educație. **INCLUZIUNEA** pune accentul pe necesitatea ca **sistemul** educațional și **instituțiile educaționale să se schimbe și să se adapteze** pentru a răspunde nevoilor elevilor (Ainscow, 1998, Kisanji, 1999).

Incluziunea în educație presupune: valorizarea tuturor elevilor, participarea tuturor elevilor la educație, reducerea tuturor barierelor în învățare prin implicarea elevilor în diverse activități de grup, prin înțelegerea diferențelor dintre elevi și prin cultivarea unor relații de susținere și colaborare reciprocă în școală și comunitate.

Realizarea unor parteneriate educaționale cu personal specializat, cu centrele de resurse și asistență educațională, pentru ca profesorii din școli să devină ei înșiși agenți ai educației incluzive, este o soluție pentru încurajarea tuturor elevilor la o educație de calitate. Nu trebuie să minimalizăm însă, crearea unei colaborări mai strânse cu părinții, comunitatea și instituțiile „Educația incluzivă presupune un proces permanent de îmbunătățire a instituției școlare, având ca scop exploatarea resurselor existente, mai ales a resurselor umane, pentru a susține participarea la procesul de învățământ a tuturor elevilor din cadrul unei comunități” (MEN&UNICEF, 1999 și HG nr.1251/2005).”

Cadrele didactice vor realiza activități de motivare, cooperare, integrare, cu elevii a căror integrare este dificilă, iar ca rezultat, se așteaptă crearea unor atitudini pozitive prin care elevii să fie încurajați, susținuți, iar elevii non-CES să învețe să colaboreze, să prevină comportamentele agresive discriminatorii, să recunoască și să gestioneze emoții, în permanență sprijinindu-se și învățând unii de la alții.

În unitățile școlare este necesar ca profesorii să încurajeze activ diversitatea și să promoveze incluziunea în rândul elevilor. Implicarea elevilor în activități care promovează incluziunea se poate realiza prin diverse activități. Aceste activități se pot desfășura și împreună cu părinții în cadrul unor activități extrașcolare.

Cadrele didactice pot propune diverse exerciții, jocuri, activități care au ca temă limitele toleranței, discriminării, imagini și stereotipuri, despre elevii cu dizabilități, elevi cu CES, elevi proveniți din diferite minorități, scopul fiind ca elevii să reflecteze asupra propriilor percepții pe care le au cu privire acești elevi. Astfel, **elevii** pot participa la activități de combaterea discriminării alturi de colegii lor, cu CES, de facilitare, asumare, integrare a unor mijloace de comunicare autentică și deschisă față de elevii cu CES, de cultivare a empatiei și asumare a unui rol activ în procesul de incluziunea copiilor cu CES.

Exemple de activități:

1. Floare de identitate- Rugați participanții să deseneze o floare cu petale care reprezintă diferite aspecte ale identității elevilor. Se vor forma grupuri de patru elevi care vor discuta despre identitățile diverse pe care aceștia le au. Rezultatul învățării: elevii înțeleg

că fiecare persoană este diferită și vor înțelege mai bine în urma discuțiilor dintre ei, necesitatea acceptării diferențelor dintre ei.

2. Vizită la galerie – Pregătiți elevii pentru o vizită la o galerie de artă din localitate și analizați exponatele legate de diversitate și includere, ulterior rugați elevii să observe și să reflecteze asupra modului în care arta poate transmite mesaje despre acceptare și diferențe. Rezultatul învățării: elevii înțeleg modul în care arta poate promova incluziunea.
3. Colajul vorbitor – Rugați elevii să creeze un colaj pe o anumită temă. Lăsați elevii să-și argumenteze alegerea făcută. La final elevii vor reflecta asupra propriilor expuneri și vor aprecia diversitatea ideilor.
4. Telefonul – Așezați elevii pe un rând, unul în spatele celuilalt. Șoptește o frază ultimului elev din rând. Acesta va transmite fraza elevului din fața lui. Acțiunea se repetă până la primul elev din rând. La finalul activității se va discuta rezultatul și se va concluziona că informația transmisă de la o persoană la alta este eronată din cauza barierelor în calea comunicării.
5. Joc de desen- Elevii sunt grupați câte doi. Unul dintre elevi are o coală de hârtie și un creion, iar al doilea elev primește o imagine pe care trebuie să o mimeze colegului pentru ca acesta să o reproducă pe coala de hârtie. La finalul activității se va compara imaginea primită și desenul realizat. Se va observa cât de importantă este comunicarea.
6. Integrarea prin ”energizer”, presupune formarea unui cerc și transmiterea unui impuls de energie printr-o bătaie de palme către elevul, colegul din partea dreaptă. Bătaia de palme este însoțită de ”hep!”, continuând impulsul până când acesta ajunge la toată lumea. După trei ture de cerc, impulsul se poate transmite și în partea stângă sau peste cerc, la oricare partener. Impulsul de energie sau ”hep!”, este un exercițiu bun pentru a face copiii să fie prezenți și atenți atât la regulile jocului, cât și la coechipieri.
7. Imi găsesc colegul- Elevii sunt grupați câte doi. Elevilor li se explică că vor trebui să se țină de mâini, cu ochii închiși timp de 5 minute. Ei vor trebui să fie atenți la detaliile mâinii colegului de echipă. Ulterior se vor îndepărta unul de celălalt, tot cu ochii închiși. După alte două minute vor fi nevoiți să își găsească partenerul în spațiu, după detaliile mâinii lui. Scopul jocului este de a crea o conexiune cu partenerul de joc, de a fi deschis la atingerea și explorarea acestuia și de a fi sincer până la reîntâlnire.

Pentru fiecare activitate explicați scopul activității, acordați timp suficient pentru a experimenta activitățile. Aceste activități vor contribui la înțelegerea elevilor cum să folosească arta pentru a promova incluziunea și acceptarea și comunicarea.

În unitățile școlare este necesar ca profesorii să încurajeze activ diversitatea și să promoveze incluziunea în rândul elevilor, dar să și încurajeze comunicarea.

Cele mai importante lucruri de luat în considerare sunt interesele fiecărui elev, acest lucru reprezentând un pas important în educația elevilor și integrarea lor în societate.

Profesorii mai pot folosi scenarii de joc de rol ca metodă de predare pentru a implica elevii, pentru a încuraja participarea activă și a stimula creativitatea. Jocurile de rol pot fi folosite la diverse discipline și pot fi folosite diferite situații din viața de zi cu zi stimulând gândirea critică. Profesorii pot adapta scenariile pentru a se potrivi obiectivelor specifice de învățare și grupei de vârstă a elevilor lor, asigurând relevanță și implicare semnificativă.

EDUCAȚIA INCLUZIVĂ- ACȚIUNI CONCRETE ÎN ȘI PENTRU DIVERSITATEA INTEGRĂRII

*Prof. învă. primar Crina Larisa Roș
Școala Gimnazială „Mihai Eminescu” – Năsăud jud. Bistrița-Năsăud*

Introducere

Educația incluzivă reprezintă un aspect esențial al societății moderne, întrucât promovează o abordare echitabilă și accesibilă a învățării pentru toți elevii, indiferent de diferențele lor. Într-o societate caracterizată de diversitate în ceea ce privește nevoile, abilitățile și background-ul elevilor, educația incluzivă este o necesitate imperativă pentru a asigura participarea deplină a tuturor în procesul de învățare. În acest eseu, ne propunem să explorăm strategii și acțiuni concrete care pot facilita integrarea diversității în contextul educației incluzive.

Crearea unui Mediu Incluziv

Un prim pas esențial în promovarea educației incluzive este crearea unui mediu școlar care să fie deschis, prietenos și adaptat nevoilor tuturor elevilor. Acest lucru poate fi realizat prin:

1. **Formare și Sensibilizare:** Cadrele didactice ar trebui să beneficieze de formare în domeniul educației incluzive pentru a fi capabile să înțeleagă și să răspundă mai bine diversității elevilor lor. De asemenea, elevii ar trebui să fie educați în spiritul respectului și al acceptării față de colegii lor.
2. **Adaptarea Cadrului Fizic:** Școlile ar trebui să fie adaptate pentru a fi accesibile pentru elevii cu diferite dizabilități sau nevoi speciale. Acest lucru ar putea implica instalarea de rampe pentru scaune cu rotile, lifturi și alte facilități pentru a facilita accesul.
3. **Resurse și Materiale Diverse:** Asigurarea unei game variate de resurse și materiale de învățare poate fi crucială în susținerea nevoilor diferite ale elevilor. De exemplu, textele și materialele didactice ar trebui să fie disponibile în formate accesibile pentru elevii cu dizabilități vizuale sau auditive.
4. **Promovarea Diversității în Curriculum:** Integrarea conținutului care reflectă diversitatea culturală, etnică și lingvistică poate contribui la crearea unui mediu în care toți elevii se simt reprezentați și valorizați.

Facilitarea Participării și Performanței Elevilor

Pe lângă crearea unui mediu incluziv, este important să se adopte și strategii care să faciliteze participarea și performanța tuturor elevilor:

1. **Diferențierea Instruirii:** Cadrele didactice ar trebui să fie capabile să diferențieze instruirea pentru a se adapta nevoilor individuale ale elevilor. Aceasta ar putea implica utilizarea unor strategii diferite de predare și evaluare pentru a ține cont de nivelul de înțelegere și de abilitățile diferite ale elevilor.
2. **Support Individualizat:** Pentru elevii cu nevoi speciale sau dificultăți de învățare, este important să li se ofere suport individualizat. Acest lucru ar putea implica sesiuni suplimentare de instruire, asistență de la asistenți educaționali sau consiliere specializată.
3. **Parteneriate și Colaborare:** Implicarea părinților, comunității locale și a altor profesioniști (cum ar fi terapeuții ocupaționali sau logopezii) poate fi extrem de benefică în sprijinirea nevoilor complexe ale elevilor.

4. **Monitorizare și Evaluare Continuă:** Este important să se monitorizeze și să se evalueze constant progresul elevilor pentru a identifica eventualele nevoi suplimentare și pentru a ajusta strategiile de sprijin în consecință.

Implementarea Programelor de Educație Incluzivă:

Evaluarea Inițială și Planificarea Individuală: Este esențială evaluarea inițială a nevoilor și abilităților fiecărui elev, în special a celor cu nevoi speciale. Pe baza acestei evaluări, ar trebui să fie elaborate planuri individuale de învățare care să țină cont de abilitățile, interesele și obiectivele fiecărui elev.

Suportul Tehnologic: Utilizarea tehnologiei poate fi un instrument puternic în promovarea educației incluzive. De la aplicații și programe software special concepute pentru a sprijini învățarea elevilor cu dizabilități, până la dispozitive și echipamente adaptate, tehnologia poate facilita accesul și participarea la învățare pentru toți elevii.

Programe de Asistență Socială și Emoțională: Înțelegerea și abordarea nevoilor sociale și emoționale ale elevilor sunt la fel de importante ca și cele academice. Prin urmare, implementarea unor programe de consiliere școlară și suport emoțional poate contribui semnificativ la crearea unui mediu școlar incluziv și de sprijin.

Asigurarea Accesului la Resurse Suplimentare: Pentru elevii care necesită asistență suplimentară, fie din cauza dizabilităților, a dificultăților de învățare sau a altor factori, este crucial să li se ofere acces la resurse și servicii adecvate. Acest lucru ar putea include servicii de terapie, programe de îndrumare academică sau alte forme de suport personalizat.

Promovarea Învățării Centrare pe Elev: Într-un mediu incluziv, este important să se promoveze o abordare a învățării care să fie centrată pe elev, care să încurajeze explorarea, descoperirea și colaborarea. Aceasta poate implica utilizarea metodelor de învățare bazate pe proiecte, lucrul în echipe și activități practice care să stimuleze implicarea și participarea activă a tuturor elevilor.

Monitorizarea și Evaluarea Continuă: Pentru a asigura succesul educației incluzive, este crucial să se efectueze monitorizarea și evaluarea continuă a progresului elevilor, a eficacității programelor și a strategiilor utilizate. Aceste informații pot fi folosite pentru a ajusta și îmbunătăți continuu practicile educaționale și serviciile oferite elevilor.

Parteneriate cu Comunitatea și Organizațiile Non-Guvernamentale: Colaborarea cu organizațiile non-guvernamentale și alte entități din comunitate poate oferi resurse suplimentare și expertiză în promovarea educației incluzive. De exemplu, parteneriatele cu organizațiile locale pentru persoanele cu dizabilități pot facilita accesul la servicii și resurse specifice necesare elevilor.

Prin implementarea acestor acțiuni concrete și strategii, școlile pot avansa în direcția unei educații incluzive autentice, care să ofere oportunități egale de învățare și dezvoltare pentru toți elevii. Este important ca aceste eforturi să fie susținute de politici educaționale corespunzătoare și de un angajament ferm din partea tuturor actorilor implicați în procesul educațional.

Concluzie

În concluzie, educația incluzivă nu este doar un ideal, ci și o necesitate pentru a asigura că toți elevii au acces la oportunități egale de învățare și dezvoltare. Prin adoptarea unor strategii și acțiuni concrete, putem crea un mediu școlar care să promoveze integrarea diversității și să sprijine succesul tuturor elevilor, indiferent de diferențele lor individuale. Este imperativ ca toți actorii implicați - cadre didactice, părinți, comunitatea și decidenții politici - să lucreze împreună pentru a realiza această viziune a educației incluzive.

Bibliografie:

Deaconu, I., & Dincă, M. (coord.). (2017). Educație incluzivă. Provocări și perspective. Editura Polirom.

Zamfir, M., & Iuțu, E. (2016). Educație incluzivă. Metodologie și strategii de intervenție. Editura Didactică și Pedagogică.

Stănculescu, E. (coord.). (2016). Învățarea în contextul diversității. Provocări și perspective pentru educația incluzivă. Editura Universitară.

EDUCAȚIA INCLUZIVĂ – ACȚIUNI CONCRETE ÎN ȘI PENTRU DIVERSITATEA INTEGRĂRII

*Prof. înv. primar Ioana Maria Rus
Școala Gimnazială „Mihai Eminescu” Năsăud Județ Bistrița-Năsăud*

Școala are datoria de a asigura șanse egale tuturor elevilor. A asigura șanse egale elevilor înseamnă a asigura posibilități maxime de dezvoltare fiecăruia, în funcție de aptitudinile și interesele sale.

Educația incluzivă a devenit parte integrantă a educației pentru toți și constituie răspunsul școlii la nevoile ce decurg din diversitatea copiilor. Sunt aduși elevii împreună într-o sală de clasă și într-o comunitate, indiferent de punctele lor forte sau punctele slabe în orice domeniu, căutându-se maximizarea potențialului tuturor.

Educația incluzivă este un proces de facilitare a procesului de învățare pentru toți elevii, chiar și pentru cei ce au fost anterior excluși.

În România, educația incluzivă este reglementată de Legea Educației Naționale nr. 1/2011 și este susținută de mai multe documente și politici ale Ministerului Educației. Principiul fundamental al educației incluzive în România este acela că toți elevii, inclusiv cei cu nevoi speciale, ar trebui să învețe împreună în școli și să beneficieze de aceleași oportunități de educație.

Educația incluzivă necesită o bună cunoaștere individuală a elevilor din partea cadrelor didactice. Ca educația incluzivă să devină o realitate, este nevoie să se creeze metode care să confere date importante pentru cadrele didactice. Deopotrivă trebuie să existe la nivelul școlii și al comunității resurse disponibile în vederea realizării unei reale educații incluzive. Adaptarea activităților de învățare, a formei de organizare, a conținuturilor presupune o abordare diferențiată, abordare atât de necesară în incluziunea copiilor cu CES. Se cunoaște faptul că acel sistem de educație care are la bază o abordare diferențiată a învățării este un sistem centrat pe elev.

Școlile incluzive nu mai asigură o educație obișnuită sau o educație specială, ci asigură o educație incluzivă, iar ca rezultat elevii vor putea învăța împreună. Cu alte cuvinte, acest tip de școală este deschisă tuturor elevilor, astfel încât toți elevii să participe și să învețe. Pentru ca acest lucru să se întâmple, profesorii și școlile, în general, au nevoie de o schimbare, pentru a întâmpina cu mai mult succes diversitatea nevoilor elevilor.

Școala incluzivă se axează pe includerea acelor copii sau chiar grupuri ce au fost anterior marginalizate și care implică în procesul de învățare și de luare a deciziilor părinții, îngrijitorii și consilierii specializați.

S-a dovedit că metodele utilizate în cadrul claselor incluzive pot îmbunătăți semnificativ performanța tuturor elevilor. În comparație cu educația în centre sau școli speciale, care are riscul de a-i menține pe copii și adolescenți în afara societății, școala incluzivă constituie un teren de pregătire ideal pentru viitoarea lor integrare în societate. În loc să-i izolăm și să spunem că sunt „dificili”, „turbulenți” sau chiar „handicapați”, am putea să admitem faptul că acești copii ar putea progresa mai mult într-o clasă obișnuită, dacă noi, profesorii, am accepta că educația este pentru toți.

Integrarea pune accentul pe cerințele copiilor, expertiză specializată, intervenție specializată până la recuperarea copiilor. Procesul de integrare trebuie să fie un proces de normalizare a vieții persoanelor aflate în dificultate. Școala trebuie să ofere o paletă cât mai largă de servicii educaționale care să atragă copiii și să le satisfacă cerințele. În această școală trebuie să existe în primul rând comunicare, înțelegere, într-un cuvânt un spațiu dominat de acceptare, toleranță și diversitate. Este știut faptul că din categoria copiilor cu cerințe

speciale fac parte nu numai copii cu deficiențe, dar și copii care, chiar dacă nu au dizabilități organice sau fiziologice, prezintă manifestări repetate de inadaptare la cerințele programei școlare.

Rolul esențial în educația incluzivă îl deține învățătorul clasei, care devine principalul factor de acțiune și de coordonare a realizării programului pedagogic individual pentru elevi. Acesta trebuie:

- să elaboreze un program pedagogic individualizat.
- să-și îmbogățească pregătirea cu elemente care să-i faciliteze includerea optimă în clasă a acestor elevi și asigurarea de șanse egale pentru aceștia la instrucție și educație;
- să manifeste interes continuu pentru identificarea, evaluarea și reprogramarea periodică a conținuturilor învățării pentru fiecare elev;
- să coopereze cu ceilalți membri ai echipei educaționale, dar și cu familia elevului;

Cel mai important lucru de luat în considerare este că predarea în cadrul diversității implică predarea pentru fiecare individ în parte. Ținând cont de interesele fiecărui elev, de experiențele și țelurile sale facem, de fapt, un pas important în educația elevilor și integrarea lor în societate, după terminarea studiilor. Mai mult, putem spune că diferențele dintre indivizi sunt mult mai pregnante decât cele dintre grupuri. Din acest punct de vedere, poate una dintre cele mai mari provocări căreia trebuie să-i facă față un profesor este adaptarea stilului de predare astfel încât să corespundă necesităților fiecărui elev în parte.

Lecțiile bazate pe învățarea prin cooperare influențează în mod pozitiv formarea răspunderii individuale (elevii trebuie să comunice rezultate în nume personal sau în numele grupului), interacțiunea directă și formarea deprinderilor interpersonale și de grup mic . De asemenea , ele creează între elevi o interdependență pozitivă (aceștia realizează că au nevoie unii de alții pentru a realiza obiectivele și sarcinile grupului , că au resurse pe care trebuie să le administreze în comun , că recompensele vor fi comune).

Educația incluzivă a devenit parte integrantă a educației pentru toți și constituie răspunsul școlii la nevoile ce decurg din diversitatea copiilor. Sunt aduși elevii împreună într-o sală de clasă și într-o comunitate, indiferent de punctele lor forte sau punctele slabe în orice domeniu, căutându-se maximizarea potențialului tuturor.

Fiecare copil este unic, cu necesități diferite. Noi, adulții, părinți și dascăli deopotrivă, încercăm să-i educăm, astfel încât să devină, la rândul lor, adulți fericiți, iubitori și eficienți. Însă există copii marginalizați, defavorizați și/sau excluși de la educație. Aceștia sunt cei pentru care educația incluzivă a devenit o șansă pentru o dezvoltare armonioasă.

Incluziunea presupune efortul de a asigura tuturor elevilor - de limbă și cultură diferite, din familie diferite, cu orice probleme de sănătate, cu interese și moduri de învățare diferite - strategii de predare-învățare adecvate și individualizate, fără a stigmatiza sau a separa. Incluziunea îmbunătățește procesul de învățare pentru toți elevii, cu și fără nevoi speciale. A asigura șanse egale elevilor înseamnă a asigura posibilități maxime de dezvoltare fiecăruia, în funcție de aptitudinile și interesele sale.

Incluziunea presupune nu doar acceptarea, tolerarea copiilor cu nevoi speciale într-o clasă din învățământul de masă ci și adaptare la cerințele acestor copii, cuprinderea acestora în programele educaționale alături de copiii normali, dar și responsabilitatea de a le asigura în același timp servicii de specialitate, programe de sprijin individualizate. Înseamnă asumarea unor schimbări în organizarea și dezvoltarea activităților instructiv – educative derulate în școală.

Educația incluzivă este un mod de a gândi creativ pentru a face din școală un loc în care toți copiii sunt egali. Indiferent de dizabilitate, aceștia pot participa în procesul educațional, având șanse și oportunități egale.

Promovarea educației incluzive este esențială pentru a asigura dreptul la educație pentru toți copiii, pentru a promova respectul și diversitatea, și pentru a dezvolta potențialul maxim al

fiecărui individ într-o societate egalitară contribuind la dezvoltarea unui sistem de educație mai echitabil și mai incluziv și poate ajuta la dezvoltarea unor cetățeni responsabili și deschiși.

Bibliografie:

1. Ungureanu, D., Educația integrată și școala incluzivă, Editura de Vest, Timișoara, 2000.
2. Vrășmaș, T., Învățământul integrat și/sau inclusiv, Ed. Aramis, București, 2001.
3. Gherguț, Alois, Psihopedagogia persoanelor cu cerințe speciale-strategii diferențiate și incluzive în educație, editura Polirom , București,2006
4. A. Gherguț, Psihopedagogia persoanelor cu cerințe speciale. Strategii de educație integrată, Ed. Polirom, Iași, 2001.

UTILIZAREA STRUCTURII UNUI PLAN DE INTERVENȚIE ȘI UTILIZAREA UNEI TEHNICI SPECIFICE INTERVENȚIEI COGNITIVE

*prof. de sprijin Olimpia Elena Sălvan
Școala Gimnazială "Mihai Eminescu" Năsăud jud. Bistrița-Năsăud*

Metodele de autoinstruire reprezintă intervenția de bază pentru a face față gândurilor eronate și stresante. Acestea își pun amprenta în situațiile disfuncționale apărute frecvent în cadrul activităților didactice. Utilizarea eficientă a acestora presupune antrenament în tehnicile care utilizează dialogul interior (self-talk). Dialogul interior reflectă „conținutul cognitiv sau ceea ce își spun oamenii atunci când gândesc” (Spiegler și Guevremont, 1998, p.306). Procedurile bazate pe dialogul interior au ca scop modificarea a ceea ce își spun copiii și adolescenții atunci când resimt o emoție stresantă sau când se află într-o situație problematică. Restructurarea cognitivă îl învață pe copil faptul că, dacă îți modifici gândurile, poți schimba și modul în care te simți (Deblinger și colab., 2006). Spiegler și Guevremont (1998) au constatat faptul că autoinstruirea are 6 componente: a) pregătirea; b) refocalizarea atențională; c) dirijarea comportamentului; d) oferirea încurajărilor; e) evaluarea performanței; f) reducerea distresului. Autoinstruirea combină de cele mai multe ori dialogul interior cu rezolvarea de probleme.

Scopul primordial al acestor metode este acela de a dezvolta gânduri alternative productive și funcționale, chiar dacă nu sunt 100 % pozitive (Padescky, 1998). Friedberg și colab. (2001) au recomandat evitarea gândurilor excesiv de pozitive și simpliste și dialogul interior exagerat de optimist. Atunci când se implementează o procedură de autoinstruire prin dialog interior, răspunsul alternativ ar trebui să fie direcționat în mod clar asupra stresorului și trebuie să cuprindă o rezolvare a problemei sau o reacție de coping. Gândul pentru coping ar trebui formulat într-un limbaj cât mai apropiat de cel folosit de copii și tineri în viața de zi cu zi.

1. Date despre copil:

- Nume și prenume: I.C.
- Vârsta: 7 ani și 6 luni

2. Operaționalizarea problemei (cine, cum, când, de ce face?)

- C. este fetiță de vârstă școlară care refuză să ocupe în rând, la deplasări sau la educație fizică, un alt loc decât primul. În ciuda insistențelor cadrului didactic, dacă nu i se oferă primul loc în rând, devine furioasă și plânge zgomotos. De fiecare dată când nu este supravegheată, C. aleargă să își ocupe locul dorit. Acest fapt stârnește nemulțumirea colegilor de clasă. Ipotezele care ar putea sta la baza unui astfel de comportament sunt:
 - a) simte nevoia de a brava;
 - b) la școală este locul unde își poate asigura acest loc;
 - c) acasă se simte în concurență cu frații;
 - d) i s-au oferit aprecieri verbale în contexte sociale, doar atunci când a avut o performanță;
 - e) în mediul familial este un copil supraprotejat, căruia i se îndeplinesc marea majoritate a dorințelor;
 - f) are o stimă de sine ridicată, etc.

3. Diagnostic: (Individual., Relațional., Motivațional., De aplicabilitate.)

- *Individual:* nu este cazul
- *Relațional:*
 - o C.- Cadru didactic: relație eficientă;

- o C.- colegii de clasă: relație de concurență;
- o C.-adulti din mediul familial: graniță difuză, supraimplicare emoțională

- *Motivațional:*

- o Cadrul didactic este motivat să realizeze o intervenție pentru a ajuta copilul să accepte și ale variante ale constituirii rânduri;
- o Părintele nu consideră că ocuparea primului loc în rând constituie o problemă, ci denotă o „personalitate puternică”.
- o Copilul dorește determinarea celorlalți copii să accepte ocuparea primului loc în rând de către ea;
- *De aplicabilitate:* tehnica corespunde particularităților psihoindividuale și de vârstă ale copilului

4. Obiective (termen lung, mediu, scurt)

- *Obiectiv pe termen lung:*

- o Acceptarea și ocuparea unui loc în rând, numit de către cadrul didactic

- *Obiective pe termen mediu:*

- o Experimentarea mai multor locuri în rând
- o Numirea vecinilor în rând
- o Asocierea unui număr mai mare de vecini cu mai mulți prieteni

- *Obiective pe termen scurt:*

- o Să experimenteze punga magică ce conține numele tuturor copiilor din grupă;
- o Să se poziționeze în funcție de extragerea cartonașelor și numirea numelui;
- o Să demonstreze că fiecare rând diferit este magic .
- o Să accepte că rândul magic se formează corect prin citirea numelui și ocuparea imediată a locului.

5. Metode utilizate:

Așa este corect sau așa vreau

Materiale: săculețul cu etichete (numele copiilor și număre de ordine)

Mod de realizare: fiecare copil își recunoaște eticheta cu numele său, apoi extrage un jeton, îl asociază cu eticheta cu numele său și ocupă locul indicat de numărul de ordine

6. Modalități de evaluare a intervenției

Observația: acceptarea diferitelor locuri în rând

Bibliografie:

1. Casandra Abrudan, Psihopedagogie specială, Editura Imprimeriei de Vest, Oradea, 2003;
2. Irina Holdevici, Tratat de psihoterapie cognitiv-comportamentală, Editura Trei, București, 2011
3. Robert D.Friedberg, Jessica M. McClure, Jolene Hillwing Garcia .Tehnici de terapie cognitivă pentru copii și adolescenți, Editura ASCR, Cluj-Napoca, 2013

MODALITĂȚI DE REALIZARE A EDUCAȚIEI INCLUZIVE

Profesor Vasile Solovăstru

Școala Gimnazială Mihai Eminescu Năsăud jud. Bistrița-Năsăud

Progresele înregistrate de psihologia și pedagogia diferențiată, perfecționarea tehnicilor de cunoaștere a dezvoltării psihice a copiilor au permis să se distingă categorii mai nuanțate de copii în raport cu capacitatea lor de răspundere la exigențele școlare.

În rândul acestora, alături de elevii cu CES integrați individual, există și elevi cu dificultăți de învățare, cu ritm lent de acumulare de achiziții dar cu intelect normal. Confundați adesea cu elevii din prima categorie sunt nestimulați sau categorizați ca atare.

Oportunitatea stimulării concomitente este o dovadă a măiestriei pedagogice și a adaptării instruirii școlare conform necesităților individuale. Experiența didactică permite armonizarea rolurilor profesorului de la clasă în noul context al educației integrate, cu ceilalți membri ai echipei de lucru: profesorul de sprijin, logopedul, părintele, medicul, asistentul social și directorul școlii.

Alternativă a învățământului special, educația integrată permite acordarea serviciilor de sprijin pentru copii cu posibilități reale de recuperare și reintegrare, care altădată ar fi fost orientați către școala specială.

Educația incluzivă este un concept nou care are la bază principiul dreptului egal la educație pentru toți copiii, indiferent de mediul cultural sau social din care provin, indiferent de religie, etnie, limba vorbită sau condițiile economice în care trăiesc. Acest concept înglobează aproape în totalitate aria semantică a conceptului de educație integrată. El are în vedere, atingerea obiectivului „educația pentru toți care impune reformarea școlii publice și a sistemului de învățământ, răspunzând astfel mai bine nevoilor, potențialului și aspirațiilor tuturor copiilor, inclusiv a celor cu cerințe educative speciale.

Sintagma „cerințe educative speciale” desemnează acele cerințe sau nevoi specifice față de educație care sunt suplimentare, dar și complementare obiectivelor generale ale educației pentru un copil. Fără abordarea adecvată a acestor cerințe speciale nu se poate vorbi în mod real de egalizarea șanselor, de acces, participare și integrare socială și școlară. Această sintagmă cuprinde un registru larg, de la deficiențe profunde la tulburările ușoare de învățare.

Noțiunea de CES este uneori folosită ca formulă alternativă a sintagmei „cerințe/nevoi speciale” aceasta incluzând pe lângă copiii cu deficiențe sau tulburări de învățare și copii din medii sociale și familii defavorizate, copii delincvenți sau uneori copii din anumite grupuri etnice. Termenii care au desemnat această categorie de copii au evoluat de-a lungul timpului de la copii handicapați, la copii cu deficiențe, apoi copii cu nevoi speciale, pentru ca să se ajungă la sintagma „copii cu cerințe educative speciale”, iar mai nou se impune în literatura de specialitate sintagma „copii cu dizabilități” lărgindu-se tot mai mult sfera semantică.

Convenția O.N.U. cu privire la drepturile copilului stipulează că „Orice copil are dreptul la educație”. Educația trebuie să pregătească copilul pentru viață, să-i dezvolte respectul pentru drepturile omului și să-l formeze în spiritul înțelegerii, păcii și toleranței, iar în Declarația de la Salamanca se menționează că „Fiecare copil are dreptul fundamental la educație și fiecărui copil trebuie să i se ofere șansa de a ajunge și de a se putea păstra la un nivel acceptabil de învățare”.

Pentru realizarea acestor deziderate, Guvernul României a hotărât evaluarea din punct de vedere social, medical și psihopedagogic a situației copiilor care frecventează învățământul special. Pentru aceasta s-a dispus înființarea Comisiei de Organizare, Coordonare și

Monitorizare a Evaluării, la nivel național, a copiilor care frecventează învățământul special, la acțiune participând reprezentanți ai Ministerului Educației, Autorității Naționale pentru Protecția Copilului și Adopții (A.N.P.C.A.), Ministerului Sănătății și Familiei, precum și ale Consiliilor Județene. În urma evaluării s-a constatat că în școlile speciale există trei categorii de elevi cu deficiență mentală: deficiență mentală ușoară; deficiență mentală medie, moderată; deficiență mentală severă, moderată, profundă. S-a decis ca cei cu deficiență mentală ușoară să fie integrați în unitățile de învățământ din localitatea unde domiciliază, iar cei cu deficiență mentală moderată/medie să învețe în clase speciale integrate în învățământul de masă. Copiii cu deficiență mentală severă, profundă și cu deficiențe asociate, precum și cei cu deficiențe senzoriale, motorii neuromotorii, socio-afective și comportamentale vor rămâne în școlile speciale.

Programul prevede și reorganizarea și modernizarea învățământului special pentru egalizarea șanselor și îmbunătățirea condițiilor de acces la orice formă de educație pentru toți copiii, fără nici o discriminare. Măsurile vizează integrarea în învățământul de masă a elevilor cu debilitate mentală ușoară și medie, moderată, fie individual, fie în clase speciale integrate.

Copiii integrați individual beneficiază de profesor de sprijin/itinerant, care le acordă asistență psihopedagogică și de specialitate, iar copiii din clasele speciale integrate își desfășoară activitatea de învățare în școala de masă, iar activitățile educative și terapiile specifice sau ocupaționale se desfășoară în continuare în școala specială. Toți copiii propuși să fie integrați în școala de masă beneficiază de toatedrepturile privind protecția specială.

Prin reorganizare, școlile speciale au devenit centre de resurse și perfecționare, care oferă: specialiști în educația specială pentru comunitate, servicii specializate, servicii de consultanță, servicii de asistență psihopedagogică, servicii de formare continuă a personalului din sfera educației.

În legătură cu acțiunea de integrare a elevilor cu C.E.S. încă mai există, din păcate, mentalități de tipul:

- copilul cu o nevoie specială nu este văzut întâi de toate drept *copil* care are unele dificultăți de învățare pentru depășirea/atenuarea cărora trebuie găsite soluții, ci este văzută *dizabilitatea/deficiența* lui cu care de multe ori este chiar identificat sau în clasă contează elevii ca grup și nu copilul ca individualitate, cu nevoi specifice pentru care sunt necesare abordări didactice specifice, tehnici educative adecvate, eficiente, suporturi de învățare adecvate și individualizate, pentru fiecare copil în parte;

- pentru eșecul școlar al unui copil, responsabil este copilul în cauză și nicidecum faptul că strategiile de învățare nu au fost adaptate suficient la nevoile copilului sau nu au fost alese cele mai potrivite metode de intervenție ori că nu există suficient sprijin individualizat adecvat nevoilor copilului;

- copilul trebuie să se adapteze la școală și nu școala la nevoile copilului;

- persistența ideii că unii copii sunt „needucabilii”, „irecuperabilii” și trebuie trimiși în „centre speciale sau la „fundații care au anumite programe de recuperare; se consideră că există părinți care au așteptări

„prea mari” pentru copiii lor și, din acest motiv, insistă de obicei inutil ca aceștia să fie înscriși la o școală obișnuită.

De asemenea s-au constatat și:

- inexistența sau ineficiența strategiilor de dezvoltare a școlii și de îmbunătățire a procesului didactic, de adoptare a unor strategii de învățare, altele decât cele „tradiționale, a unor practici educaționale sau a tehnicilor educative eficiente;

- lipsa oportunităților de perfecționare, dar și a motivației profesioniștilor pentru perfecționare profesională sau metodică, pentru îmbunătățirea activității în școală și la clasă;

- lipsa motivației absolvenților de studii superioare de a intra în sistemul de educație (normală sau specială) datorită mediului nestimulativ profesional din învățământul nostru, dar și din cauza salariilor mici pe care le primesc cadrele didactice;

- existența spațiilor inadecvate și/sau a incintelor inadecvat amenajate ale școlilor și claselor, precum și lipsa accesibilităților pentru copiii cu dizabilități (mai ales locomotorii);

- inexistența camerelor de resurse pentru copiii cu nevoi speciale în școlile de masă integratoare în care ar trebui să se producă intervenția suplimentară și specializată, individualizată (1:1 sau în grupuri mici), la materiile la care este necesar acest lucru și unde ar trebui să intervină profesorul de sprijin.

În politica educațională din România este prevăzută modernizarea și reconfigurarea sistemului de învățământ special în vederea atingerii scopului fundamental al integrării educaționale, profesionale și sociale a copiilor cu nevoi speciale și în vederea adaptării la viața comunității. Pentru atingerea acestui scop copiii vor fi școlarizați încă de la început într-o unitate de învățământ de masă, în apropierea domiciliului lor și vor beneficia de servicii de sprijin diversificate și de calitate.

Bibliografie

Informații selectate din: Ghid de predare-învățare pentru copiii cu cerințe educative speciale. (Culegere de texte. Asociația RENINCO România, coordonator Ionel Musu), Ed. Marlink, 2000; Verza, E., Păun, E., (1998), *Educația integrată a copiilor cu handicap*, UNICEF
Vrășmaș, T., (2004), *Școala și educația pentru toți*, Ed. Miniped, București

METODE SI TEHNICI DE ABORDARE A TEXTULUI LITERAR ÎN SPRIJINUL INTEGRĂRII ELEVILOR CU CERINȚE EDUCAȚIONALE SPECIALE

profesor Adela Simona Suia
Liceul Tehnologic Feldru, județul Bistrița-Năsăud

Educația integrată vizează includerea în structurile învățământului de masă a copiilor cu cerințe educative speciale, urmărindu-se crearea unor condiții favorabile dezvoltării armonioase a acestora. La baza acestei educații stau câteva principii, precum: principiul drepturilor egale; principiul egalizării șanselor; principiul accesului la orice formă de educație; principiul intervenției timpurii, cel al cooperării și parteneriatului; principiul asigurării serviciilor de sprijin în comunitate.

Deseori, elevii cu nevoi speciale reprezintă o adevărată provocare pentru cadrele didactice, acestea adaptând întregul proces didactic la cerințele și nevoile fiecărui elev. Astfel, strategiile didactice utilizate în demersul didactic influențează progresul școlar și creșterea gradului de incluziune școlară a elevilor cu deficiențe. În acest sens, utilizarea metodelor activ-participative în cadrul lecțiilor permite elevului „satisfacerea cerințelor educaționale prin efort personal sau în colaborare cu alți colegi” (Gherguț, pag 103). Experiența didactică a confirmat faptul că utilizarea metodelor ce vizează colaborarea între elevi este foarte benefică elevilor ce prezintă deficiențe mintale ușoare sau moderate. Aceste metode facilitează relaționarea, comunicarea, sprijinul reciproc, dar și cunoașterea între elevi, iar toate acestea vor conduce la acceptarea și integrarea elevilor cu cerințe educaționale speciale în colectivul clasei.

Lecțiile dedicate literaturii, respectiv textului literar, prin specificul lor, permit abordări care să vizeze utilizarea metodelor bazate pe cooperare care să ajute la integrarea elevilor cu cerințe educaționale speciale. Utilizarea acestor metode, conform opiniei lui Alois Gherguț în lucrarea *Psihologia persoanelor cu cerințe speciale. Strategii de educație integrată*, este justificată, deoarece prezintă numeroase avantaje, precum:

- diversitatea -elevii se simt liberi să facă speculații, apare diversitatea de opinii și de idei, este încurajată libera exprimare a ideilor;
- permisiunea -li se permite exprimarea liberă a ceea ce gândesc despre o anumită temă;
- respectul -elevii sunt ajutați să înțeleagă că opiniile lor sunt apreciate și respectate de colegi și că fiecare este dator să respecte opinia celuilalt;
- valoarea -elevii conștientizează faptul că opinia lor are valoare și se implică mai activ în activitatea de învățare;
- ascultarea activă -elevii se ascultă „unii pe alții” și renunță la exprimarea unor judecăți pripite sau la impunerea propriului punct de vedere;
- încrederea -elevii conștientizează propria lor valoare și devin mai încrezători în propriile forțe

În rândurile ce urmează vor fi prezentate câteva metode de cooperare pe care le putem utiliza atunci când abordăm, în cadrul orelor de limba și literatura română sau de opțional, un text literar epic, metode care să ajute la integrarea elevilor cu cerințe educaționale speciale.

O metodă bazată pe cooperare este cea a predicțiilor în perechi. Această metodă poate fi utilizată înainte de lectura propriu-zisă a textului literar, stârnind curiozitatea elevilor în legătură cu textul care urmează a fi citit. Elevii vor fi grupați în perechi și vor avea nevoie, ca

materiale didactice, de o foaie de hârtie și de un creion. Separat sau pe aceeași foaie, profesorul va integra o listă de câteva cuvinte-cheie dintr-o povestire, o relatare care să fie în concordanță cu informațiile din conținutul textului respectiv. În urma discuțiilor avute cu întreaga clasă, perechile de elevi vor trebui să alcătuiască o compunere scurtă în jurul cuvintelor primite, în care să-și imagineze ce se poate întâmpla în textul ce urmează a fi citit. Odată cu lectura textului, în timpul activității, elevii își vor putea modifica predicțiile, în funcție de ceea ce se întâmplă pe parcursul acțiunii. Folosind această metodă, elevii vor fi implicați în desfășurarea acțiunii textului, fiind încurajați să prezinte idei și să-și valorifice experiența socială sau culturală pe care o dețin.

O altă abordare a acestei metode vizează lectura fragmentară a textului și redarea predicțiilor după fiecare fragment, elevii răspunzând la întrebarea: *Ce credeți că se va întâmpla mai departe?* De asemenea, putem utiliza această metodă și pornind de la titlul unei opere literare ce urmează a fi studiată. În acest sens, li se creează elevilor un orizont de așteptare în legătură cu tema și conținutul operei abordate. De exemplu, înainte de a aborda la clasă textul literar „Fahrenheit 451” de Ray Bradbury, elevii au fost rugați să facă predicții pornind de la titlu –*Despre ce credeți că va fi vorba în această operă literară, cu titlul „Fahrenheit 451”?* Predicțiile făcute au fost foarte interesante și au vizat, în special, convingerea că textul abordează o temă diferită, ce are legătură cu experimentele chimice sau fizice, specifice literaturii de anticipație. Alte predicții s-au referit la o acțiune într-o țară străină, iar numele personajului principal este Fahrenheit. Utilizarea numeralului în dreptul substantivului propriu a stârnit predicții interesante: titlul redă prenumele unui elev/ elevă și numărul matricol. O altă predicție a vizat viața unui personaj aflat în închisoare. Perechea care a avut în componență un elev cu deficiențe a considerat că acest text va prezenta, probabil, viața unui personaj ciudat, a unui monstru. Se observă, astfel, că în această activitate de prelectură au fost implicați activ toți elevii clasei. După prezentarea titlului, elevii au fost rugați să privească coperta cărții și, apoi, să urmărească trailerul filmului „Fahrenheit 451”, ecranizare a romanului scris de Ray Bradbury și să-și revizuiască predicțiile făcute inițial. Elevii au fost surprinși de tema cărții și, după explicațiile termenului „fahrenheit 451”= *temperatura la care hârtia din care sunt făcute cărțile ia foc și se mistuie*, titlul pe care autorul a ales să îl dea acestui roman li s-a părut inspirat. Utilizând, astfel, metoda predicțiilor, am reușit să incit la lectură majoritatea elevilor, inclusiv elevii cu cerințe educaționale speciale. S-a observat o curiozitate crescută a acestora, ideea unei societăți fără cărți li s-a părut foarte interesantă. De asemenea, atmosfera creată în cadrul acestei activități a fost una destinsă, relaxantă, de cooperare și de bună dispoziție, mai ales când elevii au observat că predicțiile lor inițiale nu prea au legătură cu subiectul cărții, orizontul de așteptare fiind, în acest sens, unul fals.

Metoda predicțiilor poate fi utilizată și individual, însă, utilizată în perechi va permite integrarea în activitate și a elevilor cu cerințe educaționale speciale, care, dacă ar fi lăsați să facă predicții individual, probabil, vor manifesta reticență, nerăspunzând sarcinilor date. În plus, antrenați activ în aceste activități vor fi toți elevii, fără ca atenția profesorului să fie utilizată în detrimentul altor elevi.

O altă metodă prin care se poate aborda atractiv un text literar, este *Gândiți/ lucrați în perechi/ comunicați*. Această metodă constă în prezentarea unui subiect sau a unei teme de către profesor, după care elevii se gândesc câteva minute la problema respectivă, apoi, elevii își găsesc un partener cu care să discute ideile. În final, se prezintă (se comunică) tuturor colegilor concluzia la care a ajuns fiecare pereche. Această metodă poate fi utilizată, mai ales, cu elevii din clasele mai mari la toate disciplinele și constituie o bună ocazie de a începe o discuție sau de a lansa o provocare. În cazul textului literar „Fahrenheit 451”, la clasa a VIII-a, de exemplu, li se poate cere elevilor să-și imagineze o lume din viitor, fără cărți. Cu siguranță, ideea li se va părea surprinzătoare elevilor, iar imaginația le va fi stârnită. De asemenea, la clasa a VII-a, înainte de lectura textului „Moara lui Călfar” de Gala Galaction, elevii pot fi atrași spre lectură

prin evidențierea unor locuri misterioase sau prin încercarea de a reda diverse metode prin care se pot îmbogăți fără a depune efort. În discuțiile din cadrul perechilor vor fi solicitați și elevii cu cerințe educaționale speciale, încurajându-i în a-și exprima ideile cu privire la problematica pusă în discuție.

Bibliografie

Gherguț, Alois, *Psihologia persoanelor cu cerințe speciale. Strategii de educație integrată*, Editura Polirom Iași, 2001;

Sâmihăian, Florentina, Dobra, Sofia, Halaszi, Monica, Davidoiu-Roman, Anca, Corcheș, Horia - *Limba și literatura română, manual pentru clasa a VII-a*, Editura Art Klet, București, 2019

Sâmihăian, Florentina, Dobra, Sofia, Halaszi, Monica, Davidoiu-Roman, Anca, Corcheș, Horia - *Limba și literatura română, manual pentru clasa a VIII-a*, Editura Art Klet, București, 2022

O EDUCAȚIE PENTRU TOȚI

*Prof. înv. primar, Adela Nicoleta Timiș
Școala Gimnazială „Mihai Eminescu, Năsăud jud. Bistrița-Năsăud*

Școala incluzivă presupune, în primul rând, recunoașterea dreptului fiecărui copil la educație și apoi înțelegerea diferențelor de adaptare și învățare, specifice fiecărui copil în parte, ca fiind naturale. Desigur, procesul de transformare a școlii tradiționale într-una incluzivă cere timp și tehnici noi de abordare din partea fiecărui profesor. Obiectivele educației incluzive vizează combaterea neparticipării școlare, ca și a abandonului și eșecului școlar, prin demersuri care depășesc barierele impuse de dificultățile de ordin material, personal, familial sau social cu care se confruntă copiii. În același timp, educația incluzivă vizează asigurarea unor condiții optime de învățare care să ofere tuturor șansa unui start egal în viață din punct de vedere educațional.

Școala incluzivă devine astfel o școală deschisă tuturor, o școală prietenoasă, flexibilă, o școală care abordează procesul de predare - învățare - evaluare într-un mod dinamic și atractiv, o școală care, prin sprijinul pe care îl oferă tuturor copiilor, se constituie într-un factor de baza al incluziunii sociale, contribuind la eliminarea prejudecăților legate de apartenența la un anumit mediu și la spargerea barierelor existente între diferitele grupuri din interiorul unei comunități.

Oferta școlii de a sprijini copilul prin programe-suport, prin ore suplimentare și prin activități extracurriculare, dar și prin programe de tip șansa a doua, care nu se adresează doar copiilor, ci și tinerilor și adulților, toate acestea reprezintă pasul decisiv către eradicarea abandonului școlar și oferirea unei educații de calitate pentru toți copiii.

Individualizarea privește diferențierea sarcinilor didactice și a căilor de îndeplinire a lor, a normelor de efort și a procedurilor de reglare a acestora potrivit particularităților copiilor. Când conținuturile și sarcinile învățării depășesc nivelul de dezvoltare generală a copilului se obține o învățare mecanică, bazată pe memorare, după cum pot să apară atitudini de dezinteres și plictiseală atunci când sarcinile de învățare sunt inferioare nivelului de pregătire atins de copii. Accesibilitatea înseamnă nu absența dificultăților, nu scutirea de efort, ci măsura lor, în raport cu puterile reale ale celor care învață, adică dificultăți care pot fi depășite cu succes prin mobilizarea necesară a forțelor intelectuale ale copiilor.

Tratarea diferențiată exprimă necesitatea ca organizarea, desfășurarea și evaluarea acțiunilor educative din școală să fie în acord și să stimuleze dezvoltarea psihogenetică a copilului. Sarcinile care se dau copilului trebuie să fie în consens cu însușirile de personalitate, care se află în permanentă devenire și transformare, doar așa se poate asigura o amplificare a efortului psihic și fizic al elevului. Acțiunea de diferențiere a activităților cu copiii, trebuie stabilită în funcție de acele aspecte care influențează mai puternic randamentul acestora. Stabilirea unui sistem de lucru adecvat trebuie să se facă în funcție de “capacitatea de învățare” sau de însușire a informațiilor.

Deosebiriile dintre copii sunt foarte evidente, fiind legate de capacități individuale și modalități de structurare pe plan mental relativ constant, de aici rezultă necesitatea nuanțării formelor de muncă, a metodelor folosite, a ritmului de lucru în funcție de capacitatea de asimilare dovedită de elev. Orice acțiune de diferențiere a instruirii trebuie să pornească întotdeauna de la sesizarea trăsăturilor comune, dar și a deosebirilor dintre subiecți, deosebiri referitoare la tipul dominant al proceselor nervoase superioare, dezvoltare intelectuală, capacitate de învățare, ritm de lucru, interes, înclinații. Depistarea acestor trăsături care-i diferențiază pe copii, stabilirea rolului fiecăruia în definirea comportamentului care duce la performanțele scontate, reprezintă premisa

oricărei acțiuni de tratare diferențiată a subiecților.

Caracteristica acțiunii de diferențiere în planul organizării și desfășurării activității didactice o constituie nuanțarea modalităților de lucru, evitându-se separarea permanentă a copiilor capabili de un randament ridicat, de copiii lenți, implicându-se înbinarea rațională, echilibrată a activităților frontale cu întreaga clasă și a activităților pe grupuri sau individuale, adaptate particularităților acestora. Tratarea diferențiată a copiilor se poate realiza în forme variate de organizare de activități comune, grupuri mici, activități individuale. Abordarea incluzivă susține că școlile au responsabilitatea de a-i ajuta pe elevi să depășească barierele din calea învățării și că cei mai buni profesori sunt aceia care au abilitățile necesare pentru a-i ajuta pe elevi să reușească acest lucru. Aceasta înseamnă că este necesar ca școlile să dispună de strategii funcționale pentru a adopta măsuri practice care să faciliteze îndepărtarea barierelor cu care se confruntă elevii „dificili”.

Metodele de predare - învățare - evaluare trebuie să încurajeze participarea fiecărui elev la activitățile desfășurate în cadrul orelor de curs.

Bibliografie:

1. Verza E. (1998)-Psihopedagogie specială-EDP București
2. Radu I. (1978)-Învățământul diferențiat. Concepții și strategii

EDUCAȚIA INCLUZIVĂ – ACȚIUNI CONCRETE ÎN ȘI PENTRU DIVERȘITATEA INTEGRĂRII

Prof. Floarea Aurica Timoce

Școala Gimnazială Mihai Eminescu Năsăud, jud. Bistrița-Năsăud

Conceptul de *educație incluzivă* a apărut datorită faptului că integrarea nu era suficientă, se dorește ca acei copii cu nevoi speciale, copii cu deficiențe, copii de o anumită etnie, copii cu un anumit statut social să nu fie marginalizați, să aibă toți același start, să beneficieze de drepturile pe care le au și nu în ultimul rând să nu existe niciun aspect discriminatoriu în ceea ce privește educația școlară. Trebuie să recunoaștem faptul că nu putem să ne așteptăm ca aceste categorii de copii să se adapteze în mod miraculos, să armonizeze cu politicile și practicile școlare care inițial au elaborate în vederea educării unei majorități dominante de copii, omogenă atât din punct de vedere cultural cât și din punct de vedere social.

De asemenea, nu este acceptabil nici să căutăm să „remodelăm” copiii care sunt diferiți, presupunând că nu este nimic rău dacă aceștia pierd sau sunt forțați să își ascundă aspecte importante ale propriei persoane, aspecte care le definesc identitatea.

Recunoaștem necesitatea educației incluzive, ne plasăm, în sfârșit, în punctul în care se acceptă că principiul de bază al unui sistem educațional public, este acela că școala trebuie să fie pentru TOȚI COPIII, că aceștia pot și trebuie să fie educați împreună dacă urmează să trăiască împreună și că școala trebuie să fie pregătită să se schimbe pentru a răspunde nevoilor copiilor pe care îi educă. Principiul fundamental al școlii incluzive este acela că toți copiii trebuie să învețe împreună, oriunde este posibil acest lucru, iar diferențele care pot exista între ei să nu aibă nici o importanță, în special în mediu școlar.

Realizarea unei educații inclusive, presupune următoarele aspecte: - *existența și aplicarea principiilor incluziunii*: principiul drepturilor egale, principiul nondiscriminării, principiul egalizării șanselor în educație, principiul centrării pe copil, principiul educației de bază pentru toți copiii, principiul asigurării serviciilor de sprijin. - *punerea în aplicare a unei pedagogii incluzive*, o pedagogie a diversității, personalizată, optimistă, socială, o pedagogie care implica empatie. - *elaborarea unui curriculum “incluziv”*, care să se definească prin flexibilitate și diversitate: curriculum-ul adaptat la nevoile copilului; diversitatea situațiilor de învățare și a materialelor; metodologie didactică diversificată, interactivă, adecvată stilurilor și tipurilor de învățare diferite ale elevilor; diversitate în evaluare: forme, metode, instrumente. - *crearea și funcționarea unui sistem de servicii de sprijin la toate nivelurile învățământului*: asistență psiho-pedagogică (psiholog, logoped), asistență socială, medicală, sprijin în învățare (profesor/profesor de sprijin). Școala care îi include în colectivitatea sa pe copiii defavorizați și își determină intern „direct și indirect”, atitudinea față de aceștia este alcătuită din: profesor, părinți, copii, iar la nivel extern, societatea cu numeroase instituții și diverși factori media.

O condiție esențială pentru reușita acestor acțiuni comune ale celor trei factori activi din școală este existența unor relații de înțelegere, constructive care se realizează prin atitudini deschise, prin disponibilitate, prin voință și implicare necondiționată. Profesorul, are un rol foarte important pentru realizarea unei educații incluzive, trebuie să cunoască deficiențele copiilor pe care îi are în clasă, în scopul înțelegerii acestora și pentru a-și putea modela activitățile, în funcție de necesitățile copiilor. Clasa în care va fi integrat copilul cu cerințe speciale va trebui să primească informații într-o manieră corectă și pozitivă despre acesta. Este foarte importantă sensibilizarea copiilor și pregătirea lor pentru a primi în rândurile lor un coleg cu dizabilități

sau de o alta etnie. Primirea în clasă a copilului cu cerințe educative speciale, atitudinea față de el trebuie să păstreze o aparență de normalitate, copilul trebuind să fie tratat la fel cu ceilalți copii din grupă. De aceea trebuie să exprime aceleași așteptări și să stabilească limite similare în învățare ca și pentru ceilalți copii din clasă.

Profesorul trebuie să își asume rolul de moderator, să promoveze contactul direct între copiii din clasă și să direcționeze întrebările și comentariile acestora către copilul cu cerințe educative speciale.

De asemenea, trebuie să-i încurajeze și să-i stimuleze ori de câte ori este nevoie pe aceștia, dându-le încrederea în forțele proprii, în propria reușită în acțiunile sale, evidențiind unele abilități sau interese speciale lor în dezvoltarea și sprijinirea cărora trebuie implicate și familiile copiilor.

Copiii cu cerințe educative speciale integrați în programul școlii trebuie să dispună de o bună colaborare între profesor, părinți, psihologi și profesorul itinerant. Părinții sunt parteneri la educație pentru că dețin cele mai multe informații despre copiii lor. Relația de parteneriat între părinți și școală presupune informarea părinților cu privire la orarul clasei, la conținuturile și metodele didactice, dar presupune și întâlniri cu aceștia, participări la expoziții, excursii, serbări, vizite, etc., în care sunt implicați proprii lor copii. Această relație a școlii cu părinții copiilor cu cerințe educative speciale este necesară și benefică, ea furnizând, informații, specificul copilului, precum și date despre contextul de dezvoltare a acestuia. Părinților le revine responsabilitatea de a informa școala despre factorii de influență negativă care ar trebui evitați (fobii, neplăceri, stimuli negativi, atitudini care determină inhibarea / izolarea copiilor).

Angajarea și responsabilizarea familiei în educația copiilor este fundamentală pentru reușita participării la programul instructiv - educativ al școlii. La orice copil, în mod particular la copiii cu dizabilități, gradul de interes și de colaborare a părinților cu școala este, cel mai adesea, proporțional cu rezultatele obținute de aceștia. De aceea, putem afirma că familia este primul educator și are cel mai mare potențial de modelare. Cum ar trebui să arate o școală incluzivă?

Răspunsul îl putem găsi în randurile care urmează:

- o școală în care copiii zâmbesc, socializează și încheagă relații de prietenie;
- o școală în care atât personalul, cât și copiii se simt confortabil;
- o școală în care fiecare clasă arată că este o mică comunitate și fiecare copil știe că aparține unei astfel de comunități;
- o școală cu reguli agreeate, asumate, afișate și respectate de cei care se află în ea (personal, părinți, copii);
- o școală în care părinții sunt informați în ceea ce privește progresul sau regresul copilului
- o școală în care părinții sunt învățați cum să interacționeze cu propriii copii, să-i aprecieze, să-i iubească;
- o școală în care toți sunt importanți (adultii și copii) și fiecare are propria valoare;
- o școală în care problemele fiecăruia rămân la poartă și unde fiecare pășește ca egal al celuilalt;
- o școală în care catedra nu este o barieră între copil și profesor;
- o școală în care ușile pot sta deschise și totuși fiecare să se simtă în siguranță și respectat;
- o școală în care totul este etichetat, numai copiii nu, iar ordinea, mirosul de curățenie te fac să te simți ca acasă;
- o școală în care copilul este încurajat să experimenteze, să pună întrebări;
- o școală în care copiii știu și sunt încurajați să facă alegeri.

Stimularea încrederii în sine și a motivației pentru învățare, încurajarea sprijinului și cooperării din partea colegilor, formarea unei atitudini pozitive a colegilor, încurajarea independenței și creșterea autonomiei personale sunt aspecte semnificative de care cadrul didactic trebuie să țină cont în vederea facilitării educației incluzive. Este foarte important ca noi, cadrele didactice, să încurajăm eforturile, să îi sprijinim, să îi apreciem pozitiv în realizarea sarcinilor școlare, la toți copii, indiferent din ce categorie fac parte .

CUPRINS

Prof. Cornel Antohe.....	3
Prof. Camelia Berceni.....	6
Prof. Codruța Bita Gazdac	8
Prof. Veronica Maria Buhai	11
Prof. Rebeca Burdeți.....	14
Prof. Nastasia Celsie	17
Prof. Alexandrina Chiorean	19
Prof. Alina Copil	22
Prof. Ancuța Iuliana Corla	25
Prof. Octavia Olivia Costînaș	28
Prof. Romana Iulia Fetti	30
Prof. Adriana Maria Floroae	33
Prof. Ana Gheorghiu	36
Prof. Mihaela Gherasim	56
Prof. Maria Greabu.....	39
Prof. Anamaria Ilieș	42
Prof. Domnica Ilovan	45
Prof. Adriana Lari	47
Prof. Ana Maria Login	50
Prof. Mircea Mihalache Gava.....	53
Prof. Ioana,Pop Morozaan	57
Prof. Alina Mureșan.....	62
prof. George Mureșan.....	64
prof. Nicoleta Mureșan.....	64
prof. Ananaria Muthi	67
Prof. Alina Nășcuțiu	69
Prof. Anda Roxana Neamțiu	72
Prof. Constanța Pop	74
Prof. Georgeta Elisabeta Popa	77
Prof. Măriuca Pop	79
Prof. Sanda Floarea Rădac	81
Prof. Violeta Rogozan	84
Prof. Crina Larisa Roș.....	87
Prof. Ioana Maria Rus	90
Prof. Alina Lucreția Sălvan	17
Prof. Olimpia Elena Sălvan	93
Prof. Nicoleta Sârb	13
Prof. Vasile Solovăstru.....	95
Prof. Daniela Suia	98
Prof. Adela Nicoleta Timiș	101
Prof. Floarea Aurica Timoce	103

ISBN 978-630-323-117-4
EDITURA MERITOCRAT CLUJ-NAPOCA
meritocratj@gmail.com

